

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA RIJEČ

BROJ 778

16. OŽUJKA 2018. CIJENA 50 DINARA

Memorandum za brži prijevoz

6

Iz tiska izišao nacionalni dodatak
za likovnu kulturu

**Učenje vlastite
kulturne baštine**

12

Petar Klaić, novosadski novinar,
blogger, radijski voditelj, kroničar
i podupiratelj aktivizma mladeži

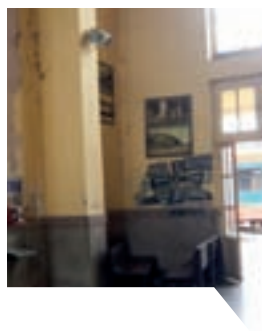
**Sudjelovati
u izgradnji budućih
mladih lidera**

20

Međunarodni sajam knjiga
u Novom Sadu

**Nove knjige uz susret
s autorima**

24

Stanje željezničkih postaja
u Srijemu

**Ljudska nebriga
ili »zub vremena«**

29

Znanstveni kolokvij ZKVH
o biskupu Pavlu Sučiću

**Važan čovjek
naših korijena**

43

Matija Tonković živi
svoj vaterpolo san

**Redovan
u prvom timu**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović

(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,

Antun Borovac, Josip Dumendžić,

Petar Pifat, Josip Stantić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica Hrcka)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Konkretizacija...

Dok je na unutarnjepolitičkom planu nakon beogradskih izbora stranački život dodatno umrtv-
ljen, a niti prije nije bio naročito živ, aktivnosti vladajuće stranke na vanjskopolitičkom planu
ne manjka. Kada su u pitanju bilateralni odnosi s Hrvatskom, ne prođe tjedan a da se ne čine
pomaci na ostvarivanju nekih od ciljeva dogovorenih na susretu predsjednika Srbije **Aleksandra**
Vučića s predsjednicom Hrvatske **Kolindom Grabar-Kitarović** u Zagrebu. Tako su prošloga tjedna
Srbija i Hrvatska u Beogradu potpisale memorandum o rekonstrukciji željezničke pruge Beograd –
Zagreb, pa će se, kada sve bude završeno, 412 kilometara prelaziti umjesto za sadašnjih sedam i pol
sati samo – četiri sata. Kao nekada. Projekt bi trebao Hrvatsku koštati milijardu eura, za koje će konku-
rirati kod EU fondova, a Srbiju 250 milijuna eura.

I kada su u pitanju pitanja i projekti vezani za Hrvate u Srbiji ima novih događanja i susreta. Tako
je u pokrajinskoj Vladi veleposlanik Hrvatske **Gordan Bakota** razgovarao s tajnikom za visoko obra-
zovanje i znanstvenoistraživačku djelatnost **Zoranom Miloševićem** o osnivanju lektorata hrvatskog
jezika i književnosti, kao i o jačanju obrazovne i kulturne suradnje. Početkom ovoga mjeseca, pak,
veleposlanik Bakota sastao se i s gradonačelnikom Novog Sada **Milošem Vučevićem** s kojim je raz-
govarao o pitanjima vezanim uz položaj hrvatske nacionalne manjine u tom gradu, suradnji Grada
s hrvatskim udrugama, zatim o rodnoj kući bana **Jelačića** i projektima vezanim uz titulu Europske
prijestolnice kulture za 2021. godinu za koje se Novi Sad uveliko priprema. Novi Sad, kako je nave-
deno, vrlo uspješno surađuje s gradovima u Hrvatskoj – Zagrebom, Rijekom i Osijekom. I hrvatske
udruge su već onda kada je titula proglašena izrazile svoj interes za sudjelovanje u ovom značajnom
događanju kako bi se i kultura autohtonih Hrvata u glavnom gradu Vojvodine integrirala u europsku
sliku Grada Novog Sada. Kako će hrvatska kultura i hrvatske udruge biti, ako će, integrirane u ovaj
veliki projekt, za sada još ne znamo. Saznat ćemo. Dva aktivna hrvatska društva u Novom Sadu HKPD
Jelačić i HKUPD *Stanislav Preprek* imaju nesumnjivo programe kojima se mogu uključiti, ali za sada,
konkretnih planova nema.

Da se ne bismo uvijek bavili samo »samima sobom«, kako nam se to ponekada zamjera, spomeni-
mo i to da se i u Europskoj uniji provodi jedna široka akcija *Europske građanske inicijative*, specifičnog
mekanizma EU za unaprjeđenje direktne demokracije pod nazivom *Minority SafePack*. Ovom se ini-
cijativom nastoje unaprijediti i ujednačiti standardi zaštite manjina u cijeloj EU. Kako Srbija nije članica
EU, potpise mogu dati samo oni koji su i državljani članica. A oni koji to nisu, i zalažući se za prava
svoje manjinske nacionalne zajednice, doprinose na neki način nastojanjima da se prava manjina u
EU (a i šire) poštuju. Zar ne?

J. D.

Minority Safepack Initiative – milijun potpisa za raznolikost u Europi

Manjine obogaćuju Europu!

Iako se može učiniti da se pravima pripadnika nacionalnih manjina ne poklanja dovoljno pozornosti u Srbiji, na europskoj razini u okvirima Europske unije situacija je daleko drugačija. Moramo prije svega podsjetiti da su upravo prvi obvezujući standardi u pogledu zaštite nacionalnih manjina kreirani kroz djelovanje najrelevantnijih europskih institucija kao što je recimo Vijeće Europe, koje je još 90-ih godina prošloga stoljeća poduzelo čitav niz aktivnosti kako bi se donijeli Europska povelja o regionalnim i manjinskim jezicima i Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina putem kojih se nastojalo obvezati buduće države članice na zaštitu prava pripadnika nacionalnih manjina, te na koncu i uspostaviti odgovarajuće mehanizme za praćenje njihove provedbe.

Različiti standardi i problemi

No, istodobno moramo ukazati i da su upravo ovi dokumenti minimum koji moraju ispuniti države koje nastoje graditi budućnost u europskim okvirima. Postojeći dokumenti i standardi ostavili su pravo svakoj državi da sama određuje načine na koje će štititi pripadnike nacionalnih manjina, što je dodatno usložnilo situaciju na europskom kontinentu gdje prema dostupnim podacima preko 50 milijuna ljudi pripada nacionalnim manjinama, gdje je u službenoj uporabi 28 jezika a još i više se svakodnevno koristi. Često se stječe dojam da je sama EU s donošenjem navedenih dokumenata i standarda ispunila svoju misiju, ali upravo zbog različitih modela zaštite nacionalnih manjina u svakoj državi posebice nastaju različiti problemi, odnosno ono što se u jednoj državi čini kao najviši standard zaštite manjina, ne mora važiti u nekoj drugoj, što ne samo da stvara izvoriste problema u jednoj državi nego nerijetko može postati i međudržavna problematika.

Shvaćajući da postojeći standardi svakako imaju određene nedostatke, Europska građanska inicijativa, koja je svojstveni mehanizam EU za unaprjeđenje direktne demokracije je pokrenula inicijativu *Minority Safepack* – milijun potpisa za raznolikost u Europi, koja je potporu dobila i od Federalne unije europskih nacionalnosti, jedne od najvažnijih nevladinih nadnacionalnih udruga koja se isključivo bavi zaštitom etnokulturoloških manjinskih skupina. Nećemo pogriješiti ako kažemo da je navedena inicijativa jedan od najznačajnijih procesa koji traje kada je u pitanju unaprjeđenje položaja pripadnika nacionalnih manjina, te dodatno učvršćivanje postojećih etnokulturoloških različitosti na europskom kontinentu.

Paket mjera za manjine

Minority Safepack zapravo predstavlja paket mjera kojim se nastoje unijeti izmjene u postojeće osnivačke ugovore koji bi dodatno unaprijedili prava pripadnika nacionalnih manjina. Sam paket je podijeljen u sedam točaka. U prvom dijelu se daje

dosadašnji pregled zaštite nacionalnih manjina u europskim okvirima. Drugi dio odnosi se na jezik, obrazovanje i kulturu pripadnika nacionalnih manjina. Treći dio je veoma zanimljiv jer se odnosi na regionalne politike i ulogu manjina u istima te referira i na socioekonomski položaj pripadnika manjina. Četvrti dio se odnosi na participaciju nacionalnih manjina u tijelima EU. Peti dio referira na jednakost pripadnika nacionalnih manjina i unaprjeđenje antidiskriminacijskih mjera. Šesti dio je svakako novina, jer se odnosi na audiovizualne sadržaje i njihovu dostupnost pripadnicima manjina. Sedmi dio referira na konkretnu potporu manjinskim zajednicama. Na izradi navedenih mjera sudjelovali su najjemenitiji eksperti iz oblasti manjinskih prava i aktivisti te sami političari iz manjinskih zajednica diljem Europe.

Iako je Europska komisija prvo odbila 3. rujna 2013. registraciju *Minority Safepacka*, ona je to morala učiniti 3. travnja 2017. nakon presude Europskog suda pravde. Kako bi se mjere iz ponuđenog paketa mogle implementirati, odnosno kako bi se mogle unijeti izmjene u osnivačke ugovore, neophodno je da se u okvirima EU prikupi milijun potpisa. Do sada je prikupljeno ukupno 843.582 potpisa i nedostaje još 156.418, što svakako pokazuje zainteresiranost europske javnosti i potporu koju ova inicijativa ima od strane europskih građana.

Darko Baštovanović

DSHV

član radne skupine

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini dugogodišnji je član FUEN-a. DSHV je još od 90-ih godina prošloga stoljeća aktivno sudjelovao u radu FUEN-a i nastojao dati svoj puni doprinos razvoju manjinskih politika na europskoj razini kroz djelovanje svojih aktivista. DSHV je član i posebne radne skupine FUEN-a za slavenske manjine i aktivno sudjeluje u radnoj skupini. Kako je jedna od temeljnih političkih odrednica djelovanja DSHV-a i snažna potpora procesu europskih integracija Srbije ali i onim temeljnim europskim vrednotama na kojima počiva EU kao što su uvažavanje različitosti, demokracija, solidarnost itd. DSHV svakako podupire i *Minority Safepack* kao jedan od najznačajnijih procesa kada je u pitanju unaprjeđivanje prava pripadnika nacionalnih manjina na europskoj razini.

Redovita Skupština DSHV-a

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini održat će XIV. redovitu Skupštinu u nedjelju, 18. ožujka, s početkom u 11 sati u dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo*, Preradovićeve 4, u Subotici.

Na sjednici će se podnijeti izvješće o radu DSHV-a u proteklom razdoblju, financijsko izvješće i izvješće nadzornog odbora i govoriti o aktualnim pitanjima.

Vijeće DSHV-a poziva sve članove i simpatizere DSHV-a, kao i sve građane, te predstavnike medija da prisustvuju ovoj Skupštini.

Šesto izvješće

o provođenju Akcijskog plana

Prezentacija nacrtu Šestog izvješća o provođenju Akcijskog plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina održana je u ponedjeljak, 12. ožujka, u palači *Srbija* u Beogradu. Na prezentaciji su sudjelovali predstavnici državnih tijela, međunarodnih organizacija, organizacija civilnog društva i nacionalnih vijeća nacionalnih manjina. Iz Hrvatskog nacionalnog vijeća prisutni su bili međunarodni tajnik Vijeća **Darko Baštovanović** i predsjednik Izvršnog odbora **Darko Sarić Lukendić**.

»HNV je sudjelovao u pripravi i ovoga šestoga izvješća o provođenju Akcijskog plana. Mi smo jedno od rijetkih nacionalnih vijeća koje je od prvoga izvješća sve do sada dostavljalo svoje izvješće u kontinuitetu, bez i jednog izostanka«, kaže Baštovanović.

Prošle godine je na sastanku s Koordinacijom nacionalnih vijeća nacionalnih manjina dogovoreno da se nacionalnim vijećima ostavi rok za davanje komentara za Izvješće od nekoliko dana, u ovome slučaju zaključno s današnjim danom, 16. ožujkom. Baštovanović kaže kako je HNV za ovo posljednje izvješće Akcijskog plana dostavilo već preko 30 komentara. Navodi da najviše komentara ima za područje obrazovanja te da su ukazali na ono gdje nema pomaka i u drugim segmentima provedbe plana.

Trenutačno je u izradi sedmi ciklus izvještavanja o provođenju Akcijskog plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina.

J. D. B.

Blagdan sv. Josipa,

zaštitnika hrvatskoga naroda

Jedan od četiri praznika hrvatske zajednice u Srbiji – blagdana sv. Josipa, zaštitnika hrvatskoga naroda, bit će obilježen u ponedjeljak, 19. ožujka 2018. godine.

Sveta misa bit će služena u crkvi sv. Roka u Subotici s početkom u 17.30 sati, a nakon toga će biti priređen domjenak u vjeronaučnoj dvorani (Beogradska cesta 52).

U povodu ovog praznika Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata priređuje u utorak, 20. ožujka, predstavljanje knjige dr. sc.

Roberta Skenderovića *Povijest podunavskih Hrvata (Bunjevaca i Šokaca) od doseljavanja do propasti Austro-Ugarske Monarhije*, koje će biti održano u Velikoj vijećnici Gradske kuće, s početkom u 19 sati.

Osim autora, predstaviti će ju dr. sc. **Slaven Bačić**, pravni povjesničar i **Stevan Mačković**, ravnatelj Povijesnog arhiva, a moderator je ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov**.

Knjiga je tiskana koncem 2017. u sunakladi Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest iz Slavonskog Broda i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

OESS u HNV-u

Savjetnica Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OESS) u Srbiji zadužena za nacionalne manjine **Milica Rodić** posjetila je u srijedu, 14. ožujka, Hrvatsko nacionalno vijeće gdje se susrela s predsjednikom Vijeća **Slavonom Bačićem** i predsjednikom Izvršnog odbora **Darkom Sarićem Lukendićem**.

Rodić je prije sastanka rekla kako od predstavnika nacionalnih vijeća uvijek dobivaju najvjerodostojnije informacije kada su u pitanju položaj, status i problemi nacionalnih manjina. Istaknula je i kako sve informacije koje od njih dobije prosljeđuje nadležnim ministarstvima, uredima i institucijama kako bi se problemi institucionalno mogli rješavati. »Ono čemu stremimo jest da država ispuni ono na što se obvezala u partnerstvu s nacionalnim vijećima. Prije svega, ovdje mislim na poglavlje 23 i na Akcijski plan i na mnoga vrlo važna pitanja za položaj nacionalnih manjina«, rekla je Rodić i dodala da se najveći pomak u ostvarivanju manjinskih prava trenutačno može vidjeti u području obrazovanja.

Teme sastanka bila su ključna pitanja za rješavanje u cilju poboljšanja statusa i prava hrvatske zajednice u Srbiji, naročito u kontekstu razgovora s predsjednikom države; identitetska pitanja u odnosu između hrvatske i bunjevačke zajednice; pripreme za izbore nacionalnih vijeća nacionalnih manjina; Nacrt zakona o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina te ocjena rada Koordinacije nacionalnih vijeća nacionalnih manjina i Republičkog savjeta za nacionalne manjine.

J. D. B.

Iz tiska izišao nacionalni dodatak za likovnu kulturu

Učenje vlastite kulturne baštine

Nakon što je učenicima postao dostupan nacionalni dodatak *Svijet oko nas* za prvi i drugi razred, iz tiska je izišao i dodatak *Perspektive*, likovna kultura za peti, šesti, sedmi i osmi razred osnovne škole na hrvatskom jeziku. Njegova autorica je povjesničarka umjetnosti **Ljubica Vuković-Dulić**.

Na 36 stranica predstavljen je sadržaj nacionalnog dodatka za likovnu kulturu koji prati sadržajne elemente udžbenika na srpskom jeziku, sukladno propisanom programu nastave i učenja tzv. nacionalnim primjerima. Sadržaj nacionalnog dodatka podijeljen je na pet dijelova, od kojih prva četiri čine pojedini razredi, dok je peti dio posvećen životopisima umjetnika čiji su radovi zastupljeni u ovom izdanju. Vuković-Dulić kaže kako smisao nacionalnih dodataka postojećim udžbenicima jest da pruže učenicima mogućnost upoznavanja s primjerima iz vlastite kulturne baštine te da se i u ovom dodatku odabranim »nacionalnim« primjerima kroz pojedine razrede obrađuju određene teme kao što su: linija, oblik, prostor i vizualno sporazumijevanje.

Nacionalni dodatak prožet je likovnim primjerima, autorima i njihovim djelima, kako iz šireg korpusa hrvatske likovne baštine tako i primjerima iz korpusa hrvatske likovne baštine nastale na teritoriju Srbije, odnosno Vojvodine. Autorica navodi kako joj je jedan od težih zadataka bio napraviti ovu selekciju te da je u

dodatku zastupljeno 17 autora i 33 djela koja su poslužila kao primjeri pri pojašnjavanju pojedinih tema. »Tu su primjeri od krune od slame, paške čipke, vučedolske golubice, djela hrvatskih slikara i kipara (**Franjo Šimunović, Ignjat Job, Julij Knifer**) te onih s područja Vojvodine (**Ana Bešlić, Bogumil Karlavaris, Stipan Kopilović i dr.**)«,

kaže Vuković-Dulić.

Autorica pojašnjava kako odabir obrađenih područja nije bio proizvoljan već je određen programom nastave i učenja te da su u nacionalnome dodatku uni-
jeti i još neki elementi tema koji nisu sadržani u postojećem udžbeniku.

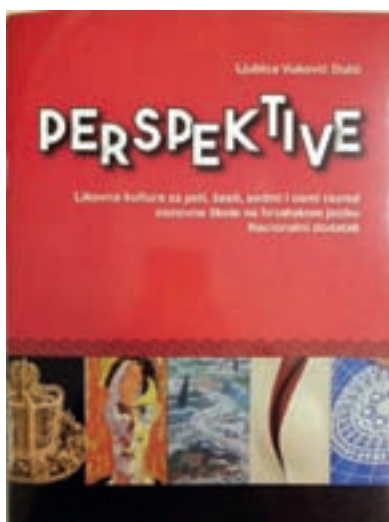
»U okvirima pojedinih tema bilo je moguće ubaciti kako pojedini slikovni primjer iz korpusa hrvatske kulturne baštine, tako i teoretsko pojašnjenje, a predlo-

žen je i određeni praktični rad u smislu uočavanja i 'iščitavanja' likovnog djela, opisivanja, crtanja ili slikanja«, kaže ona.

Vuković-Dulić ističe kako je nacionalni dodatak svojevrsni doprinos nastavi na hrvatskom jeziku, kako iz aspekta osnovnog likovnog obrazovanja tako i iz aspekta opće kulture.

Osim nacionalnoga dodatka za likovnu kulturu i *Svijet oko nas*, prošle godine izrađeni su i čekaju tiskanje *Priroda i društvo* za treći i četvrti razred, *Geografija* za osmi, te *Povijest* za peti i šesti te sedmi i osmi razred.

J. Dulić Bako

Deset godina od osnutka Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata

Rad na očuvanju, unaprjeđenju i razvoju kulture

Prije deset godina, 10. ožujka 2008. godine, Skupština Autonomne Pokrajine Vojvodine donijela je odluku o osnutku Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Drugi suosnivač Zavoda je manjinsko samoupravno tijelo hrvatske zajednice u Srbiji – Hrvatsko nacionalno vijeće. Riječ je o prvoj profesionalnoj ustanovi u području kulture hrvatske zajednice u Republici Srbiji, koja se financira iz proračuna AP Vojvodine.

Veleposlanik Bakota posjetio RTV i hrvatsku redakciju

Veleposlanik Republike Hrvatske u Beogradu **Gordan Bakota** posjetio je prošlog tjedna RTV i Redakciju programa na hrvatskom jeziku u Novom Sadu i ukazao na važnost bilateralnih odnosa Srbije i Hrvatske, te položaj manjina dvije zemlje. Informiranje na materinskom jeziku bitna je stavka odnosa Srbije i Hrvatske o čemu je bilo riječi i na nedavnim sastancima dvoje predsjednika, poručio je hrvatski veleposlanik. On je također pozdravio nastavak razgovora Beograda i Zagreba ocijenivši to kao veliki iskorak u trenutnim odnosima. »Taj dijalog zapravo znači intenziviranje komunikacije i razgovora na najvišoj razini koji je vrlo bitan zbog toga što je omogućio da ponovno počnemo s radom oko pojedinih radnih grupa za otvorena pitanja. Sasvim sigurno ti odnosi su još uvijek kompleksni, ali sveukupno srpsko-hrvatski odnosi su dobili jednu novu dinamiku. Mislim da postoji dobra politička volja da se u jednom brzom periodu i s jedne i s druge strane riješe otvorena pitanja i izdigne nivo onih prava koja su zagarantirana«, poručio je Bakota.

U odnosima dvije zemlje bitan faktor su svakako manjinske zajednice, njihov položaj i ostvarivanje prava, te provođenje sporazuma o zaštiti istih, posebno kada je vanjska politika u pitanju.

»Za Hrvatsku je pitanje manjina nešto što može biti čvrsta i snažna poveznica u odnosima između dvije zemlje. Kako je i sam predsjednik Vlade Hrvatske **Andrej Plenković** rekao, status hrvatske manjine je prioritet Vlade u odnosima sa Srbijom«, istaknuo je Bakota, dodajući da vjeruje kako je isto tako to bitno i za predsjednika Srbije **Aleksandra Vučića** kada je u pitanju srpska manjina u Hrvatskoj.

Bakota je prvi veleposlanik Hrvatske koji je posjetio Redakciju programa na hrvatskom jeziku RTV-a od njenog osnivanja.

Urednica Redakcije programa na hrvatskom jeziku u RTV-u **Jelena Tumbas** kaže kako je poziv veleposlaniku Gordanu Bakoti uputila osobno prigodom njegova nedavna susreta s gradonačelnikom Novog Sada **Milošem Vučevićem**. »Kako tada

protokolom Gradske kuće nisu bile predviđene izjave, zamolila sam gospodina Bakotu da izjavu snimimo u RTV-u, kada bude u prilici doći nam u posjet. Zahvaljujući njegovoj ljubaznosti i otvorenosti prema medijima, došao nam je u goste prošle srijede, 7. ožujka. Najprije se susreo s glavnim i odgovornim urednikom drugog programa RTV-a **Attilom Mártonom**. U srdačnom razgovoru veleposlanik je bio u prigodi čuti o redakcijama i programu koji se emitira na RTV2. Potom je došao u hrvatsku redakciju, gdje se upoznao s kompletnom ekipom koja čini redakciju u Novom Sadu: **Gordanom Jerkovićem, Anitom Žanić, Dajanom Marković i Draženom Štimcem**.

Ukazali smo mu na brojne probleme s kojima se suočavamo u svakodnevnom radu. Od neodgovarajućeg radnog prostora, problema nepostojanja zasebnih produkcijskih kapaciteta drugog programa RTV-a, pa sve do nedostatka tehničkih pomagala. No, kako su svi problemi, osim posljednjeg, rješivi jedino unutar same kuće, naveli smo da bi nam od velike pomoći bilo prijenosno računalo i *lphone* s pratećom opremom za snimanje na terenu. Veleposlanik nam je obećao pomoć u njihovoj nabavci, a dogovorili smo i intenziviranje suradnje u smislu praćenja aktivnosti Veleposlanstva RH u Beogradu.«

H. R.

Glavna svrha ZKVH-a, određena osnivačkim aktom, glasi: rad na »očuvanju, unaprjeđenju i razvoju kulture hrvatske manjinske zajednice u Vojvodini« (Odluka, čl. 1). Preciznije rečeno, temeljna programska misija ZKVH-a sadržana je u sljedećem: rad na znanstvenim, stručnim, razvojnim i primijenjenim istraživanjima u području kulture, umjetnosti i znanosti vojvođanskih Hrvata, zatim rad u području bibliografije i arhivistike, menadžmentu i edukaciji u kulturi i, na kraju, u poticanju, organiziranju i priređivanju kulturne produkcije hrvatske manjinske zajednice u Vojvodini. (Statut, članak 1).

Djelatnost Zavoda, nešto razrađeniije, definirana je u članku 10. Statuta, a uključuje: nakladničku djelatnost; istraživanje i eksperimentalni razvitak u društvenim i humanističkim znanostima; istraživanje tržišta i ispitivanje javnog mnijenja; konzalting i menadžment poslove; djelatnost knjižnica; djelatnost arhiva;

djelatnost muzeja, galerija i zbirki; zaštitu kulturnih dobara, prirodnih i drugih znamenitosti; izgradnju baza podataka...

Radi ostvarivanja tako postavljenih ciljeva, Zavod razvija međunarodnu suradnju u području znanosti, kulture i umjetnosti vojvođanskih Hrvata radi unaprjeđivanja i razvijanja međunarodne kulturne suradnje hrvatske nacionalne zajednice u Vojvodini sa svojom matičnom zemljom i susjednim zemljama, kao i drugim zemljama Europe i svijeta, i to: razmjenom gostovanja kazališnih, glazbenih događaja, likovnih izložaba i folklornih ansambala; razmjenom stručnjaka, stvaralaca i umjetnika; razmjenom knjiga, časopisa, kompakt-diskova i drugih publikacija; razmjenom izložbi; organiziranjem znanstvenih i stručnih simpozija, skupova i seminara u području kulture i umjetnosti, i sl.

(ZKVH)

Četvrt stoljeća od tragedije iza koje ostaje krik opominjućeg pitanja Tome Buzova

»Ima li u ovoj zemlji zakona?«

Rat i njegove posljedice nisu nikada dovoljan okvir kojim se mogu obuhvatiti tragične sudbine ljudi koji su u takvim događajima izgubili život, svoje voljene ili svoju imovinu. Tragika ratnih događanja često priječi izdvajanje pojedinačnih teških sudbina iz nepreglednih mora istih takvih. Ipak, rat i njegove posljedice jesu dovoljan okvir u kojem herojska i visoko moralna djela mogu trajno sjajiti i, makar nakratko, odagnati tmine ljudske niskosti. Takvo djelo je učinio **Tomo Buzov** prije 25 godina, u jeku rata u BiH. Ono bi ostalo nepoznato da nije bilo novinara koji su ga otkrili i stavili pred lice javnosti, te nekoćine hrabrih javnih dužnosnika.

Posjet sinu odvela ga je u smrt

Buzov je bio Hrvat podrijetlom iz Kaštel Novog, gdje je rođen 1930. godine. Bio je časnik JNA, koji je, kako je to bilo uobičajeno, službom više puta premještan, te je mirovinu dočeka u stanu u kompleksu vojnih zgrada na Novom Beogradu. Njegov sin **Darko** se početkom 1993. zadesio na odsluženju vojnog roka u Podgorici, te je Tomo 27. veljače 1993. sjeo na beogradskom željezničkom kolodvoru na vlak i uputio se sinu u posjet. Oni koji su putovali vlakom na čuvenoj trasi Beograd – Bar znaju da je za

to potrebno pripremiti vrlo puno strpljenja i odagnati svaki stah od nepoznatog. U ratnoj atmosferi to nije bilo lako, pa niti jednom iskusnom časniku. Ispostavit će se da je strah bio razlozan. Već na početku puta konduktar je, kako piše **Boris Dežulović**, novinar *Slobodne Dalmacije* u svojem osvrtu na ove događaje, tražio vozne karte i popisivao imena svih putnika.

Omen est nomen – potvrdilo se u slučaju Kaštelana Buzova i još devetnaest njegovih tragičnih suputnika čija su glasno izgovorena prezimena (**Bakija, Kusović, Softić...**) bila za skupinu naoružanih prozivatelja dovoljna da ih izvedu van iz zaustavljenog vlaka. Bilo je to na dijelu teritorija BiH, jer tračnice ove pruge prolaze djelomice i kroz ovu državu, u okolici Višegrada. Nakon što je čuo povike mladića koji je po peronu vikao »Kolji balije!«, Kaštelanin Buzov nije više mogao šutjeti. Uslijedio je njegov retorički povik: »Stanite, ljudi, što radite, ima li u ovoj zemlji zakona?!«. Na njega je dobio odgovor u vidu komande nepoznatog čovjeka s kokardom: »Izidi!«. Vlak je nastavio svoj put ka Prijepolju. Na stanici u Štrpcima je, osjećajući bijes i mržnju prisutnih pripadnika paravojne skupine *Osvetnici Milana Lukića*, ostalo devetnaest Muslimana i jedan Hrvat. Ovi građani Srbije i Crne Gore, svi civili, bez ikakvih veza s ratnim strahotama koje su se oko njih događale, su ubrzo strpani u jedan kamion. Više ih nitko nije vidio.

Dejan Anastasijević, novinar beogradskog *Vremena*, razgovarao je nakon više od dva desetljeća nakon ovoga događaja, s **Koviljkom Buzov**, Tominom suprugom. Kada se Tomo nije javio iz Podgorice, i nakon što je rodbina kod koje je trebao prespavati potvrdila da je vlak stigao u Podgoricu bez njega, prvo je zvala bolnice u Užicu i Prijepolju i pitala je li netko primljen kao hitan slučaj. »Navečer na vijestima u deset su rekli da je bila otmica u Štrpcima i da su neki naoružani vojnici odveli ljude«, prisjećala se ona. Pozvala je policiju, a oni su joj rekli da se obrati beogradskoj vojnoj komandi. Tamo joj je dežurni časnik odbrusio da ima pametnija posla nego tražiti odbjegle muževe. Koviljka je, s ostalim članovima obitelji otehtih, počela toga proljeća svoj dugi pohod po državnim institucijama u Beogradu. Bili su odbijani, pa poslije primani, od strane tadašnjih minisatra: obrane **Pavla Bulatovića**, unutarnjih poslova **Zorana Sokolovića**, dopredsjednika Savezne Vlade **Nikole Šainovića**, da bi ih, neobično uvidavno, na kraju više puta primio i tadašnji predsjednik Srbije **Slobodan Milošević**. Nije im rekao ono što su željeli čuti: gdje su njihovi najmiliji.

Saznanje, suđenja, kazna i sjećanje

Kako navodi Anastasijević, Koviljka Buzov je saznala za sudbinu svojega muža 1998., na suđenju jednom od *Osvetnika* **Nebojši Ranisavljeviću**. Riječ je o paravojnoj skupini pod vodstvom Milana Lukića, koja je bila krvavi dio tadašnje ratne stvarnosti u BiH. Suđenje je počelo 1998. u Bijelom Polju i u prvom stupnju trajalo je sve do 2002., te se okončalo presudom Ranisavljeviću na tada maksimalnu kaznu od petnaest godina zatvora. Koviljka je tada saznala da su njezin muž i ostalih devetnaest putnika, od kojih je jedan bio Crnac ili Azijat i ni danas mu se ne zna ni ime ni grob, odvedeni do sela Mušići kod Višegrada, opljačkani i ubijeni. Zapovjednik *Osvetnika* Milan Lukić je jednoga osobno zaklao. On je tijekom većeg dijela suđenja bio nedostupan tijelima gonjenja, iako je živio u Beogradu. Tek kada je protiv njega podignuta optužnica u Den Haagu, nestao je, ali je uhićen u Buenos Airesu. Danas služi zatvorsku kaznu u Estoniji zbog niza zločina u Podrinju tijekom rata u Bosni.

Koviljka je, pomirena s mišlju da je hladna voda Drine odavno odnijela tijelo njezinog muža negdje na daleko, nepoznato mjesto, dugo vremena željela samo jedno. Pravdom se može nazvati to što joj se želja 2016. godine ostvarila. Naime, u izjavi za *Hrvatsku riječ*, **Robert Čoban**, novinar, nakladnik i vlasnik nakladničke kuće *Color Press Group* iz Novog Sada, svjedoči da je prije 23 godine u Anastasijevićevu tekstu pročitao izjavu Koviljke Buzov, koja je rekla kako bi bilo lijepo da na ulazu u zgradu na Novom Beogradu u kojoj je Tomo živio bude postavljena barem ploča s njegovim imenom. »Sutradan sam imao sastanak u Skupštini općine Novi Beograd i **Aleksandru Šapiću**, predsjedniku Općine, pokazao taj tekst. Šapić je odmah pozvao suradnike da ispitaju pravnu proceduru za postavljanje ploče. Putem Anastasijevića sam našao Koviljkin broj telefona i za nešto više od mjesec dana, 20. travnja 2016., ploča je postavljena. Otkrio ju je **Tomo Buzov**, unuk Tome Buzova«, kaže Čoban. On dodaje da mu je ova akcija vratila vjeru u to da normalni ljudi, ako nešto žele uraditi, to mogu provesti u vrlo kratkom roku, kao i da mediji još uvijek imaju moć pokretanja rješavanja važnih stvari u društvu. Na našu konstataciju da rezignirano pitanje Buzova, upućeno pred samu smrt njegovim ubojicama i danas traži da na njega ozbiljno odgovorimo, Čoban kaže da je žalosno što je to neprestana borba. »Taman kada pomislite da je u jednom segmentu uočen napredak, u drugom se dogode dva koraka unatrag, i tako neprekidno od vlade do vlade, iz godine u godi-

Kako njegovati kulturu čuvanja sjećanja u Srbiji?

Robert Čoban: »Citirat ću kolegu **Zlatka Crnogorca**, upravnika Ustanove kulture *Parobrod* u Beogradu. On je, povodom 25 godina od otmice u Štrpcima napisao: 'Kad prvi srpski redatelj bude snimio film o otmici vlaka u Štrpcima, kad u njemu budu glumile naše najveće zvijezde, kada ga bude financirao *Filmski centar Srbije* a otvorio FEST, tada će ovo društvo doživjeti katarzu kada ponetko i zaplače u kino dvorani *Centra Sava*'. Slično bi se moglo reći i za ostale u regiji i za njihove štrpce. Nažalost, princip da vidimo trn u tuđem oku, a ne vidimo balvan u svojem, i dalje je sveprisutan«.

nu, već gotovo 30 godina. Ali, to ne znači da se treba predavati. Građani, naročito ljudi u medijima, stalno se trebaju boriti za poštivanje zakona«, zaključuje naš sugovornik.

Ni Dežulovićev tekst o Buzovu nije ostao bez odjeka. U rodnom Kaštel Novom, kao posljedica njegova pisanja, postavljena je također ploča s njegovim imenom. Svojim služenjem vojsci države u čiji zakon je toliko vjerovao, i svojim jasnim protivljenjem bezumlju, Tomo Buzov tako vječno i znakovito spaja obale Jadrana gdje je rođen, Save, na njezinom ušću u Dunav, gdje je planirao ostarjeti i završiti život, i Drine. Usred brdovitih padina koje se spuštaju u hladnu vodu ove rijeke, krik hrabrog pitanja Tome Buzova, ali i prestrašena šutnja njegovih devetnaestero suputnika, vječno opominju. Prevarili su se, sasvim sigurno, oni koji su olako pomislili da će taj krik i ta šutnja ostati zaboravljeni.

Marko Tucakov

Što Srbiji i Hrvatskoj donosi memorandum o rekonstrukciji pruge Beograd – Zagreb?

Vlakom do novog voznog reda

Projekt rekonstrukcije željezničke pruge Beograd – Zagreb trebao bi ukupno koštati oko 1,25 milijardi eura, od kojih će Srbija osigurati 250 milijuna za radove na svojih 116 kilometara do Šida, dok su troškovi za dvije dionice na hrvatskoj strani procijenjeni na oko milijardu eura

Srbija i Hrvatska potpisale su 9. ožujka memorandum o rekonstrukciji željezničke pruge Beograd – Zagreb, a potpisnici s obje strane uvjereni su da će očekivana realizacija dugoročno poboljšati infrastrukturno povezivanje i u regiji i na paneuropskom Koridoru 10.

Prevedeno s jezika politike i birokracije na jezik onih koji putuju vlakom – na tih 412 kilometara pruge između dvije prijestolnice u dogledno vrijeme bi se, umjesto sadašnjih sedam i pol sati, putovalo samo – četiri sata.

Početak radova, sljedeće godine

Dok su svoje potpise na Memorandum stavljali ministar mora, prometa i infrastrukture **Oleg Butković**, a u ime srbijanske vlade vicepremijerka i ministrica građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture **Zorana Mihajlović**, ceremoniji u palači *Srbija* u Beogradu nazočila je ministrica eurointegracija **Jadranka Joksimović**, što je tom činu, valjda, trebalo dati i dodatnu, europsku notu. Jer, kako je objasnila ministrica Joksimović, Srbija kao zemlja kandidat i Hrvatska kao država članica EU »zajedno i u sinergiji«, mogu dobiti više novca iz eurofondova, tim prije jer već

imaju nekoliko zajedničkih projekata u prekograničnoj suradnji.

Govoreći jezikom brojeva, projekt rekonstrukcije željezničke pruge Beograd – Zagreb trebao bi ukupno koštati oko 1,25 milijardi eura, od kojih će Srbija osigurati 250 milijuna za radove na svojih 116 kilometara do Šida, dok su troškovi za dvije dionice na hrvatskoj strani procijenjeni na oko milijardu eura. U Srbiji je planirana rekonstrukcija oba kolosijeka na cijeloj dionici Golubinci – Šid do granice s Hrvatskom, te modernizacija dijela pruge od Rume do Šida.

Ministar Butković uvjeren je da »Hrvatska neće imati problem« osigurati taj novac jer će konkurirati kod EU fondova »koji pokrivaju čak i do 85 posto troškova«. Butković kaže kako je Hrvatska već pripremila papire za dvije dionice pruge, te da je za 2019. osigurano 500 milijuna eura. Slijedom te financijske konstrukcije, početak radova na pruži u Hrvatskoj može se očekivati prije kraja sljedeće godine.

Za ministra Butkovića rekonstrukcija željezničke pruge Zagreb – Beograd »jedan je od najbitnijih projekata u regiji« jer Koridor 10 povezuje ne samo Srbiju i Hrvatsku, već i europske zemlje od zapada k istoku.

Realizacija po fazama

Ministrica Mihajlović najavila je realizaciju projekta po fazama, a prije početka obje strane imaju zadatak izračunati i usuglasiti što sve nedostaje u projektno-tehničkoj dokumentaciji, kako bi se stvorili svi preduvjeti da Srbija i Hrvatska zajednički stanu pred kasu EU, tražeći novac za infrastrukturu iz fondova Unije.

Samo za projektno-tehničku dokumentaciju rekonstrukcije pruge treba 8 do 10 milijuna eura, objasnila je ministrica Mihajlović, istodobno naglašavajući kako u prvi plan ne treba stavljati vrijednost projekta, jer je to »investicija za budućnost«.

Očigledno je da svakom velikom infrastrukturnom projektu, poglavito ako povezuje dvije države, prije ekonomske mora prethoditi i politička odluka, pa je – utoliko prije – ministrica Mihajlović osjetila potrebu naglasiti kako je potpisivanje memoranduma »prvi konkretan rezultat posjeta predsjednika Srbije **Aleksandra Vučića** Hrvatskoj na poziv hrvatske predsjednice **Kolinde Grabar-Kitarović**«.

Na pruzi čija rekonstrukcija slijedi, predviđena brzina vlakova je 160 kilometara na sat, do kraja 2018. i u prvoj polovici 2019. trebalo bi privesti kraju pripremu projektno-tehničke dokumentacije, dok bi prvi radovi mogli početi u drugoj polovici iduće godine.

Predstavnici dvaju resornih ministarstava trebali bi se, prateći dinamiku dogovora o pripremi rekonstrukcije, ponovno susresti već u svibnju.

Potpisani Memorandum predviđa suradnju na modernizaciji željezničke infrastrukture, olakšavanje postupaka na željeznim graničnim prijelazima, te zajednički nastup prema EU fon-

Projekti vrijedni 35 milijuna eura

Ministrica za eurointegracije **Jadranka Joksimović** podsjetila je da Srbija i Hrvatska već imaju zajedničke projekte u prekograničnoj suradnji u oblastima infrastrukture, životnog okoliša i transporta.

»Za te projekte do kraja 2020. godine imamo na raspolaganju 35 milijuna eura bespovratne pomoći. Od tih će projekata najveću korist imati pogranične općine u Srbiji i Hrvatskoj«, rekla je ministrica Joksimović.

dovima i drugim međunarodnim institucijama u vezi s modernizacijom pruge Beograd – Zagreb, na Koridoru 10.

Gledajući u blisku budućnost poslije ceremonije potpisivanja memoranduma o rekonstrukciji pruge, Srbija i Hrvatska bi već u travnju mogle potpisati i sporazum o održavanju mosta koji povezuje dvije zemlje, te usuglasiti i riješiti dugovanja Srbije hrvatskim željezničkim kompanijama.

Velimir Ilić

Ministar Butković razgovarao sa Žigmanovim

Ministar mora, prometa i infrastrukture Republike Hrvatske **Oleg Butković** svoj je službeni posjet u Beogradu započeo susretom s predsjednikom Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislavom Žigmanovim**. U kratkom i srdačnom razgovoru bilo je riječi o društvenom položaju i potrebama Hrvata u Srbiji te o ukupnim hrvatsko-srpskim odnosima. Obojica su izrazila zadovoljstvo ministrovim službenim dolaskom u Beograd te nastavku suradnje između dvije države. Ministar Butković posebno je iskazao interes za položaj bunjevačkih Hrvata te izazovima i problemima s kojima se oni suočavaju, napose o miješanju države u identitetski spor Hrvata i Bunjevaca.

O osnivanju lektorata

Pokrajinski tajnik za visoko obrazovanje i znanstvenoistraživačku djelatnost prof. dr. sc. **Zoran Milošević**, zajedno sa suradnicima, primio je 13. ožujka veleposlanika Republike Hrvatske u Srbiji **Gordana Bakotu** i opunomoćenog ministra znanosti i obrazovanja u Veleposlanstvu Hrvatske **Ivana Sabolića**.

Na sastanku je bilo riječi o mogućnosti potpisivanja memoranduma o suglasnosti između Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske i Univerziteta u Novom Sadu o osnivanju lektorata hrvatskog jezika i književnosti, kao i o jačanju obrazovne i kulturne saradnje.

Petar Klaić,
novosadski novinar, blogger, radijski voditelj,
kroničar i podupiratelj aktivizma mladeži

Sudjelovati u izgradnji budućih mladih lidera

Intervju vodio: Marko Tucakov

Ljudi, naravno, prije svega žele slušati glazbu, ali ljudi koji razmišljaju o medijima i koji ih iole kritički promatraju žele i neku vrstu sadržaja. Stara je priča, i ona će uvijek važiti: radio je tu da bi ti imao s kime razgovarati i potrebno je da u njemu čuješ drugi ljudski glas * Ako postoji profesija koja je u Srbiji ugrožena, onda je to naša

Naš sugovornik u razmišljanjima o načinu preživljavanja mladeži u urbanoj džungli Novog Sada sjeća se lekcija koje mu je dijelio njegov dida **Marko** na kongu jednog pavlovačkog salaša. Dida Markova razmišljanja, njegov svojevrsan katalog nepravdi koje su na način života salaških zajednica ostavljale višestruke posljedice u vremenima tijekom i nakon II. svjetskog rata, a posebno tijekom tmurnog konca prošlog stoljeća, danas su zlata vrijedna. Njegov unuk, a naš sugovornik **Petar Klaić** je osnovnu školu završio na relaciji Novi Sad – Subotica, a Biskupijsku klasičnu gimnaziju *Paulinum* u Subotici. Za vrijeme studija prava zaposlio se u novosadskom *Dnevniku* gdje ostaje do 2015. U međuvremenu upisuje i završava žurnalistiku na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Kaže da je u *Dnevniku* prošao sve što jedan novinar može proći: od reportera do urednika rubrika. Od 2015. godine radi na *Omladinskom radiju* gdje uređuje i vodi debatnu emisiju *Za i protiv*, emisiju o filmu *Superoperater* i emisiju o stripu *Stripovedač*.

Uređivao je mjesečnik za kulturu i turizam *Anziskarta*, pisao je za *Nezavisni*, BIRN i nekoliko stranih portala. Oženjen je i otac jednog djeteta. Svoje predstavljanje završava izjavom da sanja dan kada će bez grižnje savjesti uspjeti izaći iz novinarstva, koje u Srbiji ima perspektivu manju od komercijalnog uzgoja dvogrbihi deva.

 Na papiru pišete, u mikrofona govorite. Inspiracija je ista, profesionalizam na visokom nivou, entuzijazam na vrhuncu. U čemu je razlika? Koji je medij danas najbolji promotor darovitih mladih novinara? Podrazumjeva li se da je jedino dobar novinar danas – multimedijalni novinar?

Mladi novinari se danas najbolje dokazuju na platformama kakve su istraživačke web stranice. Kada pogledate tko danas radi istraživačke priče u Srbiji, to su ljudi mlađi od mene, koji su uglavnom završili žurnalistiku i ne spadaju u onu prastaru podjelu novinara u Srbiji na NUNS i UNS, na režimske i antirežimske. Pojavila se nova generacija novinara koja pred sobom ima javni interes, te

ga pokušava ispuniti putem priča za koje smatra da je važno da ih javnost zna. Oni su budućnost novinarstva. Vrlo vjerojatno će, u nekom momentu, kada se situacija s medijima u Srbiji bude mijenjala, oni zaposjesti pozicije u mainstream medijima. Onda ćemo vidjeti kako će to funkcionirati: hoće li ih odnijeti struja kao što je mnogo talenata potopljeno u velikim medijskim sustavima, ili će na tim pozicijama moći mijenjati način na koji se radi. Istraživački portali, i uopće internet, su ti na kojima se mladi novinari iskazuju. *O radio*, koji je u sastavu Javnog servisa RTV-a, je jedan od medija koji je budućnost. Ne mogu kazati da je radio budućnost novinarstva, ali *O radio* svakako jest zato što je to multitehnička platforma. Iako smo prije svega radio, s obzirom na to da imamo internetski portal mi smo i pisani medij. Bavimo se i video produkcijom i imamo podcast (emitiranje na zahtjev). Time smo uvezali sve ono što danas mladi čovjek može željeti. Budućnost radija je isključivo u podcastu, i to se pokazalo na Zapadu. Kao što danas gledamo kablovsku televiziju unatrag da bismo vidjeli što smo propustili, jer želimo gledati ono što želimo onda kada imamo vremena i volje za to, tako se danas sluša i radio. I u *Hrvatskoj riječi* postoje novinari koji su klasa, a vi ste tjednik. Postoje novinari koji rade za RTV i za bilo koju drugu TV, tjednicima i dnevnim novinama, koji su klasa. Iskustvo i ono što oni umiju i znaju, kontakti koje imaju, sve ono što oni umiju uraditi, govori njima u prilog. To jedan mladi novinar koji je tek počeo koristiti platforme koje mi koristimo još uvijek ne može dosegnuti. No, vremenom će platforme kakav je *O radio* progutati sve ostalo. Kada se mladi novinari dovoljno uvježbaju i kada steknu dovoljno iskustva na vlastitim i tuđim greškama, onda ćemo moći govoriti o tome da su multimedijalni novinari jedini pravi novinari.

HR Ako njegovu ulogu ocjenjuju skeptici, radio je prevaziđeni medij, a ako ga gledaju optimisti, on je pun neiskorištenih mogućnosti. U tom procjepu radi radijski voditelj. U čemu je magija dobrog radijskog voditelja? Kako slušatelje uopće danas zadržati da ne promijene frekvenciju ili da ne skinu slušalice, maše se džepa i počnu skrolati po svojim ekranima?

Postoji tiha zabluda da je jedini radio koji većina ljudi želi slušati – glazbeni radio, nešto u što se pretvorio *Radio B92*, sadašnji *Play radio*. Ljudi, naravno, prije svega žele slušati glazbu, ali ljudi koji razmišljaju o medijima i koji ih iole kritički promatraju žele i neku vrstu sadržaja. Stara je priča, i ona će uvijek važiti: radio je tu da bi ti imao s kime razgovarati i potrebno je da u njemu čuješ drugi ljudski glas. Većina ljudi želi slušati isključivo glazbu, ali sada imamo youtube, puno internetskih streaming centara s kojih možemo isključivo slušati glazbu i birati kako će ona izgledati. Pomalo se izgrađuje publika koja od radija želi nešto više, neku vrstu sadržaja, bio on zabavni ili informativni, i na toj publici treba raditi. Kada smo otvorili *O radio*, imali smo sastanak na kojem smo morali definirati našeg prosječnog slušatelja. Doslovno smo crtali foto-robotu i dodjeljivali mu osobine. On je star 22 godine, još uvijek studira, nezaposlen je, pripisali smo mu razne uloge u životu, želje, sve ono što ga nervira, potencijalne probleme, ono što ga veseli, kakvu glazbu sluša, gdje voli izlaziti... To je bila kompletna osoba koja je urbani mladi čovjek koji ide na festivale i želi se baviti nečim ozbiljnijim u svom životu u odnosu na roditelje. Takav čovjek ne predstavlja veliki postotak mladih slušatelja u Srbiji, ali doprinosi onom postotku mladih ljudi koji će sutra donositi važne političke i društvene odluke. Kada promatramo s te strane, apsolutno je vrijedno posvetiti pažnju takvim ljudima, dati im ne ono što oni povremeno žele,

nego ono što smatraš kao profesionalni novinar i urednik da oni trebaju znati. Zbog toga je *O radio* napravio strukturu na osnovi koje imamo u programu polovicu glazbe, a polovicu govornog programa i to dosta dobro funkcionira. Izabравši tu vrstu publike, mi smo svjesni da sudjelujemo u izgradnji budućih mladih lidera ne samo u političkom, nego i u širem društvenom smislu.

HR O radio svakako spada u tematske radio stanice. Kako je došlo do koncipiranja projekta O radija u sustavu RTV-a, u kojoj medijskoj niši se on danas nalazi i kako gaji vjernost svojih slušatelja?

Omladinski radio je nastao kao zajednički projekt RTV-a i EXIT-a jedne godine pred sam EXIT i bio je eksperimentalno emitiran nekoliko dana pred Festival, tijekom trajanja i nakon završetka Festivala. Imao je dosta slušatelja, ljudi su posjećivali web stranicu, provjeravali što se događa, cijela priča je bila vezana za Festival. Tadašnjem rukovodstvu RTV-a to se svidjelo, a moj kolega **Pre-drag Novković**, koji je bio prvi urednik, odlučio je da s televizijskog programa prijeđe na radio i da ovdje u zgradi Radija Novi Sad formira malu redakciju i studio iz kojeg će se emitirati cjelodnevni program. U međuvremenu, raspisan je natječaj za novinare i primljeno je njih dvadesetak, uz nas nekoliko starijih koji smo trebali vući iskustvom i znanjem. To je funkcioniralo savršeno. *O radio* je u međuvremenu prošao nekoliko faza u kojima se mijenjao govorni program. Razvili smo snimani program, jer smo smatrali da trebamo praviti tematske cjeline i da je to mnogo bolje iskorištavanje ljudskih resursa. Nažalost, redakcija se osula, jer je dosta honoraraca moralo otići zbog mjera uštede i nekih drugih razloga i ostalo je nas osmoro koji sada vodimo program, koncipiran na drugačiji način. Uveli smo teme koje smo svakako radili u kratkoj formi i pretvorili ih u emisije. Dobili smo priliku da sve ono čime se bavimo mnogo dublje i ozbiljnije istražimo i prezentiramo ljudima na suvremen način. Tu smo uvezali i društvene mreže, i tekstove na internetskoj stranici, a kad god možemo uradimo i video-produkciju. Danas je jako teško sačuvati publiku. Pažnja, naročito mladih ljudi, luta. Internet je vječiti krivac za sve naše neuspjehe, jer je definitivno činjenica da je on medij koji odvraća. Imamo svoje vjerne slušatelje i čitatelje, njihov broj nije velik ali je dovoljan kao baza iz koje vrijedi graditi novu publiku i stalno pridobijati nove slušatelje. U procjenama broja konzumenata ne možete brojati samo ljude koji vas trenutačno slušaju. Kada uvežemo sve ljude koji nas prate na društvenim mrežama i one koji ulaze na našu web stranicu, mi imamo respektabilnu mladu publiku kojoj se stalno moraju nuditi novi sadržaji te pratiti razvoj tehnologije prezentiranja medijskih sadržaja.

HR O O radiju.

Govorni program *Omladinskog radija* je nastao 29. studenoga 2014. On je zamišljen kao medij u okviru Javnog servisa RTV-a koji će privući mlađu publiku. Dosta dugo je i uspijevaao u tome, jer je problem svih javnih servisa to što je prosjek godina njihovih pratitelja iznad 55. Njemački javni servis ZDF je to uspio svojim omladinskim radiom koji je sada popularniji od svega što se u okviru tog sustava emitira.

HR Žanrovski spadate u novinara svakodnevnog života, što je po pravilu izvor neograničene i magične slobode, kojim Vaši tekstovi i emisije odišu. Što Vas najviše inspirira, a gdje najčešće poželite u etar pustiti šutnju?

Najviše inspiracije dolazi iz promišljanja o tome što je mladom čovjeku danas potrebno. Izrazito se trudimo da ljudima dajemo

pozitivne primjere iz njihove okolice u vidu mladih ljudi koji su postigli nešto u vlastitom obrazovanju, poslu, životu, sportu, a onda se pozabavimo i problemima koji ih muče. Najveći među njima je nezaposlenost. Gledajući čitanost tekstova koje plasiramo, svi oni koji se bave zapošljavanjem u pozitivnom ili negativnom smislu, su uvjerljivo najčitaniiji, posebice tekstovi koji govore o dobrim prilikama za studiranje. Šutnja u etru nikad ne bi smjela postojati. Brojni su problemi koji se tiču te populacije u Srbiji, ali se ja šutnje sjetim onog momenta kada nam se događaju grozne stvari. Radio nije medij u kojem možete prosvjedovati na način da pustite šutnju. Ona je pogubna za odnos sa slušateljima. Kao profesionalnog novinara me najviše dotiču pojave fizičkih i verbalnih napada na moje kolege i kampanje koje se vode protiv mladih novinara, napose u istraživačkom sektoru – to su momenti gdje želim pustiti šutnju. Ako postoji profesija koja je u Srbiji ugrožena, onda je to naša.

Kako izgleda, po Vašem mišljenju, foto-robot društveno angažirane mlade osobe u Vojvodini u urbanim sredinama, a kako u ruralnim krajevima?

To bi bila prije djevojka nego mladić, koja aktivno studira ili je tek završila studije, govori najmanje jedan strani jezik, prošla je razmjenu studenata, veoma je aktivna u izvaninstitucionalnom obrazovanju, naginje političkoj ljevici ili je blago liberalna i posjeduje nemjerljivo više hrabrosti od svojih vršnjaka. To su pokazali i posljednji studentski prosvjedi nakon prošlih predsjedničkih izbora. Bilo je tu mnogo više veoma aktivnih djevojaka nego njihovih kolega. U ruralnim sredinama je profil društveno angažirane mladeži mnogo teže odrediti, iako i tu često u aktivizmu dominiraju djevojke. Aktivizma u malim sredinama taman je toliko koliko su te sredine razvijene. On se često vezuje za lokalni dom kulture, ako ga uopće ima, ili male ekološke projekte. U stvari, mladi aktivisti, koliko god se borili, gledaju da pobjegnu. Oni iz malih sredina u gradove, a ovi urbani u druge države. To nam je, izgleda, usud.

Pozna »generacija X« odavno je etablirana na mjestima upravljanja društvenim procesima u skoro svim oblastima. Kako se, na primjeru Novog Sada, snašla u odnosu na društvo koje su im ostavili »baby boomeri« (rođeni nakon Drugog svjetskog rata) i kakav grad će u naslijeđe predati »milenijalcima«?

Volio bih da je »generacija X« iznjedrila kvalitetne lidere i da je stigla ispraviti sve greške vlastitih roditelja, ali mislim da se i ta generacija uspješno utopila u onaj naš mlaki birokratski prosjek, gdje se u potrazi za prećicama do položaja, koristi i utjecaja pređu maratoni bez predaha. »Generacija X« je u mnogo većoj mjeri rasuta po svijetu od »baby boomera«. Oni koji su ostali, danas čine najsvjesniji dio stanovništva, ali bez izgrađenih položaja i, čini mi se, bez velikih ideja. »Milenijalcima« će ostaviti za nijansu poboljšan grad, ali nisam siguran da će mnogo »milenijalaca« ostati tu da uživaju u tom naslijeđu.

Pretvaramo li se svi u djeda Stevu s Vašeg bloga? Što možemo naučiti od djeda Stevinog pogleda na našu svaki-danšnju?

Djeda Steva je jedno matoro paorsko spadalo, mnogo pronicljivije nego što se na prvi pogled čini. Kreirao sam ga po uzoru na nekoliko starijih ljudi koje sam poznao, ali prije svega po liku mog dide Marka, cjeloživotnog salašara s Pavlovca, koji je s leđa više kiša iscijedio nego što sam ja do sada vode popio. Već dugo ga nema, otišao je u mojim srednjoškolskim danima, baš u godi-

nama kada sam počeo pažljivo slušati njegove priče. A, te priče, najčešće iz vlastitih izvora, bile su mnogo više od običnih staračkih pripovijedanja. Uvijek je tim primjerima izvlačio i neke dublje poante o životu, koje sam mnogo kasnije počeo kužiti. Imao je osoben smisao za humor, već početkom devedesetih godina prošlog stoljeća je iz sobe izbacio televizor, zgrožen mržnjom kojom su nas polijevali. Kao duboko religiozan čovjek slušao je *Radio Vatikan*, a kao inteligentan čovjek *Radio Slobodna Europa*. Djeda Steva je, dakle, osoba kroz koju pričam sve te, pa i mnoge druge, prispodobе iz drevnih paorskih vremena, a koje po pravilu imaju utemeljenje u svim ovim našim nevoljama i nedaćama, najčešće s političkom pozadinom.

Novi Sad će krajem ovog i početkom narednog desetljeća imati »duplu krunu«. Pod pretpostavkom da ove dvije krune ne budu samo tapšanje po ramenu, s čime će naš grad zasjesti na dva europska prijestolja i koji će biti pokazatelj da će dvije jednogodišnje vladavine na ovim tronovima biti uspješne po Novosađane?

Moram priznati da sam nešto bolje do sada ispratio aktivnosti u vezi s Omladinskom prijestolnicom Europe, nego one oko Europske prijestolnice kulture. Tu je bilo, a siguran sam da će i u narednim godinama biti, sijaset događanja, manifestacija i sadržaja. Kada bismo pogledali u agendu obje manifestacije, vidjeli bismo šumu primjera. Međutim, sve to je, čini mi se, veoma slabo iskomunicirano s javnošću. Ako niste dio tog svijeta, bilo kao novinar ili kao aktivist bilo koje sorte, većina tih stvari proći će mimo vas kao da se nisu ni dogodile. Krivci su za to i mediji koje, osim malih i velikih vođa i tabloidne žabokrečine, ništa drugo ne zanima, ali ni sami organizatori, koji kao da još uvijek ne znaju kako da sve to što rade i žele predstavе malo široj publici. Ima još vremena da se sve uglanca, ali iza velikih projekata trebalo bi da ostanu neke trajne vrijednosti za koje će se čuti i izvan naše zemlje. Takvog čega još nismo doživjeli, a hoćemo li – vidjet će se. Nisam veliki optimist i mislim da očekivanja treba svesti na pravu mjeru, imajući u vidu gdje smo i kako živimo.

Kako našim klincima pokazati koliko je život u Novom Sadu zaista poseban? Kako ne postati šablonski »kućaposa-škola-domaća zadaća-trening« roditelj, nego se odu-prijeti mehanizmu šabloniziranja svakodnevice i od njega sačuvati »Novosađančad«?

Nema Novi Sad poseban recept za to jer i sam pripada svijetu koji ubrzava do svjetlosnih brzina. Većina ljudi koje poznajem odavno radi po cijeli dan, smjene završavaju od 17 sati pa nadalje i, ako zanemarimo male plaće, već žive san Zapadne Europe, makar po tom poslovičnom nemanju vremena ni za sebe ni za druge. Život u Novom Sadu, po mom skromnom mišljenju, poseban je iz prostog razloga što ga u svakom akademskom semestru obogati najmanje 60.000 studenata iz tko zna koliko drugih mjesta i država. Kada ti momci i djevojke odu kućama, negdje sredinom ljeta, ovaj grad postaje palanka u kojoj se, nekad mi se čini, ni zraku ne da da talasa, pa tavori nad gradom onako vreo i ljepljiv. Novi Sad je dovoljno velik da nudi obilje mogućnosti za popunjavanje vremena, ali to će uvijek biti individualna stvar. Ne mogu ja današnje klince uvjeriti u bilo što. Neki od njih znaju i više i bolje od mene, a drugi nikada neće ni naučiti ono što sam ja već zaboravio. Hoću reći da se ne razlikuju ni malo od moje ili starijih generacija u tim godinama. Snaći će se i bez mojih mudrih savjeta.

Uspomene na kaštel u Ludošu

U obitelji **Ane Uzelac** sačuvane su dvije vrijedne fotografije iz prošlih vremena, kao svjedočanstvo o neobičnom i lijepom kaštelu koji je nekada postojao u Ludošu (Šupljak), a više ga nema. Anin pradjed **Luka Sekelj** kupio je objekt od **Gábora Vermesa** 1933. godine. Inicijali novog vlasnika i godina preuzimanja imanja bili su obilježeni na fasadi tornja, što se vidi na fotografiji koja prikazuje dio objekta, i to centralni ulaz iznad koga se uzdizao toranj. Druga, vodoravna fotografija prikazuje prijem kod Sekeljevih 1933. godine povodom kupovine kaštela u Ludošu (tu su i tamburaši). Zabilješka o graditeljskom tipu osnove kaštela Luke Sekelja zapisana je i u knjizi dr. **Branka Ćupurdije** *Stambena arhitektura subotičkih salaša, majura i poljo-privrednih kombinata*.

Objekta više nema, ali su ostale slike u obiteljskom albumu i sjećanjima iz djetinjstva Ane Uzelac: »U toranj se išlo zavojitim stepenicama, u dvije sobe, jednu iznad druge. Desno od ulaza u kaštel nalazila se lovačka soba, a lijevo stambeni dio. Ulaz u imanje bio je oivičen drvoredom jorgovana, a kaštel okružen parkom...«.

Imanje je nacionalizirano nakon Drugog svjetskog rata, a kaštel srušen, vjerojatno sedamdesetih godina prošlog stoljeća, kao i mnoge druge lijepe zgrade na nekadašnjim majurima. Danas su tamo samo njive.

Borba protiv korupcije

Nedavno, prilikom neophodnog, ali nerado rađenog »sređivanja« svoje dokumentacije, naišao sam na jedan stari broj *Republike*, »glasila građanskog samooslobođanja«, koja je imala tematski prilog o korupciji. Moram priznati iskreno sam se radovao svom »nalazu«, jer sam nedavno u vijestima na TV-u čuo da se formiraju tri regionalna centra za borbu protiv korupcije: u Beogradu kao republički centar, u Novom Sadu i Nišu kao regionalni centri. U ovim centrima bit će formirane »udarne grupe« kao i »ad hoc udarne grupe«, tj. ako je potrebno bit će formirane posebne grupe za pojedine teže slučajeve, bar sam ja tako shvatio ovu vijest. Naravno, ovakva važna događanja trebaju imati mjesta u mojoj kolumni i zato me obradovao pronađeni prilog od dvadeset stranica, većeg formata nego što

kom čiji su kontrolni mehanizmi odavno prestali važiti. Sada govorimo o partijskoj državi kao o fenomenu tranzicije kroz koju prolazi današnja Srbija u kojoj teku procesi privatizacije državnog i društvenog vlasništva i grade se tržišne i demokratske institucije kako bi se uspostavio pravni poredak po ugledu na Europsku uniju. Pojava partijske države u takvim uvjetima govori o tome da je tranzicija zapala u čorsokak sistemske korupcije.»

Neki drugi autori pak razlikuju dvije vrste korupcije: dominantnu i marginalnu. Iz skorašnjih vijesti saznajemo da su u Beogradu uhićena tri javna niža službenika zbog traženja mita. Po meni oni su primjeri marginalne, sitne korupcije, kada netko želi da se njegov slučaj brže riješi, kao što je brže dobijanje legalizacije objekata građenih bez dozvole. Broj takvih slučajeva neriješene legalizacije, po mom znanju, samo u Subotici prelazi brojku od tisuću. Kolika je onda brojka u Beogradu?! Uhićenjem nekoliko malih činovnika slabo će se ubrzati ovi procesi. Jedan od uzroka je i nesređenost katastarskih i vlasničkih odnosa parcela. No, da se mi vratimo onoj dominantnoj korupciji gdje je glavni akter »partijska država«.

Partijska podjela vlasti

»U drugoj, Koštuničinoj vladi, došlo je do stroge podjele vlasti i porasta partijskog utjecaja na državne i privredne institucije. Od formiranja te vlade, zapaža se rast sistemske korupcije, što ne znači da je ona za vrijeme prve vlade bila značajno manja. Takav trend će karakterizirati čitavo razdoblje,... dostižući povremeno alarmantne razmjere«, tvrdi Vesna Pešić.

Shodno koalicijskim sporazumima, na temelju rezultata na izborima, počele su se dijeliti i javne funkcije. U stilu: ti ćeš imati dva direktora javnih poduzeća, mi četiri itd. Bio sam sudionik takvih dogovora. Ne trebamo posebno dokazivati da su ovakve tendencije i dalje na djelu, bez obzira na izjave pojedinih visokih rukovoditelja.

»Uvjet svih uvjeta za eliminaciju partijske države, njenog monopola, sprege s tajkunima i sistemske korupcije jest da Srbija zaista raščisti sa zločinima, nasiljem, pljačkom, prikrivanjem ratnih zločinaca i s političkom policijom. Sve to održava mistiku nacionalističke ideologije; a ova legitimira partijsku državu, marginalizira interese građana«, tvrdi autorica istraživanja.

Od ove konstatacije prošlo je već jedanaest godina i izgleda da smo još uvijek u zaostatku. Naša država se i danas najviše bavi grijesima onih drugih, prethodnih vlada, koje su dovele državu »do propasti« itd. Svi narodi, sudionici događaja u bivšoj zemlji su »manje-više krivi«, a o vlastitim »grijesima« zasad se uglavnom mudro šuti, da ne kažemo igra se žmurka. Priznaje se samo ono što se baš mora. Bitno je da imamo »udarne grupe protiv korupcije«. Radi podsjećanja: prvi antikorupcijski zakon donesen je 2005. godine.

 Diploma nije jeftina

je npr. *Hrvatska riječ*. Prvo što me je iznenadilo je da je ova studija objavljena u broju 402-405, od 1. 4. – 31. 5. 2007. godine. Znači, prije jedanaest godina, i to od poznate autorice **Vesne Pešić**, koja je diplomirala filozofiju i doktorica je sociologije. Još uzbudljiviji je naslov njenog oglada, bolje rečeno istraživanja: »Partijska država kao uzrok korupcije u Srbiji«. Ovaj članak je objavljen skoro istovremeno kada je počeo drugi mandat (od 15. 5. 2007.) tadašnjeg premijera vlade **Vojislava Koštunice**, koji je trajao oko godinu dana.

»Partijska država«

Vesna Pešić ovako definira »partijsku državu« i procese koji nastaju zbog toga: »u Srbiji političke (partijske) elite predstavljaju glavne uzurpatore državne vlasti, imovine i javnog sektora u cjelini. Višepartijski monopol na državu po nekim svojim posljedicama podsjeća na stari partijski monopol u komunističkom sustavu. No, to nisu identične pojave i ne treba ih izjednačavati. Nekada je partijski monopol, koji je držala jedna partija, bio opravdan komunističkom ideologijom i reprezentiran poret-

Komunalne vragolije i čarolije

Drugo lice SUBOTICE

Nepoznat Netko (N. N.) svoju destruktivnu dosadu nedavno je prekratio lomljenjem ograde u samom središtu grada. Nekoliko stotina metara dalje Nepoznat Netko (N. N.) prošlog je tjedna obavio poslove krađe tri biste heroja Narodnooslobodilačke borbe ispred zgrade *Vojvođanske banke*. Na taj način pred licem građana u ogoljenoj formi pokazala se združena moć objesti i pohlepe i institucionalna nemoć da im stane na put.

Činjenica da se lomljenje ograde dogodilo gotovo ispred ulaza u Gradsku kuću dovoljno govori o tome koliki zazor hulje imaju od lokalnih nositelja vlasti, kao i što misle o učinkovitosti komunalne policije, ali je isto tako činjenica da je »kvar« u međuvremenu otklonjen. Činjenica da se krađa bista **Istvána Kizura, Lazara Nešića i Matka Vukovića** dogodila kao nastavak kontinuiranog odnošenja brončanih poprsja i drugih metalnih predmeta u gradu (uključujući i šahtove i šine!) dovoljno govori o tome koliki je strah lopova od policije koja bi ovaj problem mogla riješiti relativno lako: kontrolom podrijetla materijala na otkupnim mjestima. Ali, o svijesti, savjesti, efikasnosti i profesionalnosti rada i nerada i jednih i drugih (koji su u upravo proporcionalnoj srazmjeri) zaista je izlišno govoriti.

Izlišno je, naravno, govoriti i o problemima koji građani (susedi ponajviše) imaju s napuštenim kućama u gradu, čiji dije-

lovi kao da čekaju najpogodniji trenutak da se sruše na nekog nesretnog prolaznika, jer niti državi niti lokalnoj samoupravi na pamet ne pada recept koji se već dosta dugo primjenjuje u hrvatskom dijelu Baranje: potražiti u dokumentaciji vlasnika objekta, otkupiti isti za sitne novce, srušiti ruinu i plac staviti za prodaju na »slobodnom tržištu«. Izlišno je, također, govoriti i o problemima stanovnika brojnih neasfaltiranih ulica po svim rubnim dijelovima Subotice koji nakon svake veće kiše ili otapanja snijega uživaju u čarima vode, blata i kaljuga svih vrsta čim nos promole s kućnoga praga. Rješenje za jednu od njih, kako u maštovitom naslovu na jednom lokalnom portalu možemo pročitati, se »nazire« u vidu nasipanja tucanika! Bude li sreće, pa od »naziranja« rješenje ugleda i »svjetlo dana« stanovnici te ulice, nedaleko centra u dužini od oko 200 metara, s novim, blistavim tucanikom bit će dovedeni u rang atarskih putova.

Uzrok svega je, i bez potrebe da se o tome upita gradonačelnika, naravno, novac kojega nema. A nema ga zato što ga ima na drugim mjestima u lokalnom proračunu. Recimo u stavci »Doček Nove godine« za koji je predviđeno 4.800.000 dinara (oko 40.000 eura). To bi za početak trebalo biti dovoljno i za par kolica tucanika i za raspisivanje tjeralica kao nagrade za uhićenje hulja i lopova kako bi se lokalnoj i državnoj vlasti pomoglo u obavljanju teških poslova.

Z. R.

Kakvoća cesta i ulica – slika urbanog okoliša

Udarne rupe neizbrisivi tragovi zime

Voda je izvor života. Ali i ozbiljnih frustracija kada se nađemo pred sjajnom površinom, sumnjivo tamne boje i nepoznate dubine. A bez čizama. Ili kakvog plovila, recimo. Sve se to može doživjeti u gradu u kojem su ulice asfaltirane, nogostupi popločani, a briga o njima se vodi redovito.

Neminovnost utjecaja vremenskih uvjeta i elemenata na ceste i putove nemoguće je izbjeći i zaobići. Velika količina vode, u zimsko vrijeme kada su i temperature niske i promjenljive u većem opsegu, utječe da se krećemo teže, uz puno više pozornosti i katkada dulje hodaње ili vožnju. Pomalo podsjeća na neka prošla i davna vremena, kada većinom nije bilo asfaltiranih površina.

Imamo li kvalitetne ceste?

Kako bismo na javnim površinama, dakle uz najveću moguću dostupnost, imali kvalitetnu mogućnost prometovanja, potrebno je tehnološkim načinom i metodom omogućiti veliku količinu ravnih površina. Cijena utječe na njihovu kakvoću, s obzirom na količinu, a tu je i skrb o održavanju.

Prema riječima profesora na Građevinskom fakultetu u Subotici dr. sc. **Milana Kekanovića** razlozi za neplanirano i ometajuće nakupljanje vode i nastanak onoga što možemo nazvati udarnim rupama kriju se u osobini materijala i vremenskim uvjetima koji značajno utječu na sve.

Izmrzavanje posteljice, ili podloge ceste, uz nedovoljnu debljinu sloja asfalta, značajno utječe na oštećenja kolnika, kaže profesor Kekanović

»Ulice i nogostupi prekrivaju se asfaltom u čiji sastav ulaze bitumen i katran. Ovi materijali osjetljivi su na ultraljubičasto zračenje i visoku temperaturu. Naime, izloženost ovim utjecajima dovodi do strukturalnih promjena materijala. Primjerice, kod visokih temperatura isparavaju ulja iz bitumena, što se najviše događa ljeti i sve to dovodi do starenja asfalta.«

U početku novopresvučene ceste dobro prate promjene zimskog skupljanja i ljetnog širenja. No, kako postupno gube esencijalne elemente, postaju krte i tako nastaju pukotine, objašnjava profesor Kekanović. U ranijem razdoblju znanstvenici su pokušali poboljšati značajke ovih materijala. Ipak, ti su pokušaji bili ograničenog dometa, jer suštinski ništa nije izmijenjeno, dodaje.

»Izmrzavanje posteljice, ili podloge ceste, uz nedovoljnu debljinu sloja asfalta, također značajno utječe na oštećenja kolnika. Zimi se voda u tlu zbog smrzavanja širi, i kada otopli, vraća se na raniji volumen. Takve promjene, kada se uzme u obzir spomenuto starenje materijala, asfalt teško prati.«

Vremenom se, pod utjecajem prometa, otkidaju komadi sloja asfalta i tako nastaju neželjene rupe na cestama.

Popravke i sanacije, s druge strane, potrebno je obaviti za što kraće vrijeme, jer promet ne staje. To dovodi do još jednog teh-

kroarmaturom. Na svemu tome još treba raditi, kako bi se dosegla potrebna razina uporabljivosti tih poboljšanja, otkriva profesor Milan Kekanović.

nološkog, ali i metodološkog problema. Asfaltiranje, ili u ovom slučaju popravak tim materijalom, mora se izvoditi po suhom vremenu i uz njegovu odgovarajuću temperaturu, upozorava profesor Kekanović.

»Sanacija se izvodi u vrijeme koje ne odgovara asfaltu. Koliko sam vidio, kada se to radi vlažno je i hladno, a rezultat je da se popravke moraju raditi češće. S druge strane, to i malo pogoduje izvođačima radova.«

Sam materijal bi mogao biti poboljšán, a na tome poslu radi i sam profesor Kekanović. Asfalt, ovakav kakav je, mogao bi se do određene mjere poboljšati primjerice cementom, ili čak mi-

Konkretni slučajevi

Vremenom, ceste i putovi se ulegnu zahvaljujući stalnoj tlaku koja dolazi od prometa. Tako, uz lošije urađenu podlogu i otkidanje dijelova ceste, dobijemo zgodno mjesto za formiranje vodenih površina, gdje one nisu željene.

Stanovnici okolnih naselja Subotice imaju daleko veće probleme u tome pogledu, od njihovih sugrađana bližih Gradskoj kući. U vrijeme topljenja velike količine snijega koji je u prethodnom razdoblju prekrrio Suboticu, nastala je značajna lokva na cesti u neposrednoj blizini kuće u kojoj živi naša sugrađanka **Jelisaveta (Eržika) Horvacki**. Voda je prekrila velike neravnine što je za posljedicu imalo pojačano samopouzdanje vozača, jer se te neravnine nisu vidjele. Epilog je šteta na vozilima.

Na temelju anonimne ankete jedno od mjesta istaknuto kao problematično je nogostupni prilaz raskrižju kod Izvorske ulice, kojom se stiže do Bolnice. Tu se, prije nego se stigne do semafora, prilikom obilnijih kiša ili topljenja snijega, nakupi široka i nepremostiva lokva vode. Izlaza nema, osim koračati kroz nju, ili u veoma širokom luku preko čak četiri okolna cestovna prijelaza stići do iste točke.

Stoga, ukoliko vas počne mamiti lijepa ravna površina, na kojoj se zrcali nebo, na zalet i želju za letom (letenjem), budite na oprezu. Možda ne uspijete.

Siniša Jurić

Međunarodni sajam knjiga u Novom Sadu

Nove knjige uz susret s autorima

Na najvećoj književnoj manifestaciji u Vojvodini sudjelovali su i NIU Hrvatska riječ i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice, te HKUPD Stanislav Preprek iz Novog Sada

Barem po broju posjetitelja, Međunarodni sajam knjiga u Novom Sadu najveća je književna manifestacija u AP Vojvodini. U odnosu na beogradski ili zagrebački sajam istoga tipa znatno je manja, ali je ipak prepoznatljiva u svijetu kako ljubitelja knjige tako i onih koji se njome profesionalno bave. Stoga je nastup na ovoj manifestaciji ipak značajna stvar.

Novosadski sajam je ove godine održan od 7. do 12. ožujka a na njemu su, kao i prijašnjih godina, među ostalim, sudjelovali i nakladnici i autori iz zajednice vojvođanskih Hrvata. Ove godine to su bili NIU *Hrvatska riječ* i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice, te udruga HKUPD *Stanislav Preprek* iz Novog Sada.

Književnost za djecu

NIU *Hrvatska riječ* i ZKVH predstavili su se u zajedničkom nastupu, prošloga petka, 9. ožujka. Ravnatelj NIU *Hrvatska riječ* **Ivan Ušumović** je na početku predstavljanja podsjetio kako je ta ustanova od 2005. godine, kada je pokrenula svoju nakladničku djelatnost, do danas objavila preko 70 naslova različitih vrsta i žanrova, od kojih su neki doživjeli i dva izdanja. Kako je dodao, posljednjih godina, zbog znatno manje sredstava koja se izdvajaju za nakladništvo, *Hrvatska riječ* se profilirala u pravcu publiciranja panoramskih prikaza pojedinih segmenata književne produkcije u vojvođanskih Hrvata. Jedna od njih, a ujedno i posljednje objavljeni naslov te kuće, koji je bio u fokusu prezentacije na sajmu jesu *Zapisane avanture za male i velike – suvremena proza za djecu i mlade Hrvata u Vojvodini*.

O ovoj knjizi govorila je njezina urednica i priređivačica **Katarina Čeliković**, koja se, kao autorica, i sama bavi dječjom književnošću. Knjiga, kako je navela, sadrži tridesetak priča za različite uzraste

djece (od vrtića do viših razreda osnovne škole) a zastupljeni su uratci 14-ero autora iz Vojvodine, od kojih pojedini žive u inozemstvu. Inače, ovo je prvi sumarni prikaz ovog segmenta književne scene u vojvođanskih Hrvata. Kako je naglašeno, ova će knjiga biti korisna i za obrazovanje na hrvatskom jeziku jer bi, osim promocije po školama i knjižnicama koje slijede, trebala ući i u nastavni plan i program. U izbor su ušle priče koje su ranije (od početka novoga milenija do danas) objavljivane u knjigama, slikovnicama te tisku. Pojedine priče iz knjige imali smo prilike čuti i »uživo« a čitale su ih učenice hrvatskih odjela iz Subotice **Lucija Vukov** i **Dunja Vojnić Hajduk**.

Promocije su svakako i prigoda da se publika bolje upozna i sa samim književnim autorima. O svojim knjigama za djecu (romanima, slikovnicama, zbirkama priča) govorili su ukratko **Marija Lovrić** i **Ivan Balenović** iz Novog Sada te **Nedeljka Šarčević** i **Ružica Miković Žigmanov** iz Subotice. Premda se radi o stilski i tematski različitim ostvarenjima, za sve autore je zajednička želja da djeci prenesu univerzalne moralne poruke ili pak neke zanimljive informacije (znanja) koje će im kasnije u životu koristiti.

Nova Nova riječ

ZKVH i NIU *Hrvatska riječ* predstavili su se i novim dvobrojem časopisa za književnost i umjetnost *Nova riječ* kojega zajednički

objavljaju. Časopis (dvobroj za 2017.) na 300 stranica donosi različite teme kako iz područja književnosti tako i iz drugih umjetnosti. Uz temat posvećen sjećanju na nedavno preminule bardove hrvatske književnosti u Vojvodini (**Merković, Sekelj, Vojnić Purčar**), jedan od glavnih je i onaj posvećen dijalektalnoj poeziji bačkih Hrvata u kojem su pjesme 11-ero autora. U tom kontekstu, svoje stihove je pred publikom kazivala jedna od zastupljenih autorica **Josipa Dević**, Bračanka koja već preko 30 godina živi u Subotici. Također, bilo je riječi i o važnosti njegovanja materinskoga jezika/govora budući da, kako je istaknuto, »narod u jeziku živi«. Nova

kovo proljeće 2018.. Pojašnjavajući koncepciju zbirke pjesama koje izlaze u nakladi *Prepreka* Dačević je kazala kako je ona inovirana u posljednja tri izdanja.

»U prvom dijelu zastupljene su pjesme članova Kluba, a u želji da uspostavimo suradnju s našom maticom, u drugom dijelu knjige su djela triju afirmiranih autora iz Hrvatske.«

Doktorica književnosti i književna kritičarka **Dragana Todoreskov**, predstavljajući zbirku pjesama *Prepekovo proljeće 2018.*, istaknula je, među ostalim, sljedeće:

»Osim doajena hrvatskog pjesništva u Vojvodini koji iza sebe imaju tiskane knjige pjesama, u posljednjoj zbirci pojavljuju se i novi autori, koji donose potrebnu starosnu i tematsko-motivsku ravnotežu. U generaciji novih izdavača mladu **Laru Dermanov**, učenicu osnovne škole, kao i **Ivana Horvata, Zlatka Urbaneka i Slađanu Varićak**«, kazala je dr. Todoreskov.

Istaknuvši opus **Mladena Franje Nikšića**, koji je na oduševljenje prisutnih zanosno recitirao svoju *Bačku*, Todoreskov je naglasila da dijalektalna različitost njegovih pjesama uvelike pridonosi diverzitetu cijele *Prepekove* pjesničke scene.

Kratke priče

Uredništvo Kluba je prije tri godine pokrenulo i natječaj za kratku priču na standardnom hrvatskom jeziku koje se objavljuju u godišnjoj zbirci *Prepekova jesen*. O zbirci *Prepekova jesen 2017.* govorio je recenzent mr. **Pavel Domonji**.

»Interes za kratku priču je velik, a ova prozna forma, po mojem saznanju, doživljava svoju renesansu«, kazao je Domonji.

O pričama iz zbirke kazao je sljedeće:

»One odražavaju suvremeni život ljudi, te spajaju lokalno, regionalno i univerzalno. Izdavam teme koje proistječu iz nostalgije za starim krajem nakon iseljavanja iz Srijema iz političkih razloga, te socijalne teme, koje doživljavaju pravu obnovu u stilu inspiracije **Jacka Londona i Maksima Gorkog**«, zaključio je Domonji.

Najnovija književna avantura Kluba započela je 2016., kada je pokrenuta edicija *Prepekovi pjesnici* u kojoj zbirke pjesama objavljuju članovi Kluba. Do sada su tiskane četiri takve zbirke pjesama, a posjetitelji su imali prilike njihove autore, putem njihovih pročitanih pjesama, i upoznati. To su: **Ljerka Radović**, Branka Dačević, **Branimir Miroslav Tomlekin** i Mladen Franjo Nikšić. Godišnja predstavljanja zbirki poezije i zbirki kratkih priča iz naklade HKUPD-a *Stanislav Prepek*, prerasla su u važne kulturne manifestacije Hrvata u Novom Sadu.

Predstavljanja hrvatskih nakladnika iz Vojvodine organizirana su uz potporu Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice i Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama, na čijem su štandu (u središtu sajamske dvorane) tijekom trajanja ove manifestacije bile izložene i publikacije iz zajednice Hrvata u Vojvodini.

D. B. P. / M. T.

Nova riječ, među ostalim, sadrži i rubrike *Kritička iščitavanja hrvatske književnosti u Vojvodini*, *Iz povijesti umjetničkih praksi Hrvata u Vojvodini*, *Čitanja književne produkcije*, a piše i o prvim autorskim udžbenicima na hrvatskom jeziku.

Ovaj dvobroj časopisa obogaćen je i grafičkim crtežima **Darka Vukovića** iz Petrovaradina. Kao jedan od sudionika promocije, Vuković je pojasnio kako spomenuti radovi predstavljaju svojevrstne »ilustracije trenutka«. Također, govorio je i o važnosti kvalitetnoga dizajna publikacija, kako bi one bile što privlačnije potencijalnim čitateljima.

Prepekov Književni klub

Dva dana kasnije, u nedjelju, 11. ožujka, na Sajmu knjiga u Novom Sadu predstavio se i Književni klub HKUPD-a *Stanislav Prepek* iz Novog Sada s dijelom svoje dosadašnje knjiške produkcije. Djelovanje Kluba predstavila je voditeljica programa **Branka Dačević**. Ona je istaknula da je sve počelo 2009., tiskanjem prve zbirke pjesama *Prepekovo proljeće*.

»Knjiga je imala skromnih 40 stranica, ali je bila začetak onoga u što se danas pretvorila i zbirka i cijeli Klub«, kazala je Dačević.

Klub, čiji je predsjednik **Miroslav Cakić**, danas ima dvadesetak aktivnih članova, a upravo je izdao devetu zbirku pjesama *Prepre-*

Susreta lovaca, pčelara i ribiča

Sportski dan u Monoštoru

Monoštor je selo okruženo vodama, šumama, terenima bogatim ribom i divljači pa i ne čudi što svaka kuća u ovom selu ima barem jednog ribiča, lovca ili pčelara. I ne samo po jednog. Iz većine kuća s ribičkim štapom, košnicama ili lovačkom puškom druguje po nekoliko generacija. Kako krene sezona, razmire se monoštorski pčelari po pčelinjaku, ribiči zauzmu najbolje terene, a lovci se razidu po lovnim terenima u okolici sela. Ali jedan puta na godinu svi su na istom mjestu. Ne, ne zato što su naprasno ribiči i lovci postali pčelari ili ribiči i pčelari lovci, već zato što se jednom u godini svi okupe na sportskim susretima kako bi svoje snage odmjerili u nekoliko natjecanja. Jest da srčano brane boje svoje udruge, da svi vole pobijediti, ali je više svrha ovog susreta u druženju nego u nadmetanju. I svi će vam odreda ponoviti da nije važan rezultat, važno je što se uspiju barem jednom na godinu okupiti. Ponavljat će to, ali će ipak još danima kroz šalu podsjećati jedni druge tko je bio najbolji u malom nogometu, tko u šahu, tko se najbolje pokazao u gađanju zračnom puškom, gađanju

lukom i strijelom, boćanju, bacanju potkovice i kome je karta najbolje išla.

Ljuti protivnici

U Monoštoru prvo susrećem **Damira Šimunova**, profesora tjelesnog po obrazovanju i poslu koji radi, a po ljubavi pčelara i voditelja školske pčelarske sekcije. Od njega i doznajem nekoliko detelja – sportski susreti organiziraju se četvrti puta, a pčelari, ribiči i lovci nadmeću se u sedam disciplina. Tu je i neumorni **Ivica Periškić**, poznati monoštorski (i ne samo monoštorski) pčelar.

»Tako smo osmislili ovaj dan i natjecanja da damo svakome priliku da sudjeluje. Ima ovdje i po tri generacije iz obitelji. Takva je i naša obitelj. Otac i ja smo pčelari, a moji sinovi lovci. U šali sam rekao supruzi kada nam je glačala dresove za natjecanja da prvo izglača njihove, dezinficira glačalo i tek onda izglača moju opremu«, kaže kroz smijeh Ivica, a vidi se drago mu što su sinovi blizanci **Nenad i Ivan** aktivni u jednoj od seoskih udruga.

Tjedan u Somboru

Dobrodošli u Sombor

Na ljestvici razvojnih prioriteta turizam u Gradu Somboru zauzima visoko mjesto. Opravdano, ako su oni koji su mu dali toliki značaj bili rukovođeni činjenicom da je turizam jedna od najbrže rastućih privrednih grana. Neopravdano, ako turizam

treba nadomjestiti razvoj u drugim

oblastima gospodarstva. Ali privući turiste ne znači samo unedogled rabiti kulturno i povijesno nasljeđe. Treba im ponuditi mnogo više od toga. Za početak, omogućiti turistima da se snađu u gradu u koji su došli. U Somboru će im to teško poći za rukom iz prostog razloga, jer Sombor nema niti turističke mape, niti turističke signalizacije u centru grada. Tako putnicima namjernicima ili onima koji kao turisti dođu u Sombor ostaje da se snalaze sami. Da pitaju prolaznike ili da po svom nekom osobnom osjećaju traže ono što u Somboru neizostavno vrijedi vidjeti. Samo im to ostaje jer u centru grada nigdje neće moći naći putokaz za zgradu Županije, Galeriju *Milan Konjović*, Muzej... Logično da će potražiti neki turistički informacijski centar, ali će im i za to trebati pomoć Somboraca, jer je on trenutno smješten u jednom pasažu. Za utjehu, kažu neće još dugo biti tu, jer bi za tjedan-dva trebao biti preseljen u prizemlje Gradske kuće. I radić će od ujutru do navačer, svih sedam dana u tjednu. S turističkom signalizacijom neće ipak ići tako lako. Procjene su da bi njeno postavljanje samo u širem centru grada koštalo pet-šest milijuna dinara. U proračunu viška novca za to nema, pa se spasonosno rješenje traži u natjecanjima.

Čak i da se sve to riješi, opet nešto fali. Javni toalet. Iskreno, postoji jedan. Ne jedan već dva, ali kao i da ih nema. Onaj prvi radi, ali je on smješten u prostoru tržnice i po svom izgledu i uređenju nije primjeren gradu koji turizam visoko rangira na listi svojih prioriteta. Onaj drugi je u županijskom parku, ali ne radi. Izgrađen je prije nekoliko godina, i kako to obično biva koštao je poprilično, ali nije dugo potrajao. Vandali su ga demontirali i od tada je pod katancem. Ipak, zane-marimo li sve ove sitnice (ako su to uopće sitnice), u Sombor vrijedi doći.

Z. V.

Dobro, nisu baš pčelari, ali nema se što zamjeriti ni lovcima. Ne možemo odoljeti, a da starijeg Periškića, čika **Ivana** pčelara, ne pitamo za koga će navijati na ovim susretima – svoje pčelare ili svoje unuke koji brane boje lovaca. Ne razmišlja ni tren i odmah odgovara: »Pa ja sam čelar, pa i navijam za čelare«.

Monoštorske lovce već godinama vodi šokački zet **Nedeljko Stojšavljević Bajša**. Nismo se ovoga puta raspitivali kako se za to izbio, a očigledno mu dobro ide kada ga ne mijenjaju godinama.

»Ne okupljamo se mi zajedno samo na ovim druženjima već i u zajedničkim akcijama uređenja i čišćenja«, kaže Bajša više onako u prolazu bez želje da se udubljuje u neki širi razgovor, jer od priče za novine mnogo mu je zanimljivija priča na terenu, gdje se njegovi lovci, ne puškama već nogometnim loptom, bore s ribičima.

Nogomet i tri lipe

Ovogodišnji sportski susreti počeli su, a kako drugačije nego li nogometnom utakmicom. No, bez obzira na to koliko vremena provodili u prirodi nemaju ovi monoštorski sportaši-rekreativci u nogama toliko kondicije da se nose na velikom nogometnom terenu, pa su, svjesni svojih dometa, izabrali onaj manji u školskoj dvorani. A utakmica baš ona prava. Tu je sudac, zapisničar, sportaši u dresovima – žutim, kako i dolikuje pčelarima, zelenim (lovci) i bijelim (ribiči) i navijači. A igralo se i navijalo srčano, baš kao na pravoj utakmici. Najviše sreće, ili nogometnog umijeća, imali su pčelari koji su na ovim sportskim susretima bili najbolji nogometaši. U tim nogometnim natjecanjima nekako najnezahvalniju ulogu imao je sudac **Branko Matin**, deklarirani pčelar, a trebao je suditi »ni po babu ni po stričevima«. I nije se dao omesti usprkos ponekom nezadovoljnom navijaču iz reda lovaca koji su se žalili na pristrasno suđenje. Brano sve prima uz osmijeh, jer zna: nisu ni ta negodovanja s aut-linije ni ozbiljni prosvjedi gnjevnih navijača.

Poslije nogometne lopte latili su se pčelari, ribiči i lovci ašova i simbolično posadili tri lipe ispred doma kulture u centru sela. Ivica Periškić s ponosom kaže da lipe nisu slučajno odabrane, jer što bi se drugo posadilo u akciji u koju su uključeni pčelari nego li neko medonosno drvo. Drugi dio ovih susreta nastavljen je u Lovačkom domu, a završio se, kako drugačije nego li paprikašem. Naravno iz kotlića. Nije da nas nisu zvali, a posebice na ono na kraju – kotlić, ali kako u cijeloj ovoj priči konačan rezultat nije najvažniji, poželjeli smo im zanimljiv nastavak dana i rastali se u centru sela. A već koliko sutra razmiljet će se pčelari po pčelinjacima, ribiči će u akciju čišćenja ribolovnih terena, a već će i lovci naći razloga da izađu u prirodu.

Z. Vasiljević

Stanje željezničkih postaja u Srijemu

Ljudska nebriga ili »zub vremena«

Željeznička postaja u Srijemskoj Mitrovici je prva izgrađena zgrada u oslobođenoj Jugoslaviji 1945. godine. Rađena je po standardima koji su u to vrijeme važili za objekte takvog tipa i predstavlja spomenik kulture, koji sigurno ne zaslužuje biti danas u tako lošem stanju

Jedna od tema razgovora predsjednika Srbije i Hrvatske **Aleksandra Vučića** i **Kolinde Grabar - Kitarović** prilikom njegova službenog dvodnevnog posjeta Hrvatskoj odnosila se i na rekonstrukciju pruge Beograd – Zagreb u dužini 412 kilometara, na željezničkom Koridoru 10. Resorna ministarstva su usuglasila okvir za protokol o suradnji na projektu rekonstrukcije pruge, koji je potpisan u petak. Revitalizacija pruga u interesu je obje države i završetkom tih radova bila bi uspostavljena najizraznija veza s cijelom jugoistočnom Europom. Kako je prilikom posjeta Hrvatskoj Vučić naglasio, zajednički dvije zemlje mogu aplicirati za sredstva iz europskih fondova i izrazio je uvjerenje da će, ukoliko budu zajednički nastupali, ta sredstva sigurno i dobiti. Iz Ministarstva građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture poručuju da je planirana rekonstrukcija oba kolosijeka na cijeloj

dionici Golubinci – Šid, odnosno do granice s Hrvatskom, kao i modernizacija dijela od Rume do Šida. A probno je uvedena nova izravna željeznička linija teretnog vlaka koji prometuje između Slovenije i Srbije, upravo prugom Beograd – Zagreb. Vijest o najavljenim radovima obradovala je i građane, posebno one koji svakodnevno putuju vlakom, s obzirom na trenutno loše stanje u srpskim željeznicama.

Neuvjetne željezničke postaje

Intenziviranje putničkog i teretnog prometa svakako može mnogo unaprijediti gospodarstvo svih zemalja u regiji, a unaprijeđenje željezničke infrastrukture izuzetno je značajno i za turizam, s obzirom na to da su, kako govore u Turističkoj orga-

nizaciji Srbije, najbrojniji turisti upravo iz regije koji čine oko 45 posto od ukupnog broja noćenja inozemnih turista. Kada su u pitanju turisti iz Hrvatske, oni su u 2017. godini bili četvrti po redu po ostvarenim noćenjima u Srbiji. Ne znam kako su putovali do svojih destinacija u Srbiji, a ukoliko su se odlučili putovati vlakom, jedno je sigurno: nisu bili oduševljeni. Primjera radi, na dionici puta od Rume do Šida brzina vlakova je između 30 i 50 km na sat. A kad konačno dođete do svoje destinacije (recimo u Srijemu), pri susretu sa željezničkom postajom, zaboli vas glava. Većina objekata željezničkih postaja u Srijemu nalazi se u veoma lošem stanju. U nekoliko sela stanice su zaključane, a tamo gdje nisu porazbijani su prozori, vrata, a prostorije gdje bi se putnici mogli skloniti od kiše, snijega i vjetrova prljave su i hladne, temperatura gotovo ista kao i vani. A tko vlakom stigne i u veće gradove u Srijemu, bude veoma neugodno iznenađen. Željeznička postaja u Srijemskoj Mitrovici je prva izgrađena zgrada u oslobođenoj Jugoslaviji 1945. godine. Rađena je po projektu arhitekta iz Novog Sada, po standardima koji su tada važili za objekte takvog tipa i predstavlja spomenik kulture koji sigurno ne zaslužuje danas biti u takvom stanju. A stanje je sljedeće: zgrada je izvana išarana grafitima, iznutra išarani zidovi natopljeni vlagom, dok sa stropa otpada žbuka. Nekoliko klupa u čekaoni bez grijanja, razbijena stakla na vratima i sve ono što nije učinio »zub vremena«, dovršila je ljudska nebriga. Rekonstrukcija željezničke stanice u Srijemskoj Mitrovici nikada nije rađena, osim sitnih sanacija i popravaka.

Nažalost, službeni odgovor o tome na koji način se može poboljšati infrastruktura željezničkih postaja nismo uspjeli dobiti. Bez dozvole *Željeznica Srbije*, šefovi željezničkih stanica ne smiju davati izjave za medije. Dobili smo samo komentar da smo i sami svjedoci stanja objekta. Nekoliko putnika čekalo je vlak za Šid. Nisu bili raspoloženi za razgovor. Je li zbog hladnog vre-

mena ili bijesa što kasni vlak, ne znamo. Samo na kratko jedan od njih je prokomentirao da nema što komentirati i da je svaki komentar suvišan.

Spomenik kulture?!

Prva željeznička pruga kroz Srijemsku Mitrovicu prošla je 1883. godine. Tih 80-ih godina 19. stoljeća urađena je i prva zgrada željezničke postaje, koja je bila tipskog karaktera, a minirana je 1944. godine, prilikom povlačenja njemačkih trupa. U vrijeme kada je građena zgrada željezničke postaje u Srijemskoj Mitrovici, izgrađen je i Spomenik oslobođenja koji se nalazi ispred željezničke postaje.

»Zgrada željezničke postaje je u vlasništvu *Željeznica Srbije*. Prilikom svih intervencija na objektima takvog tipa obraćali su se nama kao nadležnom zavodu za izdavanje uvjeta. Svi znamo da je zgrada željezničke postaje u dosta lošem stanju. Objekti koji su u funkciji željezničkog prometa u posljednje vrijeme su dosta devastirani, a stanice dijele sudbinu stanja u *Željeznicama*. Objekt zgrade nije fizički ugrožen, ali je vrijeme da pretrpi ozbiljne sanacije i da se dovede u neko uredno stanje, a to svakako zavisi od vlasnika, a to su *Željeznice Srbije*«, ističe ravnatelj Zavoda za zaštitu spomenika kulture Srijemska Mitrovica **Ljubiša Šulaja**.

I da ne bude objekt željezničke postaje u Srijemskoj Mitrovici jedini primjer takvog stanja, nažalost ima ih još. A dok ne dođe vrijeme i za njihovu rekonstrukciju, putnicima ne preostaje ništa drugo nego da kao i do sada provedu samo ono nužno vrijeme u njima, kupe kartu, sačekaju vlak i nastave svoje putovanje. Dok ne dođu neka bolja vremena.

S. Darabašić

Divan kod Eve Pašić u Monoštoru

K'o nekada davno

Nekada su žene zimske večeri prekraćivale divanima. Sakupi se po nekoliko žena i cura, malo se divani, malo tka, popleće, plete i tako prekrate duge zimske večeri, kada mrak brzo pada, a večer se otegne unedogled. Davno više nema takvih divana, a duge večeri umjesto druženjem prekraćuju se uz televizijske serije. Svatko u svojoj kući, pred svojim TV ekranom. Nisu ni Monoštorke imune na to, pa je, riješena da nešto promijeni, **Eva Pašić**, jedna od starijih članica KUD-a Hrvata *Bodrog* odlučila prirediti jedan divan, baš onakav kakav pamti iz svoje mladosti. Sama je sebi dala u zadaću da stol mora biti pun i to starih monoštorskih *jila*. A cure i žene koje je pozvala uvjetovala je da im vrata otvoriti može samo ako dođu s ručnim radom. I još pride obučene onako po šokački.

Stara *jila* i za nova vremena

Eva Pašić je baš uživala u ulozi domaćice na ovom divanu. Ne samo da je čašćavala i gostila već je pozvala i nas da sve to zabilježimo riječju i fotografijama. A taj naš dolazak bio je tajna. I iznenađenje. Ili je barem tako trebalo biti.

»Sprimila sam svakaki stari *jila* da ugostim svoje gošće. Napravila sam gibanicu s kupusem, valjuščiće s kupusem, pekla sam bundivu, na kori pogače, pravila sam u krompira pogačica, pucala koka, kuvali smo kukuruza... Svašta sam nasprimala da imaju

šta da jidu i stalno im kažem neke samo radit, ostavite malo i jidite«, kaže nam domaćica Eva.

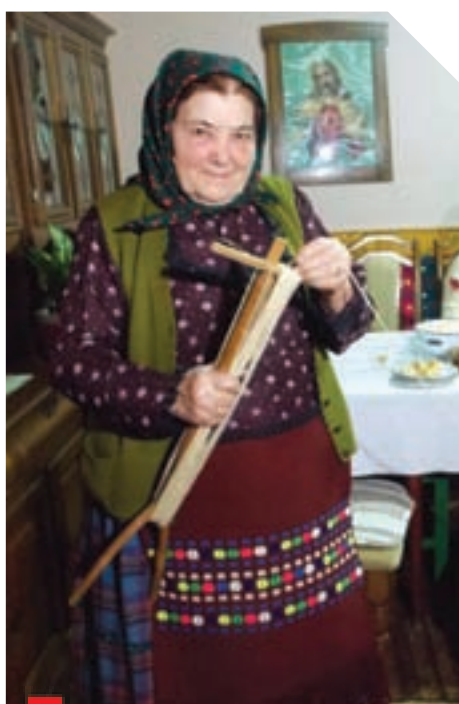
A mi, da zabune ne bude, da kažemo da je sve bilo domaće od razvlačenih kora. Trebao je domaćici cijeli dan to sve spremiti. Ali ne žali se. A i kako će kad joj je kuća puna veselih cura i žena. A baš to je i htjela. Ne samo ona već i suprug **Pera**, koji se ipak iz te ženske gužve na vrijeme povukao.

Marija Francuz

Anica Pašić

Eva Pašić

»Na prela i divane išla sam još s mojom bakom. Išli smo u sušjedstvo, a ostajalo se do 10-11 sati. Ne duže. Žene su divanile, plele, prele, popletale. Najviše se popletalo. Svaka žena i cura je nosila svoj ručni rad, baš kao što su večeras ove cure došle sa svojim ručnim radovima. Danas više nema toga, cure idu u kafiće, bez ručnog rada«, kaže kroz smijeh **Anica Pašić**.

Vidi se drago joj kad pogleda mlađi ženski svijet s koncem, vunicom i iglama u ruci, pa još uz to i u šokačkoj nošnji, onoj svakičšnjoj što se nosila zimi. Ali nije ni ovo prelo moglo bez one bolje strane suvremene tehnologije, pa je ovo druženje ovekovečeno s nekoliko selfija, a izravni prijenos događanja na prelu pratila je čak iz Njemačke Anica, donedavno i sama članica *Bodrogove* ženske družine. Iz daleke Njemačke mogla je samo gledati i žaliti što se i ona nije mogla pridružiti ovom monoštorskom divanu.

Vješte šokačke ruke

Ručnih radova bilo je svakojaki, jer svakome je prepušteno na volju što će odabrati. **Marija Francuz** odlučila se za nimalo lako štrikanje vunjenih čarapa s pet igala. Kaže tek uči, ali dobro će te tople čarape doći suprugu **Stipi** koji je lovac pa mu tople čarape itekako trebaju. Borila se Marija s vunicom i iglama, riješena da svog Stipu kad-tad obraduje parom toplih čarapa. Zna pletiti, pa nekako Marija računa neće joj se oteti ni ove čarape. **Eva Marijanović** latila se konca i heklice. Kaže, hekla uplet za stolnjak, koji se stavlja između materijala. Naučila je to od svoje mame, ali danas kao zaposlena žena i kućanica malo ima vremena za ručni rad. Tik uz nju je snaha **Anita**, predano zadubljena u vez koji drži u rukama.

»Vezem gornji dio koji će ići na papučice i nadam se da će jednog dana od toga biti papučice«, kaže Anita i dodaje da je vez koji radi naučila na seminaru koji je organizirala *Posudiona i radionica narodnih nošnji iz Zagreba* na otoku Braču.

Ali, iako je za ovo prelo ulaznica bio ručni rad, bilo je i onih cura

koje su došle praznih ruku. Oprošteno im je ovoga puta, ali već na nekom drugom divanu neće im se gledati kroz prste – strogo im obećava teta Eva, očigledno riješena da natjera sve *Bodrogove* cure da se late igala, konca i vunice.

I dok se kod ručnog rada da još štošta naučiti, kod pjesme nema pogreške. Tu je ovaj ženski skup bez premca, pa ni pjesma nije izostala. Baš k'o nekada na prelima i divanima.

Z. Vasiljević

Tečaj zlatoveza

U HKUD *Vladimir Nazor* u Somboru u tijeku je radionica zlatoveza, koja se realizira u suradnji *Šokačke grane* iz Osijeka i HKUD-a *Vladimir Nazor* iz Sombora. Radionicu vodi **Ružica Smiljanić Raković**. Ova obuka nastavak je suradnje započete prije godinu dana. Tečaj zlatoveza organizira se subotom, a obuku pohađa 12 polaznica.

Z. V.

Dragana Milošević nova pokrajinska tajnica za kulturu

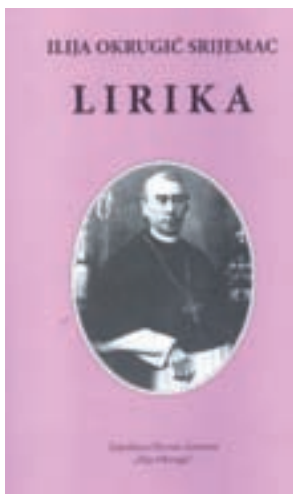
NOVI SAD – **Dragana Milošević**, po zanimanju diplomirana glazbenica – violinistica, nova je pokrajinska tajnica za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama, odlučeno je na prošlotjednoj sjednici Skupštine AP Vojvodine. Ona je zamijenila skladatelja i profesora glazbene akademije **Miroslava Štatkića** koji je na tu dužnost podnio ostavku.

Dragana Milošević rođena je 1983. godine u Novom Sadu. Diplomirala je na Akademiji umjetnosti u Novom Sadu u klasi prof. **Irine Javšili**. Zaposlena je kao glazbeni izvođač-violinistica u orkestru Opere Srpskog narodnog pozorišta. Stalna je članica Vojvođanskog simfonijskog orkestra, Zrenjaninske filharmonije, Subotičke filharmonije, Zrenjaninskog kamernog orkestra i orkestra *Camerata Academica* iz Novog Sada. Sudjelovala je na brojnim natjecanjima, seminarima, koncertima i festivalima i ostvarila značajne rezultate u solističkim nastupima i kao članica mnogobrojnih orkestara i komornih ansambala. U političkoj karijeri bila je u dva mandata vijećnica u Skupštini Grada Novog Sada i zastupnica u dva mandata u Skupštini AP Vojvodine.

Drugo izdanje Okrugiceve Lirike

ZEMUN – Zajednica Hrvata Zemun – Knjižnica i čitaonica *Ilija Okrugić* objavila je prošle godine drugo izdanje knjige *Lirika Ilije Okrugića Srijemca*, originalno objavljene 2007. godine u sunakladi nekoliko nakladnika. Na ovo su se odlučili s obzirom na to da je, prema riječima **Zvonimira Rajkovića** iz zemunske udruge, prvo izdanje tiskano u relativno maloj tiraži i da je knjigu sada teško naći. Knjigu je pripremila i pjesme izabrala profesorica **Jasna Melvinger**, koja se, kako kaže, bavi stručnom obradom književne ostavštine Ilije Okrugića Srijemca.

»Primjerke iz prvog izdanja raspodijelili smo knjižnicama u okruženju, a nama je ostalo tek nekoliko knjiga. Zato smo se i odlučili tiskati drugo izdanje. Knjiga je podijeljena na devet odjeljaka po temama pjesama. Mnogima nije poznato da su pjesme *Mikina kuća na kraju*, *Za jedan časak radosti*, *U našem lijepom ti je Srijemu* izašle iz pera Ilije Okrugića Srijemca«, ističe Rajković.

Izdavanje knjige financijski su pomogli Veleposlanstvo Hrvatske u Beogradu i Središnji državni ured za Hrvate izvan Hrvatske po raspisanom natječaju za 2017. godinu.

S. D.

Seminar o narodnoj nošnji u Futogu

FUTOG – Kulturni centar *Mladost* iz Futoga organizira u subotu, 24. ožujka, u Futogu drugi seminar o primjeni narodnih nošnji na amaterskoj folklornoj sceni. Seminar je namijenjen folkloristima, umjetničkim voditeljima kulturnih udruga, garderoberima, koreografima i svim zainteresiranim osobama, a sastojat će se od teorijskog i praktičkog dijela. Seminar se održava u suradnji s Kulturnim centrom *Travno* – posudionicom narodnih nošnji iz Zagreba, a bit će prikazane i predstavljene originalne nošnje u vlasništvu ove ustanove, kao i nošnje iz osobnih zbirki predavača. Teorijsku nastavu i nakon toga prezentaciju oblačenja nošnje održat će etnolog **Josip Forjan** i magistra etnologije i kulturne antropologije **Bojana Poljaković** iz KC *Travno*, te **Goran Kovačević**, dr. **Dalibor Todorović** i njihovi suradnici. Po završetku sudionici dobijaju certifikat i poveznicu do video materijala. Prijave i dodatne informacije: **Milan Stepanov** (KC *Mladost*), e-mail: bisernagrana.seminar@gmail.com, tel. 021/3004483 i 064/1378270.

M. T.

Prvo mjesto za Subotički tamburaški kvartet

NOVI SAD – Subotički tamburaški kvartet osvojio je prvo mjesto na 19. po redu Festivalu umjetničke tambure koji je održan u subotu u Novom Sadu. Stručni žiri je njihov nastup ocijenio s 97,20 bodova od 100 mogućih. Organizator je bila Muzička škola *Josip Slavenski* iz Novog Sada. Na festivalu su nastupili učenici glazbenih škola u kojima se uči tambura iz Srbije kao i komorni sastavi. Pored sudionika iz Srbije nastupio je i kvartet iz Križevaca u Hrvatskoj. Subotički tamburaški kvartet čine: **Ivana Mačković**, **Ivan Ivanković Radak**, **Ištvan Sakač** i **Lucija Ivanković Radaković**, a pripremio ih je **Stipan Jaramazović**.

Koncert nove tamburaške glazbe

SUBOTICA – Koncert nove tamburaške glazbe bit će održan večeras (petak, 16. ožujka) s početkom u 19.30 sati u Gradskoj kući u Subotici. Na koncertu će nastupiti Subotički tamburaški orkestar i vokalna solistica **Alenka Ponjavić**, Subotički tamburaški kvartet i kao gost – Akademski tamburaški orkestar Umjetničke akademije u Osijeku. Dirigenti su **Marijana Marki** iz Subotice i **Tihomir Ranogajec** iz Osijeka. Ulaznice za koncert su u prodaji u kafeu *Galerija* u Ulici Petra Drapšina po cijeni od 350 dinara.

Znanstveni kolokvij ZKVH o biskupu Pavlu Sučiću

Važan čovjek naših korijena

»Svojim radom Sučić se svrstao među najuglednije svećenike kalačko-bačke nadbiskupije te postao i kanonikom stolnobiogradskim i đakovačkim biskupom. U svemu tome uz njega su bili i njegovi ponosni zemljaci, Subotičani«, rekao je mons. Beretić

Sučićeve zasluge

U povodu 250. godišnjice rođenja biskupa **Pavla Matije Sučića** (11. siječnja 1767. – 13. travnja 1834.) Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata priredio je LIII. znanstveni kolokvij u četvrtak, 8. ožujka. Kolokvij je održan u Pastoralnom centru *Augustinianum* u Subotici, a okupio je izlagače iz Srbije, Hrvatske i Mađarske.

Nedostaju prikazi

Ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov** istaknuo je velike posljedice rada biskupa Sučića.

»On je svojim djelovanjem plijenio i druge i bio je uzrokom i poticajem pokreta inicijative u široj društvenoj zajednici«, rekao je on i dodao kako još uvijek nedostaju cjeloviti prikazi velikog broja ljudi koji su ostavili duboke tragove u prostorima u kojima su živjeli, a vezani su za hrvatsku zajednicu.

»Ovakvi skupovi su prilika da to posvijestimo, da skupimo zajedničke snage – i Hrvati u Mađarskoj i Hrvati iz Hrvatske i mi ovdje, te da pokušamo svestranije osvijetliti osobe kao što je bio Matija Pavle Sučić«, rekao je Žigmanov.

Važnost ovoga događaja istaknuo je i ravnatelj Zavoda za znanstveni i umjetnički rad HAZU-a iz Đakova dr. sc. **Pero Aračić**, jer se, kako je rekao, njime potvrđuje da su ljudi na ovim prostorima bili vjernici još i prije tri stoljeća.

»Prije 250 godina biskup Sučić je ovdje rođen gdje je i služio kao biskup i nakon toga kratko je bio biskup i u Đakovu. Iako biskup samo tri godine, u našoj biskupiji je ostavio duboki trag«, rekao je Aračić i dodao da je mnoge pjesme koje se i danas pjevaju u crkvama tijekom liturgijske godine Sučić donio iz Subotice i drugih krajeva gdje žive Hrvati.

Aračić je istaknuo da Sučićev lik za multikulturalno društvo kao što je ovo u kojemu živimo može poslužiti kao putokaz kako biti kvalitetna osoba.

»Ono što nam danas pokazuje Sučić kao biskup, svećenik, Hrvat i vjernik je činjenica da je u to vrijeme znao sačuvati svoj identitet, materinji jezik i svoju kulturu«, rekao je Aračić.

O životu i djelu biskupa koji se rodio u Subotici, bio svećenik i biskup u Kalačkoj nadbiskupiji, a umro kao biskup Bosanske i Srijemske ili Đakovačke biskupije govorilo je četiri izlagača: **Vladimir Nimčević** iz Subotice (*Izvori za povijest obitelji Sučić u Subotici, do konca prve polovine 18. st.*), mons. **Stjepan Beretić** iz Subotice (*Subotički župnik Pavao Sučić*), **Mirko Čurić** iz Đakova (*Pavao Sučić u radovima i knjigama đakovačkih autora*) te dr. sc. **Stjepan Blažetin** (*Pjesma Jánoša Pakróczyja Nepomuka prigodom imenovanja Pavla Matije Sučića za stolnobiogradskog biskupa*).

Katedralni župnik subotičke župe sv. Terezije Avilske mons. Beretić u svome izlaganju predstavio je važnost Sučića za ovu župu, ali i cijelu Suboticu. Istaknuo je kako je Sučić bio potomak jedne od najuglednijih gradskih obitelji te da je bio vrlo prihvaćen kada je imenovan za subotičkog župnika. Kako je mons. Beretić rekao, za vrijeme njegova djelovanja u ovome gradu podignut je župni dom u kojemu je smješten i sadašnji biskup, a koji je kasnije proširen za vrijeme biskupa **Lajče Budanovića**, izrađena je prva propovjedaonica u crkvi, odnosno katedrali-bazilici, uredila se i namještajem opremila crkva uključujući i glavni oltar, a podržao je i održavanje prvog javnog koncerta u Subotici.

»Svojim radom Sučić se svrstao među najuglednije svećenike Kalačko-bačke nadbiskupije te postao i kanonikom stolnobiogradskim i đakovačkim biskupom. U svemu tome uz njega su bili i njegovi ponosni zemljaci, Subotičani«, rekao je mons. Beretić.

Predavanja su dio Međunarodnog znanstvenog skupa održanog u Đakovu u prosincu prošle godine u organizaciji Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i Zavoda za znanstveni i umjetnički rad u Đakovu, u suradnji s Đakovačko-osječkom nadbiskupijom, Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata Subotica, Znanstvenim zavodom Hrvata u Mađarskoj iz Pečuha, te Društvom hrvatskih književnika.

U suradnji s đakovačkim odjelom HAZU-a izlaganja sa skupa naći će svoje mjesto u zborniku radova.

J. Dulić Bako

Lazar Cvijin, predsjednik HKC-a Bunjevačko kolo iz Subotice

Svi odjeli ispunili zacrtane planove

U 2017. godini u HKC-u *Bunjevačko kolo* iz Subotice došlo je do promjene vodstva, a samim time i načina rada, kažu nam u toj najvećoj subotičkoj hrvatskoj udruzi.

»Prvenstveno tu mislim na stabilizaciju u samom poslovanju, a i u radu samih odjela, što je dovelo do toga da su, i pored zastoja u radu u jednom razdoblju, svi odjeli potpuno ispunili zacrtane planove, a sve predviđene manifestacije su ostvarene, inovirane i podignute na jednu novu razinu. Zbog svega toga mislim da imamo razloga da prethodnom godinom budemo zadovoljni«, kaže predsjednik udruge **Lazar Cvijin**.

Planovi Udruge za 2018. godinu, posebice ako ima nekih novina?

Centar je jako ambiciozno krenuo u 2018. godinu. Već je održana jedna od naših najvažnijih manifestacija *Veliko prelo 2018.* i to vrlo uspješno u svim segmentima organizacije. Bilo je oko 500 gostiju i sudionika, novine uvedene prošle godine su još malo dotjerane i dobili smo visoke ocjene i od najviših zvaničnika koji su u velikoj mjeri podržali ovu manifestaciju. Posebno raduje prisustvo većeg broja mladih, što ohrabruje i budi nadu da se kod njih vraća zanimanje za podršku svojoj zajednici i njezinim udrugama. Nadalje, govoreći o planovima, ove godine smo udvostručili broj projekata s kojima smo konkurirali na već objavljene natječeaje. Od novina možemo već sad najaviti da ćemo biti domaćini trećeg po redu festivala *Kulturna baština Bunjevaca bez granica*, na kojem sudjeluju udruge bunjevačkih Hrvata iz Vojvodine i Mađarske. Ostale manifestacije će biti manje-više redovite, a odjeli će raditi prema planovima koji su već usvojeni početkom godine.

Koliko članova Udruga ima na papiru, a koliko aktivnih koji

plaćaju godišnju članarinu? Imate li problema s brojnošću glave rada odjela i realizacije projekata?

Naša udruga će uskoro napuniti 50 godina postojanja, članstvo se tijekom vremena uvećavalo i smanjivalo, ali je veliki broj ostao vjeran. Tako, mi imamo oko 100 članova skupštine, čiji značajni dio, osim sudjelovanja u odlučivanju, značajno pomaže i prilikom organiziranja manifestacija. Također imamo i još oko 150 članova samih odjela. Rast broja aktivnih članova odjela je nešto čemu se uprava želi maksimalno posvetiti ove godine. Osim postojećih odjela pokušat ćemo formirati bar još dva nova: književno-istraživački i odjel koji će raditi na formiranju turističke ponude Centra.

U najkraćem, koji su najveći problemi s kojima se suočavate u radu?

Naš najveći problem je što prostor koji Centar koristi nije više s pravom trajnog korištenja, po zakonu iz 2016. godine, već samo s pravom zakupa na razdoblje od 5 godina. Samim tim značajno je otežano održavanje prostorija, jer se i za najmanji zahvat oko održavanja mora konzultirati korisnik, tj. Grad Subotica. A problema oko održavanja je jako puno. Jedan od najznačajnijih je krov koji na više mjesta prokišnjava, a za kompletnu njegovu sanaciju je potrebno prema ponudama koje smo prikupili oko 5 milijuna dinara. Te novce, iako bismo imali, ne bismo smjeli uložiti bez suglasnosti Grada. Naravno, veći je problem, i ako bismo dobili potrebne suglasnosti i nabavili dio novca, kako ulagati u nešto što ne znaš koliko dugo ćeš moći koristiti. Nadalje, problem je kako davati nadoknadu osoblju Centra koje je angažirano na profesionalnoj osnovi – tajnica, garderober, korepetitor, voditelji odjela..., jer to projektima nije moguće, a javnih radova iz oblasti kulture gotovo da i nema.

D. B. P.

Ljiljana Crnić, predsjednica HKD-a Hrvatski kulturni centar iz Beograda

Puno ideja, nedostaju prostorije

Hrvatsko kulturno društvo *HKC Beograd* iz Beograda započelo je s radom 2017. godine. Skromno, bez novčanih sredstava, s jednom međunarodnom izložbom, *Vezalo me za taj kamen*, predstavili su se javnosti.

»Nakon izložbe smo aplicirali za novčana sredstva i ista dobili od Veleposlanstva Republike Hrvatske i Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Tada smo, zahvaljujući njima, realizirali nama značajna događanja u 2017. godini. Samo da navedem gostovanje glazbenika iz Hrvatske, mlade kantautorice **Sare Renar**, komornog zbora *Val* iz Rijeke i napravili smo glazbeni koncert *Kao nekad pred Božić*. Organizirali smo večer s eminentnim književnikom **Željkom Ivankovićem** iz Sarajeva, dobitnikom nagrade *Gjalski* za 2016. godinu. Predstavili smo njegov nagrađeni roman *Rat i sjećanje*, ali i cijeli književni opus. Sva ova događanja, na kojima smo beogradskoj javnosti predstavili dio hrvatske kulture,

odlično su popraćena od medija i publike. Naša Udruga je, poput većine, krenula od ništice. Prvo, tu je bilo naše neiskustvo: znamo što nam je činiti, ali ne znamo kako. U tom segmentu imali smo, a i sada imamo ogromnu pomoć i podršku od cjelokupnog osoblja Veleposlanstva RH u Beogradu, na čelu s veleposlanikom **Gordanom Bakotom**«, kaže predsjednica udruge **Ljiljana Crnić**.

Koji su vam planovi u 2018. godini?

Za sada imamo puno ideja, a bilo bi divno ostvariti ih. No, sve ovisi o visini sredstava koja ćemo dobiti i hoće li nam konačno biti na raspolaganju prostorije u koje bismo ušli. Svakako, u planu su književne večeri, predstavljanje slikara, fotografa, pjesničke kolonije, pozivanje redatelja, estradnih umjetnika, pozivanje zborova,

zapravo, predstavljanje umjetnika iz Hrvatske, Srbije i regije, predstavljanje gradova Hrvatske koji su pod zaštitom UNESCO-a, predstavljanje kulture i gospodarstva Hrvatske u Srbiji na reprezentativnoj razini. Planiramo suradnju s raznim hrvatskim udrugama, kao i KUD-ovima iz Srbije, Hrvatske i drugih zemalja.

Koliko vam je brojno i koje je strukture članstvo?

Danas imamo stotinjak članova, a s aktivnostima smo počeli nas četvero osnivača. Zahvaljujući fb stranici i sajtu hkcbegrad.co.rs, znamo da imamo popriličan broj simpatizera i pratitelja koji žele postati naši članovi. Za sada ih upućujemo da nas prate, a čim budemo dobili prostorije, isti će biti i učlanjeni u našu udrugu. Naši dosadašnji članovi su vrlo aktivni u Centru, a profil im je različit. Tu su: glumci, književnici, slikari, fotografi, pjevači, novinari, liječnici, profesori, doktori znanosti, kućanice, ekonomisti, umirovljenici... dakle ljudi koji su svojim iskustvom u stanju pomoći i građani svih nacionalnosti, vjerskih i drugih opredjeljenja, ljudi dobre volje, zainteres-

sirani za hrvatsku kulturu i predstavljanje iste na ovim prostorima.

Koji su najveći problemi vaše udruge?

Teškoće su materijalne i financijske prirode. Problem je što sva planiranja idu početkom, a sredstva se dobiju tek polovicom godine, tako da za sada apliciramo samo za konkretna događanja. Ogroman problem su i prostorije kojima se nadamo i sve to nam vezuje ruke, tako da prije jeseni nismo u prilici puno toga uraditi. Naravno, okupljamo se, ima nekih događanja ali to nije ono ključno. Vjerujem da će sve doći na svoje i da ćemo vrlo brzo uspjeti ostvariti želje oko prostora i financija. Osiguravanjem prostora uštedjeli bismo ogromna sredstva koja dajemo za iznajmljivanje tuđih dvorana u kojima se organiziraju naša događanja. Problem je i to što smo svi amateri i entuzijasti. Mi nemamo predviđeno profesionalno radno mjesto za čovjeka koji bi se bavio samo Centrom. Trudimo se sve uraditi volonterski, ali korektno.

I. A.

Mato Groznica, predsjednik Hrvatskog akademskog društva iz Subotice

Leksikon i monografija o Petrovaradinu

Iako je HAD jedna od mnogih udruga s hrvatskim predznakom, njegovo je djelovanje od samog osnutka 1998. godine uvelike drugačije od ostalih udruga. HAD je, naime, u tadašnje vrijeme bio okupljalište akademski obrazovanih Hrvata. No, danas je njegova uloga ipak manje značajna jer su se u međuvremenu razvile profesionalne institucije i ustanove hrvatske zajednice – Hrvatsko nacionalno vijeće, NIU *Hrvatska riječ* i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, preuzimajući dobar dio zadaća kojima se HAD bavio.

»Vremenom se HAD počeo prepoznavati prije svega po nakladi knjiga, povremenim tribinama i produkciji *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*, što je čini se, jedan od najvažnijih projekata u hrvatskoj zajednici u Vojvodini. U tom kontekstu, djelovanje HAD-a se više može sagledavati kroz individualističke, a manje kroz kolektivne aktivnosti, što nikako ne znači da se sve odvija isključivo na individualnoj razini. Naprotiv. U proteklom razdoblju uspjeli smo izdati nekoliko knjiga iz različitih oblasti. Spomenuo bih trinaesti svezak *Leksikona*, knjigu o Pravnom fakultetu u Subotici, a očekujemo i nastavak rada na Biografskom leksikonu Hrvata istočnog Srijema«, kaže predsjednik Udruge **Mato Groznica**.

Planovi Udruge za 2018. godinu?

U okviru Leksikografske sekcije planiramo završiti 14. svezak *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca* i predstaviti ga javnosti, prateći dinamiku priređivanja jednog sveska godišnje. Osim toga planiramo prirediti monografiju, koja bi trebala kroz vizuru petrovaradinskih ulica obuhvatiti znamenite osobe koje su rođene, živjele ili djelovale u Petrovaradinu, hrvatske institucije koje su nekada tu djelovale ili koje danas djeluju, kao i manifestacije koje su vezane za ovo mjesto. Radni naslov te monografije je *Ponos naših ulica*. Nadalje, vidjet ćemo što će se od inicijativa još pojaviti, bilo iz redova članstva ili izvan njega, te u skladu s mogućnostima ćemo se i angažirati.

HAD će i ubuduće surađivati s drugim hrvatskim organizacijama i institucijama kulture i djelovati integrativno, što znači da kad god bude moguće, u svoje aktivnosti će uključivati i druge hrvatske čimbenike, bilo u zemlji ili inozemstvu. Suradnja je neophodnost i dobar model rada sa stajališta sveukupnih aktivnosti i sa stanovišta osiguravanja resursa za projekte.

Koliko aktivnih članova imate?

HAD je nekada imao i nekoliko stotina članova, danas ih je manje, stjecajem raznih okolnosti. U svojim aktivnostima nastavit ćemo s okupljanjem akademski obrazovanih Hrvata s ciljem da svi skupa pomognemo boljitku našeg naroda, kako na prostoru Vojvodine i Srbije, tako i šire, stavljajući poseban naglasak na mlade intelektualce. Nastojimo podupirati sve pozitivne inicijative u zajednici uz sudjelovanje što većeg broja članova naše zajednice. Realnost je da, kao i u svakoj udruzi, uvijek imate i onih manje aktivnih članova, ali sam siguran da ne samo članovi HAD-a nego i svi drugi koje interesira ono što HAD radi redovito prate naše aktivnosti tako što posjećuju skupove koje HAD organizira, čitaju HAD-ova tisakana izdanja ili se informiraju putem našeg web portala – www.had.org.rs. S tim u vezi spomenuo bih da smo kroz 15 godina postojanja HAD-a imali oko 60 promocija *Leksikona* i predstavili ga u oko 25 mjesta, u Vojvodini, Hrvatskoj, Mađarskoj i BiH.

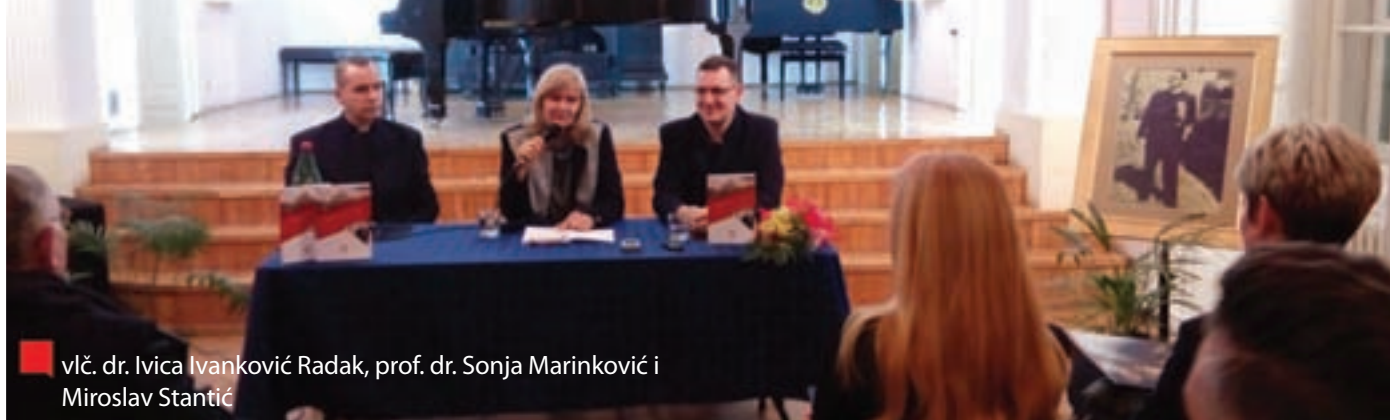
U najkraćem, koji su najveći problemi s kojima se Udruga suočava u radu?

Važno je spomenuti da unatoč svim izazovima i promjenama u hrvatskoj zajednici i oko nje, HAD nalazi načina za opstojnost. Kako je financiranje aktivnosti isključivo putem natječaja, realiziranje plana i programa ovisi o uspjesima na natjecanjima. Kao i u većini slučajeva, i u slučaju HAD-a angažman članova je skoro isključivo volonterski, te na angažiranost članova HAD-a uvelike utječu mnoge okolnosti. Iskoristio bih ovu priliku i potaknuti i one manje aktivnije članove HAD-a, pa i one koji to nisu, da se aktivnije uključe u rad, sugerirajući pokretanje nekih novih inicijativa.

D. B. P.

Predstavljanje Zbornika radova

Vidakoviću u ČAST

vlč. dr. Ivica Ivanković Radak, prof. dr. Sonja Marinković i Miroslav Stantić

Zbornik znanstvenih radova *Vidakoviću u čast* predstavljen je 10. ožujka u koncertnoj dvorani Muzičke škole u Subotici. Radovi s Međunarodnog znanstvenog simpozija koji je održan 2014. godine povodom 100. obljetnice rođenja i 50. obljetnice od smrti **Albe Vidakovića** našli su se u ovome zborniku koji je tiskan u veljači u nakladi Katoličkog društva *Ivan Antunović*. U njemu je prikazano devet znanstvenih radova u kojima se govori o životu, te djelima Vidakovića. Svoje mjesto u zborniku našla su i sjećanja na Vidakovića, kao i podaci sa spomenutoga simpozija. U ime organizatora, Katoličkog društva *Ivan Antunović*, nazočne je pozdravio predsjednik Društva vlč. dr. **Ivica Ivanković Radak**, koji je predstavio govornike – profesoricu dr. **Sonju Marinković** i **Miroslava Stantića**, te se zahvalio kako uredniku, tako i svim ljudima koji su pridonijeli da ovaj zbornik ugleda svjetlo dana.

Život i djelo Vidakovića

Urednik zbornika je Miroslav Stantić, zborovođa i orguljaš subotičke katedrale, koji je u svome obraćanju istaknuo kako je crkvena glazba XX. stoljeća nezamisliva bez lika i djela Albe Vidakovića u kome je dobila plodnog skladatelja, muzikologa, dirigenta i pedagoga. O Vidakoviću je rekao da je jedan od najistaknutijih velikana koji je svojim radom i stvaranjem dao veliki doprinos crkvenoj glazbi, te hrvatskoj kulturi uopće. Albe Vidaković rođen je u Subotici 2. listopada 1914. godine, a svoje prve glazbene poduke dobio je u subotičkoj Muzičkoj školi. Svoj glazbeni talent razvijao je kao gimnazijalac u Travniku gdje je u đlačkom orkestru svirao violinu, violončelo, a po potrebi i kontrabas. Dalje se školovao u Zagrebu, a tamo je počeo i skladati. Za svećenika je zaređen 10. listopada 1937. godine u Subotici, a iste godine nastavio je studij crkvene glazbe na papinskom institutu. Vidaković je studirao i muzikologiju i glazbenu paleografiju. Studij u Rimu završava 1941. godine i zbog rata se ne vraća u Suboticu, nego se nastanio u Zagrebu, te je bio urednik časopisa za crkvenu glazbu *Sveta Cecilija*. Od 1941. do 1948. predavao je teoretske predmete i orgulje na zagrebačkom konzervatoriju, a od 1951. crkvenu glazbu

na bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Tamo je 1957. godine osnovao muzikološki seminar, prije nego je postojala katedra za muzikologiju na Muzičkoj akademiji. Preminuo je 18. travnja 1964. godine u Zagrebu, a pokopan je u Subotici 21. travnja. »Od obimnog opusa valja istaknuti Vidakovićeve mise i mote, oratorije, pučke i liturgijske popijevke, ali ne treba zanemariti ni svjetovni opus, gdje ima solo pjesme, skladbe za simfonijski orkestar, glasovir i drugo. Od instrumentalnih skladbi tu su preludiji i fuge za orgulje. Skladbe za volinu i klavir, za gudače, za kvartet i orkestar, prigodne skladbe za djecu, te solo popijevke... Svoj muzikološki rad ostvario je objavljivanjem 60 studija i članaka po stručnim i znanstvenim publikacijama. Njegovo životno djelo je osnivanje instituta za crkvenu glazbu 1963. godine pri Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, koji danas nosi njegovo ime«, kazao je Stantić.

Vrijednost i značaj

Recenzentica zbornika dr. Sonja Marinković, profesorica na katedri muzikologije na Fakultetu Muzičke umjetnosti u Beogradu, izrazila je radost povodom dolaska u Suboticu, a napose zbog dolaska u najstariju Muzičku školu na ovim prostorima, s tako značajnim razlogom kao što je zbornik. U svome govoru ukazala je na dobru koncepciju zbornika, koji svojim radovima obuhvaća kompletan stvaralački opus Vidakovića, koji je izuzetno velik i značajan, te je došao u pravome trenutku. Također je istaknula kako njegov rad može i nadalje biti poticaj za istraživanje i proučavanje, te da su znanstvenici već potvrdili vrijednost i značaj djelatnosti Albe Vidakovića.

Predstavljanje zbornika upotpunili su članovi zbora *Collegium Musicum Catholicum* koji su na početku i kraju programa izveli upravo kompozicije Albe Vidakovića *Zdravo, Majko Djevice* i za kraj madrigal *Kraj ćuprije*, na stihove **Alekse Kokića**, uz klavirsku pratnju mr. **Kornelija Vizina**. Zborom je ravnao Miroslav Stantić.

Zbornik *Vidakoviću u čast* može se nabaviti po cijeni od 500 dinara u redakciji Radio Marije Srbije u Subotici.

Ž. Vukov

The end ili susret s krajem

Tup. Na scenu prekrivenu trunjem i pilovinom pada izlizi, stari kufer, što izazove mali oblak prašine. Uskoro se pojavljuje i njegova bosonoga vlasnica. U pozadini scene zid čiju živopisnost čine raznoliki prazni kuferi, putne torbe, kao granica prijelaza. Na sredini vrata.

Susret s posljednjim zidom uvijek je isti, a kada se u odnosu na taj posljednji prijelaz otvori kufer životne prtljage, iz njega ispada samo bezvrijedno trunje i prašina. To je scenski okvir u odnosu na koji se odvija *The end*, predstava subotičkog redatelja **Andreja Boka**, premijerno izvedena na sceni kazališta *Dezs Kosztolányi* u nedjelju, 4. ožujka, s reprizom u utorak 6. ožujka.

Četiri glumca, **Márta Béres**, **Gábor Mészáros**, **Mikes Imre Elek** i glumac subotičkog Narodnog kazališta **Vladimir Grbić**, započinju koloplet priča o životnim krajevima, o svojim osjećanjima u odnosu na bliske koji su došli do zida. Raspon priča se kreće od vrlo dirljivih do tragikomičnih, a u tom sukobu se prepoznaje autorski pečat Andreja Boka. *The end* je predstava koja se bavi istraživanjem komičnog u tragičnim trenucima života. Predstava istražuje odnos čovjeka prema smrti, strahove vezane za umiranje, istražuje načine prihvaćanja svoje smrtnosti ugravirane u ljudsku podsvijest, rituale koje ljudi ponavljaju kroz povijest. Predstava propituje na koji način doživljavamo smrt, kako se za nju pripremamo i kako strah od smrti utječe na našu svakodnevnicu. Priča je prikazana kroz razne verbalne i neverbalne dramske situacije, ispovijesti, metaforične slike i scene, koje se graniče s tragikomičnim.

Kako je rekao u najavi predstave, Andrej Boka o inspirativnoj temi odnosa prema smrti razmišlja već dugo jer se svaki čovjek jednom mora suočiti s tom stvarnošću. Za predstavu se pripremao čitanjem tekstova o smrti, o doživljaju ljudi prema smrti, o ritualima sprovoda i svemu vezanom za ovu temu. Prema njegovim riječima, živimo u eri poricanja smrti. U svijetu gdje su ideali zdravije, ljepota, mladost, napredak, potrošnja i uživanje, smrt je tabu tema. Ali, strah od smrti se ne smanjuje. Predstava *The end* je nastala iz potrebe kreativnog istraživanja i osobnog suočavanja s konceptom smrti. U procesu pripreme za predstavu značajni su bili i dugi razgovori o smrti i doživljajima koje svatko od glumaca ima kada je smrt u pitanju. Ti doživljaji su pomogli da se uobličio dramska radnja.

Odnos prema smrti je duboko intimna stvar, a zapitanost nad pojmom smrti i ustrajni pokušaji da pronađemo odgovore često nas dovode do tragikomičnih stanja, dojmovi su glumaca u procesu pripreme ove predstave. Rad na predstavi bio je veliki izazov svim akterima. Bila je to prilika bolje upoznati sebe i produbiti vlastito iskustvo o predstavi smrti kao neminovnosti. Zanimljivo je vidjeti kako ljudi postaju tragikomični u pokušaju da otkriju što se nalazi s druge strane smrti, kazao je jedan od glumaca, Vladimir Grbić.

Predstava je izvedena na mađarskom jeziku, uz srpski prijevod. Scenografkinja i kostimografkinja je **Darinka Mihajlović**, glazbeni suradnici su **Ervin Pál** i **Géza Kucsera**, violinu je svirao **Miroslav Jovančić**, a violončelo **Györgyi Kucsera Veréb**. Predstavu je dramaturški uobličio **Tamás Oláh**. Vrijedi napomenuti da je glazba u predstavi izuzetno dobra, a ugodno iznenađenje je bilo odlično otpjevan muški troglas u jedinom songu.

Nedostatak akademskog obrazovanja u sferi filma i kazališta kojim se bavi tridesettrogodišnji Andrej Boka, a pri tome je stekao diplomu na Odsjeku za međunarodni marketing na Poslovnom fakultetu u Beogradu, s jedne je strane dobar, jer čuva glavu od ustaljenih shema i klišeja, od onoga kako se nešto radi i kako to treba raditi. To omogućuje otvorenost, snagu vizija, novi, autentičan doživljaj stvarnosti. S druge strane, akademsko obrazovanje u ovoj oblasti daje znanje i bazu iskustava o dosegnutim i razvijenim

tehnika koje pomažu u realizaciji određenih ideja. Povremene nelogičnosti ili nedovoljne jasnoće u tijeku radnje ove gotovo dvosatne predstave, znak su da pristup temi nije dovoljno sceniski razrađen. Usprkos tome, u predstavi plijeni mnoštvo odličnih vizualnih rješenja, dok se nedostatak dojma sveobuhvatnosti očituje u ponešto slabijim dramskim pričama u odnosu na vizualni teatarski aspekt, što nikako ne umanjuje vrlo dobro urađeni posao glumaca.

Uz ovo ćemo napomenuti da je Andrej Boka do sada snimio nekoliko filmova i režirao nekoliko kazališnih predstava. Prvi nagrađeni film mu je bio *33. dan* koji je premijerno izveden na Paliću 2008. Drugi njegov nagrađivani film koji se prikazivao širom svijeta na festivalima i osvajao nagrade je *Tale of the Wall Habitants* (Priča o stanovnicima zida). U kazalištu *Kosztolányi* režirao je već dvije predstave, *Nazaret* i *Tišina*. Dobitnik nagrade *Dr. Ferenc Bodrogyári* 2015. godine, filmski redatelj Andrej Boka sudjelovao je i u programu kulturne razmjene *Subotica Express* u Zagrebu.

Nela Skenderović

Nekadašnji pitomac *Paulinuma* imenovan hvarskim biskupom

Dana 9. ožujka papa **Franjo** imenovao je **Petra Palića** za novog hvarskog biskupa, prihvativši ostavku zbog navršene životne dobi dosadašnjeg biskupa **Slobodana Štambuka**. Mons. Palić rođen je 3. srpnja 1972. godine u Prištini. Nakon osnovne škole pohađao je klasičnu gimnaziju u Skoplju, te, od rujna 1988. do lipnja 1990. Biskupijsku klasičnu gimnaziju *Paulinum* u Subotici, gdje je pohađao 3. i 4. razred i

maturirao. Završio je Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, a nakon toga je zaređen na naslov Dubrovačke biskupije 1996. godine. U Biskupiji je obnašao službu predstojnika Katehetskog ureda, tajnika dubrovačkog biskupa, ravnatelja Ustanove za uzdržavanje klera i drugih crkvenih službenika. Od 2011. obnašao je službu generalnog vikara Dubrovačke biskupije, a od 2017. službu generalnog tajnika Hrvatske biskupske konferencije. U listopadu 2005. upisao je postdiplomski studij na Teološkom fakultetu *Karl-Franzens* u Grazu, gdje je 2009. obranio doktorsku disertaciju iz teologije. Mons. Palić šesti je negdašnji »paulinac« koji je imenovan biskupom. Postao je ordinarij jedne od najmanjih biskupija Crkve u Hrvatskoj, koja obuhvaća župe na otocima Hvaru, Braču i Visu, te nekoliko manjih otoka, u koje spadaju i od kopna najudaljeniji otoci hrvatskog Jadrana.

M. Tucakov

Korizmena tribina u Novom Sadu

Tribina *Svetost u svakidašnjici*, u organizaciji Radio Marije Srbije, održana je 10. ožujka u Klubu *Tribina mladih* Kulturnog centra Novog Sada. Govornik je bio svećenik Subotičke biskupije, župnik u Maloj Bosni **Dragan Muharem**, dok je tribinu moderirala autorica emisija na ovom radiju **Jelena Pinter** te voditelj **Dario Marton**. Tribina je priređena u sredini korizmenog vremena kada se većina pita što bi mogao/la promijeniti u svom životu, ali i kako ostvariti sve one potencijale koje čovjek nosi u sebi. »Možemo slobodno reći da nema razdoblja u povijesti čovječanstva kada čovjek nije sebe pitao tko je i što može biti. Od kada postoji čovjek, postojala su i suštinska pitanja: odakle sam i kuda idem«, rekao je vlč. Muharem, dodajući da je i cijela povijest čovječanstva potraga za odgovorima na ta pitanja. Svoje predavanje Muharem je podijelio u tri cjeline. U prvoj, filozofskoj, govorio je o ljudskoj potrebi za smislom, u drugoj, religijskoj, pokušao je dati odgovore na pitanja smisla, a na kraju je dao crkveni uvid, govoreći o svetosti u današnjem vremenu. Uz đakone i svećenike Subotičke biskupije iz Novog Sada i okolice, sudionici su bili studenti i mladi ovog grada. Usprkos temeljitoj promidžbi, te usprkos tome što je održana u svjetovnom prostoru, ovaj uveliko obogaćujući korizmeni razgovor nije uspio privući veći broj Novosađana.

M. Tucakov

Križni put po obiteljima

U okviru župe *Marija Majka Crkve* iz Subotice organizira se pobožnost križnoga puta po obiteljima na salašima. Osim križnoga puta koji se odvija i u crkvi na hrvatskom i

mađarskom jeziku vjernici rado sudjeluju i na ovakvim okupljanjima. Imaju potporu župnika vlč. dr. **Marinka Stantića** koji ih obilazi, te se ujedno i upoznaje sa župljanima. Okupljanja se odvijaju po obiteljima na Šišťaku i na Bunariću, dok se ova pobožnost organizira i u Mjesnoj zajednici Verušić na Čantavirskom putu. Osim odraslih koji se okupe kako bi skupa molili, uvijek je prisutan i lijepi broj mladih i djece. Kako je rekao i njihov župnik Stantić, ovim doprinose molitvi, ali i zajedništvu.

N. S.

Devetnica u čast sv. Josipu

Devetnica u čast sv. Josipu započela je u subotu, 10. ožujka, u crkvi sv. Roka u Subotici i traje sve do samog blagdana sv. Josipa, 19. ožujka. Okvirna tema ovogodišnje devetnice je *U potrebi svakoj idite k Josipu!* Svaku večer u 17 sati počinje pobožnost križnoga puta, krunica ili klanjanje, a u 17.30 sati je sveta misa. Na sam blagdan misno slavlje predvodit će mons. dr. **Ivan Péntzes**, subotički biskup.

Ž. V.

Duhovna obnova u Novom Sadu

Korizmena duhovna obnova vjernika novosadske župe *Imena Marijina* na hrvatskom jeziku bit će upriličena 15., 16. i 17. ožujka. Predavanje i razgovor na temu *Poruka Riječi Božje u korizmi* bit će upriličeni svakog od navedena tri dana u vjeronaučnoj dvorani ove župe (Katolička porta 1, Novi Sad) i počinju u 17.30 sati. Obnovu vodi župnik i naslovni opat preč. **Róbert Erhárd**.

M. T.

Križni put na subotičkoj kalvariji

Nedjelja, 18. ožujka, u 15 sati – pobožnost predvode mladi.
Petak, 23. ožujka, u 20 sati – noćni križni put (potrebno je ponijeti svijeće).
Cvjetnica (nedjelja), 25. ožujka, u 15 sati – pobožnost predvode obitelji.
Veliki petak, 30. ožujka, u 10 sati – tijekom i nakon pobožnosti prilika za svetu ispovijed.

Korizma u Somboru

Svake korizmene nedjelje u karmelićanskoj crkvi u Somboru u 15 sati započinje pobožnost križnoga puta iza koje slijedi sveta misa i korizmena propovijed. Svakog ponedjeljka u prostorijama Humanitarne udruge Nijemaca *Gerhard*, koja se nalazi u dvorištu crkve sv. Križa, u 19.30 sati započinje tradicionalna korizmena duhovna tribina koju vode oci karmelićani. Tema ovogodišnje tribine je *Sedam darova Duha Svetoga*.

M. T.

Humanitarna akcija Radio Marije

Hrvatska redakcija Radio Marije Srbije i voditelj emisije *Kutak ljubavi* **Darko Temunović** organizira korizmenu akciju i poziva zainteresirane da sudjeluju tako što će u redakciju donijeti hranu, higijenske potrepštine i eventualno odjeću (Matije Gupca 10, Subotica). Sve donirano će posljednjeg tjedna pred Uskrs udruga *Bethlehem-Subotica* i *Inicijativa 40 dana za život* u Subotici razdijeliti siromašnima, napose brojnim obiteljima. Akcija traje do 25. ožujka.

Ž. V.

Nova web stranica župe sv. Roka

Ovih dana pokrenuta je internetska stranica župe sv. Roka iz Subotice. Na stranici www.zupa-svroksubotica.com možete vidjeti podatke o župi, kako aktualne tako i povijesne, zatim raspored svetih misa, tko su zaštitnici župe, nešto više o župniku, osoblju, razne aktivnosti župe, vijesti, najave, događanja.... Tu su i razni statistički podaci, te župne obavijesti i crkveni kalendar, kako katolički tako i pravoslavni, kao i fotogalerija.

Ž. V.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Želja za svetim susretom

Čovjekov život se sastoji od mnoštva različitih želja. Težnje za njihovim ostvarivanjem ga pokreću na djelovanje. I kako koju ostvari, tako se javlja druga za kojom hodi. Mnoge od želja ostaju nedohvatljive, pa čovjek zapada u apatiju i bezvoljnost, osjeća se nesretno i neostvareno. Želje su različite, od sitnih materijalnih zadovoljstava do temeljnih čovjekovih težnji za ostvarivanjem kroz obitelj, prijateljstvo, dobrotu, pravdu... Svaka želja je pokretač. Ipak postoji ona temeljna težnja duboko u čovjeku iz koje proizlaze sve druge manje želje i težnje, a to je čežnja za Bogom i susretom s njim. Netko tu čežnju prepozna i odmah djeluje u smjeru njenog ostvarivanja, netko ju ne prepoznaje, pa luta ne znajući što zapravo traži, te ostaje nesretno iako mnoge ovozemaljske želje uspijeva ostvariti. Jer, u svakom čovjeku je usadena težnja prema onom višem, što ga nadilazi, prema Bogu, Stvoritelju.

Najvažnija želja

Samo jedna želja treba biti pokretač svih ostalih i pokretač našeg djelovanja, a to je želja za Isusom, kao što je imaju Grci u Ivanovom evanđelju: »Htjeli bismo vidjeti Isusa.« (Iv 12,21). Zatrpami različitim željama, velikim, malim, nametnutim od strane društva, zbunjeno i zabrinuto pred preprekama ostvarivanja svega što bismo voljeli, u vrijeme korizme treba se zapitati želimo li uistinu susresti Gospodina. Je li to naša istinska želja koja nas pokreće u smjeru ostvarivanja tog susreta, ili je još uvijek duboko zatrpama mnoštvom drugih želja? Bez te istinske težnje za ostvarivanjem susreta s Isusom vjerski život će nam postati besmisleni napor, beskrajno ponavljanje koje nam postaje sve teže podnošljivo, jer nema cilja kojem teži. Želja za Isusom, kao i druge želje, mora se roditi u srcu i postati iskrena čežnja, koja nastoji otići dalje od onoga do čega razum smatra da se može doći, za koju nema prepreka, koja pokreće cijelog čovjeka kako bi se došlo do ostvarivanja željenog cilja.

Želja za Kristom ne uništava ostale naše želje, nego ih pročišćava od sebičnosti, loših namjera, materijalizma i prizemnosti. Jer, sve naše želje usmjeravaju se k jednom višem cilju, a to je Bog. Čovjek mora nešto htjeti kako bi to uspio ostvariti. Tako mora htjeti naslje-

dovati Isusa, tražiti ga i željeti ga naći. Ta se čežnja za Bogom rađa u molitvi, u neprestanom kontaktiranju s njim, u tišini u kojoj možemo čuti njegov poziv da ga slijedimo. Zahvaćeni tim pozivom, postajemo oni koji ga tražimo, oni koji poput Grka iz evanđelja govore: »Htjeli bismo vidjeti Isusa«. Tako postajemo gorljivi, radosni kršćani, koji i ljude oko sebe mogu ponukati da tragaju za svetim susretom s Bogom.

Nije lako ići za Isusom

Isus ne želi povećati broj sljedbenika dajući lijepa obećanja. Naravno da želi da ga što više ljudi slijedi, da ima što više onih koji ga traže. No, svima koji žele ići za njim poručuje: »Zaista, zaista, kažem vam: ako pšenično zrno, pavši na zemlju, ne umre, ostaje samo; ako li umre, donosi obilat rod. Tko ljubi svoj život, izgubit će ga. A tko mrzi svoj život na ovome svijetu, sačuvati će ga za život vječni.« (Iv 12,24-25). Nasljedovanje Isusa i težnja za susretom s njim, on sam nas upozorava, podrazumijeva iskustvo umiranja sebi, svojim željama i idejama, kako bi se došlo do željenog susreta. To umiranje za kršćanina je pročišćavanje u logici Kristovog života, muke i smrti na križu. To ne znači odreći se samog sebe, nego se pročititi od onoga što nas koči i ometa u ostvarivanju konačnog cilja. Teško je odbaciti svoje želje i interese, ponekad i bolno, ali kršćanin mora biti spreman na to ukoliko zaista želi biti Kristov.

Pa i onda kada se odluči i krene u potragu za Isusom, kada ta želja prevlada u odnosu na sve druge ljudske želje, ni onda nije lako. Čovjek prolazi kroz različite krize i kušnje. Čini mu se ponekad da je Bog suviše daleko, da ga ne može pronaći ni susresti. U tom dugom traganju za Bogom, stalno nešto ovozemaljsko pokušava čovjeka odvući od traganja, ljudska ograničenost govori da je potraga uzaludna, no kršćanin ne smije nikada odustati. Isus nam je svima obećao vječnost, ali ga već sada trebamo tražiti i slijediti. Zato ne dozvolimo da nas išta obeshrabri, niti zaustavi. Poslije pada treba nastaviti potragu i kroz molitvu dopustiti želji za svetim susretom s Bogom da nadvlada sve naše sitne i nevažne ovozemaljske želje.

**Oskar Kovač, učenik srednje
Ekonomске škole, smjer kuhar**

Zaljubljenik u kuhanje

Osamnaestogodišnji **Oskar Kovač** iz Subotice učenik je srednje Ekonomske škole, smjer kuhar. Kaže kako jako voli to što je upisao te da sebe vidi i u budućnosti u ovoj profesiji.

Osnovnu školu Oskar je završio na hrvatskome jeziku u školi *Ivan Milutinović*. Kaže da iz škole nosi samo lijepe uspomene, te da je ondje osim znanja stekao i mnogo dobrih prijatelja. Istovremeno je pohađao i Glazbenu školu, odsjek tambure. Svirao je i u orkestru Hrvatske glazbene udruge *Festival bunjevački pisama*, te putovao na mnoge muzičke festivale i natjecanja odakle,

kako kaže, nosi nezaboravne uspomene.

Što se tiče upisa u srednju školu Oskar nije imao dvojbe – još od malih nogu pokazivao je interesiranje prema kuhanju te je upisao srednju Ekonomsku školu *Bosa Miličević*, smjer kuhar. »Pohađam treći razred i moja kreativnost i ljubav prema kuhanju rezultira natjecanjima na kojima sam upoznao neke vrhunske kuhare kao što su **Saša Mišić**, **Dejan Stanković** i čuveni **Stevo Karapandža**«, navodi Oskar i dodaje da mu se ljubav prema kuhanju javila u bakinoj kuhinji koja je bila njegov mali kuharski laboratorij. Kaže kako najviše voli kuhati meso, a jesti juhe i čorbe.

Želja mu je postati vrhunski kuhar, te planira daljnje školovanje nastaviti u Sloveniji, na Bledu, gdje kaže da postoje vrhunski uvjeti za visoko školovanje u gastronomiji.

Oskar je kratko razdoblje svirao tamburu i u Subotičkom tamburaškom orkestru, ali kaže kako je zbog profesionalnih obveza u nekim subotičkim restoranima morao napustiti orkestar. »Sve svoje slobodno vrijeme, pa čak i ljetni raspust, provodio sam u restoranskim kuhinjama i stjecao praktična znanja iz kuharstva. To je moja sadašnjost i nadam se moja uspješna i svijetla budućnost«, navodi Oskar.

J. D. B.

Opasna upotreba mobitela za vrijeme vožnje automobila

Opcija koja košta ŽIVOTA

Nije mali broj prometnih nesreća koje ukazuju na sve više rastuću opasnost: upotreba elektronskih aparata (mobitela, CD-i) za vrijeme vožnje odvraća pažnju vozača. Sve češće upotrebljavamo mobitel dok vozimo. Društvo smo kojemu se žuri i kako bismo uštedjeli vrijeme, vodimo poslovne razgovore, razgovaramo s prijateljima, dogovaramo – sve iz automobila. Međutim, eksperti upozoravaju da nas upotreba mobitela i drugih elektronskih naprava u automobilu može odvesti direktno u nesreću. Rezultati ispitivanja provedenih na sveučilištu Toronto pokazuju da vozači koji razgovaraju na mobitelu dok voze imaju četiri puta veću vjerojatnost da će doživjeti prometnu nezgodu nego oni koji ne upotrebljavaju mobitel za vrijeme vožnje. To je rizik sličan onome kad se vozi s količinom alkohola u krvi, koja je na legalno dozvoljenoj granici.

Kako bi ostali u sigurnosnoj zoni, stručnjaci preporučuju da primijenite sljedeća pravila na cesti: nemojte upotrebljavati mobitel dok vozite. Birati broj ili odgovarati na poziv može biti opasno. Najsigurniji način je obaviti razgovor prije ili poslije vožnje. Jedna od mogućnosti je upotrijebiti mobitel za vrijeme zastavljanja na semaforu ili zamoliti suputnika da obavi razgovor umjesto vas. Drugi preporučuju oprezno pronaći mjesto za zastavljanje automobila i obaviti razgovor. Kad je razgovor gotov, opet se možete koncentrirati na vožnju. Nemojte misliti da je biranje brojeva jedini problem. U početku su eksperti mislili da su problemi s telefonima u automobilima uglavnom u vezi s njih-

vom mehaničkom upotrebom (biranje brojeva, držanje telefona, njegovo odlaganje) i da mobiteli sa stalkom, koji se upotrebljavaju tako da su ruke slobodne, možda imaju prednost. Međutim, nije tako. Veći problem je mentalni, odvratanje pažnje uzrokovano razgovorom na telefonu. Kada ste na mobitelu vi razmišljate o razgovoru, a ne o cesti. Takav razgovor više odvraća pažnju nego slušanje radija ili CD-a. Glas na mobitelu obično nije toliko jasan i zahtijeva veću koncentraciju da ga se shvati. Ravnateljica njujorškog Instituta za proučavanje prometa **Stephanie Faul** kaže da vozač, bez obzira što gleda na cestu dok razgovara na mobitelu, ipak propušta uočiti važne objekte i događaje. Posebno objekte koji se nalaze na perifernom rubu vidnog polja. Ti objekti često ne budu primijećeni.

U najnovijim luksuznim modelima automobila ugrađene su sofisticirane naprave za komunikaciju (mogućnost korištenja interneta, pregled e-mail pošte, primanje i slanje faksa pomoću glasovne komande) s kojima se vozač može služiti i sve to za vrijeme dok sjedi za upravljačem svog automobila. Nedavno je proizvođač automobila *Daimler-Benz* predstavio prototip automobila koji ima pristup internetu, kompletno s kompjutorskim ekranom smještenim u centru prednje vozačke ploče. U bliskoj se budućnosti očekuje da će daljnja elektronska dostignuća doći na tržište. Svima njima je zajedničko – opasno odvrću pažnju vozača za vrijeme vožnje. Razumljivo, sva ta nova tehnologija može biti od mnogostruke koristi, ali mora biti odgovorno upotrebljavana.

Američko Nacionalno vijeće za sigurnost prometa ističe: »Vožnja automobila je posao koji zahtijeva puno radno vrijeme. To znači: dok ste za upravljačem, ne smijete raditi ništa drugo«.

dr. Ivo Belan

RECEPT NA TACNI

TORTILJE FAJITA

Spletom čudnih okolnosti je ispalo da već drugi tjedan eksperimentiramo s namirnicama i jelima koja nisu baš tipična za naše krajeve, no to je samo slučajnost. Ovog tjedna se bavim dobro znanim tortiljama jer im već duže vrijeme ne uspijevamo odoljeti i imamo dojam da nema dovoljno mjesta u gradu koja pripremaju fine, pikantne i sočne tortilje. Za prvu priliku njihovog stavljanja u rubriku *Recept na tacni*, koristit ćemo gotove tortilje, koje možete naći u gotovo svim dućanima ali obećavamo da ćemo u nekom od narednih brojeva prirediti i jedan recept za njihovu domaću pripremu.

Potrebno: 8 komada gotovih tortilja / 500 g pilećeg filea / 1 konzerva crvenog graha / 1 konzerva kukuruza šećerca / 1 poriluk / 1 crvena paprika babura / 1 žuta paprika / 1 tikvica / 2 režnja češnjaka / 2 čašice kiselog vrhnja / pasirana rajčica / sol, papar, vegeta, maslinovo ulje / 1 vrećica parmezana.

Priprema: Piletinu narezati na kockice i prodinstati na zagrijanom maslinovom ulju, zatim dodati narezan poriluk, tikvicu, paprike i dinstati s piletinom. Nakon par minuta dinstanja, dodati sitno nasjeckan češnjak, peršin i začine, te dodati kukuruz i crveni grah i sve kuhati 15 minuta. Potom, u zagrijanom tiganju s vrlo malo ulja zagrijavati tortilje s obje strane dok ne porumene, te na njih stavljati nadjev i posuti parmezanom i smotati ih. Smotane tortilje staviti u vatrostalnu zdjelu i zapeći 15 minuta na 200°C. Na gotove tortilje staviti žlicu kiselog vrhnja, preliti s malo pasirane rajčice i posuti peršinom.

Napomena: Količina sastojaka je za četiri osobe, a vi količinu mijenjajte u skladu s brojem ljudi i veličinom apetita.

Gorana Koporan

Idemo li večeras u kazalište? (103)

Na putu prvaka subotičkog kazališta

Sosnutkom subotičkog Hrvatskog narodnog kazališta (1945.), u relativno kratkom razdoblju, ansamblu i gledateljstvu nametnule su se vodeće glumačke ličnosti prema čijim se stvaralačkim osobnostima, glumačkim postignućima te kreativnim uplivom na druge, subotička teatarska scena prepoznavala i razlikovala od drugih. Nema sumnje, većina bi se onodobnih posjetitelja subotičkog kazališta već u prvim početničkim postavkama, a pogotovo u kasnijem razdoblju, opredijelila za **Gezu Kopunovića** koji je nadasve svojim velikim talentom i prinosom obilježio subotičko kazalište od pedesetih do početka osamdesetih godina XX. stoljeća.

A tko su nacionalni scenski prvaci?

Primjerice, u Hrvatskoj, prema Zakonu o kazalištu, u članku 45, je utvrđeno: »Nacionalnim prvakom opere, drame i baleta hrvatskoga kazališta može postati osobito istaknuti kazališni umjetnik. Status nacionalnog prvaka dodjeljuje ministar kulture na prijedlog stručnog povjerenstva koje se osniva pri Ministarstvu kulture. Sredstva za plaću nacionalnog prvaka osigurava osnivač kazališta, odnosno kazališne družine u kojoj je zaposlen sukladno posebnom propisu«.

Opisujući Gezu Kopunovića, kroničarka i kritičarka **Ivanka Rackov** [Iz pozorišnog albuma, 1974.] navodi kako joj više liči na kakvog poslovnog čovjeka no na glumca, budući da je uvijek bio u pokretu i odavao rođenog optimista iz čije pojave zrači životna radost i nepatvoreni šarm. U tome se slažu svi koji su imali priliku upoznati Gezu Kopunovića, dodajući kako je znao biti također i energičan i ustrajan u svojim naumima, ako su to okolnosti nalogale. Rođen je 1. siječnja 1920. godine u Subotici, a njegova sklonost, možda bi bez ostataka valjalo ustvrditi: predodređenost za glumu, veoma rano je zapažena. Još dok je bio u školskim klupama, jednom prigodom zaigrao je šegrta Čiru, kada se na sceni jedne školske predstave osjeti »kao car«, pa kasnije »tragom te kemije« biva angažiran i u amaterskim, pučkim glumačkim družinama, koje su imale zavidnu popularnost među subotičkim Hrvatima između dva svjetska rata, budući da grad u tom razdoblju nema profesionalnu kazališnu trupu, pa ni nakon 1927. godine kada je konačno obnovljena kazališna zgrada koja je stradala u požaru 1915. godine i više od desetljeća bila izvan upotrebe.

U tom razdoblju o kazališnim dobrovoljcima, koji zapaženo djeluju između dva svjetska rata, skrbe kako Crkva tako i pojedine građanske udruge, a u pisanju igrokaza među Hrvatima s ove i one strane Trianonske granice uz ostale isticali su se **Blaško Rajić, Ivan Malagurski Tanar, Ivan Petreš, Antun Karagić** i drugi. U takvom je okruženju poniknuo i Geza Kopunović, među nedvojbenom elitom koja je kako usmeno, tako i pisanom riječju

Geza Kopunović i Vasa Zorkić u predstavi *Put zločina*, Miška Kranjeca.

hrabrila bunjevačko-hrvatski puk, neumorno ga potičući prema navlastitoj nacionalnoj, jezičnoj i kulturnoj postojanosti. No, nje ga privlače i drugi i drugačiji, a osobito ga mami profesionalno kazalište, pa ne propušta ni jednu predstavu onodobnih gostujućih trupa. Prema vlastitom priznaju (**M. Miković, Seoska lola, Jago i pudar, Subotičke novine**, 27. VII. 1982., 9.) bio je opčinjen glumačkim ostvarenjima **Vike Podgorske** (1898. – 1974.) i **Dubravka Dujšina** (1894. – 1947.), pa je posve razumljivo što se u vrijeme nastanka Hrvatskog narodnog kazališta u Subotici i Geza Kopunović, nakon jedne audicije, u drugoj polovici 1949. godine našao u grupi među već postojećim ili budućim profesionalnim glumcima ovog kazališta u kojem će ostati sve do odlaska u mirovinu pune trideset i dvije godine. U to vrijeme u subotičkom HNK-u pokrenut je i djeluje Glumački studio u kojem su mladi, daroviti članovi ansambla dobivali glumačke poduke od najboljih kazališnih redatelja, teatrologa, jezikoslovaca i kritičara toga razdoblja. Spomenimo tek **Vojmila Rabadana, Bratoljuba Klaića, Stjepana Bartolovića**, zatim **Huga Klajna, Emila Karaseka** i drugih uglednih i priznatih kazalištaraca. Uz učenje i ovladavanje teorijskim znanjima, polaznici Glumačkog studija imaju obvezu redovitog nastupanja u brojnim predstavama koje su tada igrane na subotičkoj sceni. U svojstvu profesionalnog izvođača Geza Kopunović prvi put će zaigrati pred publikom u komadu **Miška Kranjeca** *Put zločina*, gdje tumači ulogu istražnog suca Leskovara. Ova predstava premijerno je prikazana 28. ožujka 1950. godine u režiji **Stevana Nikolajevića**.

Put zločina, Miško Kranjec. Preveo: **Ferdo Delak**, Redatelj: **Stevan Nikolić**, scenograf: **Stevan Jenovac**. Uloge: **Pero Vrtipraški, Vasa Zorkić, Ana Skenderović, Jelka Šokčević Asić, Klara Peić, Mihajlo Jančikin, Maša Perenčević, Geza Kopunović, Marko Malbaški, Radojka Đurkin, Nikola Ristić, Radovan Krnajska**, premijerno 28. ožujka 1950.

Vijest s Kavkaza

Pismo **Mate Zlatar Imrinoga**, pisano u Kolozsváru, u Mađarskoj, 21. V. 1944., naslovljeno na: »Zlatar Antal, Rákoczi utca 100 szond, Szond, B. B. Magye«, koncem svibnja iste godine stiglo je na pravu adresu u Sonti u današnju Ulicu Vojvođanska 100. Ocu **Antunu**, majci **Evi**, tek devet mjeseci vjenčanoj supruzi **Evi**, sestri **Kati** i **Pavki** je donijelo neizmjernu radost.

Mata je rođen 1922. u Sonti gdje je odrastao i pošao u vojsku. Kada je Mađarska okupirala Vojvodinu, postojeća vojska SHS je pala u zarobljeništvo tadašnje Mađarske. Od odlaska, proljetnih, mračnih noći 1943., kada su stotine Sončana odvedene u zarobljeništvo, njegovi najbliži nisu uopće znali gdje je, je li je živ i kada će doći. Šture i nepouzdanе vijesti su stizale s raznih strana svijeta od još nepouzdanijih osoba, ali stiglo je pismo i donijelo nepokolebljivu nadu u povratak njihovoga sina, supruga i brata, iz munkaša, s prisilnoga rada u zarobljeništvu.

Mato u pismu pozdravlja sve svoje i kaže da je ovo četvrti put kako im piše, a odgovora ne dobija. Uz pismo je stigla i fotografija na kojoj je Mata, nama s lijeve na desnu, prvi, s dva druga iz Bača. Kaže da je napaćen kao i svi ostali zarobljenici glađu, žeđu i iscrpljujućim tjelovježbama. Sada je, kaže, malo bolje, jer misli da ih pripremaju za istočnu frontu. Sada im i Mađari kažu, pajtaš i da smo mi Rvati i Mađari jedni. Mnogi zarobljenici koji su do tada bili upućeni u borbu su poginuli zajedno s časnicima, a jako mnogo ih ima i u bolnici. U njihovom se logoru, kaže Mata, nalazi i četrdeset zarobljenih Rusa koji govore da mogu ratovati još deset godina i slomiti **Hitlera**.

U pismu žali što nije doma, jer su sigurno pali prvi otkosi djeteline, a mene, dado, nema da ti pomognem. Pita je li djetelina bolja na gornjoj zemlji, na Graovu ili u doli kod vinograda u Bivolču. Nižu se pitanja o zemlji. Je li repa prorijeđena, kopaju li se kukuruzi i da l' žito raste kako treba. Čezne za životom koji je imao i kaže da ima nade da dođe kući makar na četrnaestak dana, ako mu roditelji pribave potvrdu da se treba vjenčati (nek se zanemari obavljeno vjenčanje), mogao bi doći da se vide i ispričaju. Mato kaže da je najbolje da pošalju depešu i to 29. svibnja, a ona će stići 30. svibnja. Šalje i adresu na koju mu njegovi najbliži mogu pisati: »Zlatar Mata, 26./ II. Zlj.ezv.kezv.pc.ta, pot szakas, Des«.

Poslije ovoga pisma Mati Zlataru se zameo svaki trag. Ožalošćena obitelj je sa zebnjom iščekivala kraj Drugoga svjetskoga rata. U kasnu jesen 1945. kod njih je stigao nepoznati čovjek iz Berega, **Marko Perdić**. Marko je donio poražavajuće vijesti koje su Matini roditelji, supruga i sestre dočekali s nevjericom i tugom.

Pridošlica je govorio. Pod žestokom paljbom bili su zarobljeni zajedno s Mađarima, od ruske vojske. Uzalud je bilo dokazivati da su Slaveni i da su i oni zarobljeni od strane Sila osovine, jer su bili obučeni u mađarsku vojnu uniformu. Rusi nisu vjerovali. Zarobljenici su bili ukrcani u teretne vagone. Putovali su mjesec dana bez ili s vrlo malo hrane i vode. Putem se onemoćalo, razbolijevalo i umiralo. Tu je Šokac, Marko Perdić iz Berega, upoznao Šokca iz Sonte Matu Zlatara. Dobro su se upoznali i pričali o svojima. Kad

se vlak zaustavio, bili su na Kavkazu. Izašli su na jednu poljanu na kojoj je pasla stoka i pila vodu s bunara. Mještani i nadređeni su ih zaustavljali i iz petnih žila upozoravali da se voda ne smije piti, dok se ne prokuha. Međutim, zarobljenike nitko nije mogao zaustaviti. Mjesec dana su sanjali vodu. Mnogi nisu mogli odoljeti. Pili su vodu i ubrzo su počeli problemi s probavom. Većina se nije oporavila te su mrtvi položeni u zajedničke grobnice. Marko Berežanin je uspio odoljeti zaraženoj vodi. Po oporavku je krenuo tražiti svoga prijatelja Matu. Ispitujući i podmićujući ruske stražare naišao je na Matin trag. Bilo je već kasno. Mata je bio u jednoj od mnogih zajedničkih grobnica. Grobnica je bila zalivena dezinfekcijskim sredstvima, ali u svojoj žalosti Marko je molio stražare da izvuče Matin leš. Iskopao je novu raku, pomolio se i od komada drveća koje je raslo okolo, napravio križ.

Tužna vijest s Kavkaza je bila uvjerljiva. Matina obitelj nije imala razloga za nevjericu. Marko je znao njihova imena, godine starosti, ulicu, broj i mjesto stanovanja. Znao je gdje i koliko imaju zemlje i kako im se zovu konji i krave. Matin otac Antun je pitao pridošlicu kako mu sin nije poslao niti riječi, niti slike. Ovaj je odgovorio da mu je Mata jednom dao pismo i nekoliko fotografija koje je po njegovoj preporuci Marko zašio u cipele. Po otpuštanju iz zarobljeništva, zarobljenici su skidani do gola i tako je pronađen i sadržaj cipela i uništen na licu mjesta.

Izgubiti svoje najmilije je uvijek križni put. Koliko je on težak, znaju samo oni koji to dožive. Danas Matina obitelj živi kroz svoje četvrto koljeno. Čuva Matino pismo, kuvertu i fotografiju uništavane zubom vremena, kao najveću svjetinju sve do današnjih dana.

Ruža Silađev

Taj čudesan životinjski svijet!

Svi znamo da je **plavi kit** najveća životinja, ali koliki mu je jezik? Vjerovali ili ne jezik plavog kita velik je kao prosječan azijski slon.

O **kokoši**, iako nam je bliska životinja, malo znamo. Ima krila ali ne spada u neke letače, zapravo njen najduži zabilježeni let trajao je 13 sekundi. Sasvim dovoljno da preleti ogradu.

Vjerujem da ste se već susreli s ovom pojavom, ali podaci stručnjaka govore kako preko 10 tisuća **ptica** godišnje uginu tako što udari u prozor.

Ne volite čistiti uši? Evo kako to **žirafe** rade. One mogu svojim jezikom čistiti vlastite uši, jer im je jezik dug 50 cm.

Odličan uspjeh recitatora

U subotu, 10. travnja u Subotici je održana Zonska smotra recitatora *Pjesniče naroda mog* na kojoj je nastupilo 86 recitatora iz Subotice, Sombora, Bačke Topole, Ade, Malog Idoša, Apatina i Sente. Oni su kazivali poeziju na svom materinskom jeziku pa smo čuli recitacije na hrvatskom, srpskom, mađarskom, crnogorskom i makedonskom jeziku. Tročlano povjerenstvo činili su **Miodrag Petrović**, glumac i pjesnik iz Novog Sada, te profesorice **Katalin Fazekas** iz Novog Sada i **Katarina Čeliković** iz Subotice. Pored jedanaestero recitatora iz Subotice koji su pobijedili na općinskom natjecanju, u kazivanju poezije na hrvatskom jeziku na Zonskoj smotri pridružio se i **Dalibor Matin** iz Sente. Budući da je ograničen broj mjesta za narednu razinu, na Pokrajinsku smotru recitatora plasirali su se samo pojedini među njima i sedmero učenika na hrvatskom jeziku.

Srednji uzrast (učenici od V. do VIII. razreda osnovne škole):

Klaudija Bašić (KD *Ivan Antunović*, Subotica)

Ivan Huska (Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata)

Luka Ješić (HAD, Subotica)

Claudia Karan (Hrvatska čitaonica Subotica)

Mila Kujundžić (HGU *Festival bunjevački pisama*, Subotica)

Stariji uzrast (srednjoškolci):

Katarina Piuković (UBH *Dužijanica*, Subotica)

Augustin Žigmanov (Hrvatska čitaonica Subotica)

Mali predah za naše recitatore ali i dodatno vrijeme za pripreme i vježbu. Valja se dobro pripremiti jer na Pokrajinskoj smotri recitatora, koja će biti održana od 20. do 22. travnja u Sečnju, bit će opasna konkurencija. Tamo dolaze najbolji među najboljima. Naravno, pa tamo dolaze i gore spomenutih sedam recitatora na hrvatskom jeziku i želimo im puno uspjeha.

B. I.

Dodjela diploma NAJBOLJIM matematičarima

Andrija Matković

U Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici u utorak, 13. ožujka, najboljim matematičarima Subotice uručene su diplome i pohvale. Među brojnim učenicima koji su osvojili neka od prva tri mjesta ili pohvalu, našli su se i učenici hrvatskih odjela, koji su i ove godine postigli izuzetne rezultate. Od ukupnog broja učenika, njih 370, koji su najbolji učenici svojih škola, 15 učenika je testove rješavalo na hrvatskom jeziku. Svega 4 posto učenika je bilo na hrvatskom jeziku, a postigli su odličan uspjeh. Njih 10 se plasiralo dalje, na okružno natjecanje koje će biti održano u nedjelju, 25. ožujka.

U osnovnoj školi nagrađeni učenici su iz OŠ *Matko Vuković*: **Andrija Matković**, treći razred – prvo mjesto. Andrija je najbolji u Gradu Subotici. Na natjecanju trećih razreda sudjelovao je 91 učenik, od toga samo dvoje na hrvatskom jeziku, a Andrija je za sobom ostavio 90 učenika. Nagrađeni su i **Lea Vojnić**, četvrti razred – treće mjesto; Andrija Mandić i **David Šarčević**, peti razred – treće mjesto; **David Kozma**, šesti razred – treće mjesto, **Lucia Mamužić** i **Marija Šarčević**, šesti razred – pohvale; **Matea Rudinski**, sedmi razred – pohvala. Iz OŠ *Ivan Milutinović* **Matija Ivković Ivandekić**, peti razred – pohvala; iz OŠ *Matija Gubec* iz Tavankuta **Ivan Skenderović** osmi razred – treće mjesto.

U srednjoj školi treće mjesto je osvojila **Martina Buljovčić**, učenica II. razreda Gimnazije *Svetozar Marković* iz Subotice.

Svima čestitamo i želimo puno uspjeha na daljim natjecanjima.

Ž.V.

Petrovaradionica

U povodu 15 godina djelovanja Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Jelačić* Petrovaradin, s radom počinje kreativna radionica za djecu koja ima za cilj mališanima pružiti kvalitetnu edukaciju u oblasti literarne, likovne, glazbene i primijenjene umjetnosti, vlastite kulture utemeljene na tradiciji našega naroda i zavičaja.

Radionica *Petrovaradionica* je namijenjena djeci uzrasta od 5 do 15 godina, a vodit će je naše članice: prof. likovne kulture **Tatjana Štimac** i odgojiteljica **Branka Dačević**.

Sudjelovanje u radionicama je besplatno i održavat će se jedanput tjedno (subotom od 11 sati) u prostorijama privatne OŠ *Tvrđava* u Strossmayerovoj 8 u Petrovaradinu.

Tim povodom, Društvo poziva sve zainteresirane roditelje da najkasnije do petka, 23. ožujka, prijave svoje dijete na sudjelovanje u ovoj jedinstvenoj i zanimljivoj radionici, pozivom na broj 069 12-46-818 (Tatjana Štimac) ili slanjem e-maila na adresu jjelacic@gmail.com.

Hrckov podsjetnik

- 20. ožujka u 17 sati i 15 minuta stiže proljeće.
- 21. ožujka obilježava se Svjetski dan poezije i Svjetski dan Downova sindroma.

– 21. ožujka u Gradskoj knjižnici Subotica bit će održana međuškolska razina projekta za poticanje čitanja i kreativnosti *Čitanjem do zvijezda* za učenike subotičkih osnovnih škola. U kvizu znanja natjecat će se šest pobjedničkih ekipa iz OŠ *Matko Vuković* i *Ivan Milutinović* iz Subotice te *Matija Gubec* iz Tavankuta, *Vladimir Nazor* iz Đurđina i *Ivan Milutinović* iz Male Bosne, a bit će ocijenjeni i prijavljeni plakati iz ovih škola. Najbolji u obje kategorije putovat će u svibnju u Čakovec na državno natjecanje gdje će se susresti s učenicima iz cijele Hrvatske. Organizatori ovog kviza su Hrvatska mreža školskih knjižničara, a u Subotici ga provodi Gradska knjižnica Subotica u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem.

– Kviz *Čitam i skitam* traje do 31. ožujka, možeš sudjelovati i učlaniti se po promotivnoj cijeni od 300 dinara. Javno izvlačenje nagrada bit će 11. travnja, a organizatori najavljuju preko 120 nagrada. Više pogledaj na www.subiblioteka.rs

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom.
www.apartmani-karasic.com

Prodaje se apartman od 36 m² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.

Prodajem ručno štrikači stroj Empisal skoro nov – stolni. Katarina Turkal. 025 5742 136.

Naprodaj bunjevačka ruva od paje, suknja, sefira, satena, pregače, marame plišane, rojtoš svilene, delinske, kaputi muški i ženski, šepica, šeširi, čakšire, prusluk, čaršapi, ponjevice. Tel: 024/528682.

Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.

Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.

Tražim ozbiljnu žensku osobu za dvorbu bračnog para u Svetozar Mileticu za nekretninu. Tel.: 00385 32832310

Prodaje se stan na Radijaku od 52 m². Tel.: 069 2887213.

Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m², topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.

Prodajem u Donjem Tavankutu 1 ha 6 ari pijeska kod groblja, odlična lokacija. Vlasnik. Tel.: 0638560635.

Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupao, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupao) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.

Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 metara po jutru. Tel.: 064 305 1488

Hrvat, katolik, 61 godinu, umirovljenik s dobrim primanjima, grad Slavenska Orahovica, kuća, automobil, vitalan, zgodan, traži ženu – katolkinju za brak, bez djece, koja ima do 57 godina. Pošaljite za početak SMS poruku na 063-766-88-08. Josip, Hrvatska, Slavenska Orahovica kod Osijeka.

U predgrađu Subotice prodajem trosobnu katnicu sa suterenom. Parket u svim sobama, dvije kupao, legalizirano, sa svim priključcima. Plac 560 m². Moguća i zamjena za slično u okolici Zagreba. Tel.: 062-332-247.

Povoljno se prodaje legaliziran objekt na parceli od 510 m² u Somborskoj ulici br. 67. Kod dvije pruge, komplet opremljen za nastavak radova male privrede, trofazna struja, gradska voda, priključak na plin. Tel.: 063-551-871.

Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m², dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 20. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEVU ZA DAVANJE SUGLASNOSTI NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta TELENOR d.o.o., Novi Beograd, Omladinskih brigada br. 90, podnio je dana 6. ožujka 2018. pod brojem IV-08/I-501-83/2018, Zahtjev za davanje suglasnosti na Studiju procjene utjecaja na životni okoliš projekta: Bazne stаницe mobilne telefonije SUBOTICA 28 na katastarskoj parceli 2221/10 KO Novi grad, Subotica, Ulica Arandjelovačka br. 22 (46.106618o, 19.678334o).

Javni uvid u predmetnu Studiju može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, I. kat soba 128, svakog radnog dana od 10 do 12 sati, od 12. ožujka 2018. do 13. travnja 2018., a javna prezentacija Studije bit će održana 13. travnja 2018. godine u 12 sati u prostorijama Službe.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 21. 3. 2018.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.

Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internet

već od
649 din

SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555765 WWW.TIPPNET.RS

Matija Tonković živi svoj vaterpolo san

Redovan u prvom timu

Sedamnaestogodišnji subotički vaterpolist **Matija Tonković** živi svoj sportski san. Igra za prvi tim VK *Spartak Prozivka*, nastupa i za svoju starosnu generaciju, ekipu do 17 godina, a njegovi dobri nastupi nisu promakli ni ljudima iz reprezentacije Srbije, u kojoj također ima mjesta za ovog talentiranog momka.

I 2018. godina je dobro počela za Matiju i njegove drugare.

»Postali smo prvaci Vojvodine u kategoriji igrača rođenih do 2001. godine, a u tijeku je i natjecanje u okviru Prve B lige Srbije za vaterpoliste. Dobro igramo i nalazimo se u vrhu tablice, među tri najbolje ekipe«, ističe Matija.

U vaterpolu sportu Matija je od trećeg razreda osnovne škole.

»Bavio sam se prvo plivanjem, ali mi je to bilo malo dosadno, nije bilo igre, nije bilo lopte. Odlučio sam probati nešto novo, izbor je pao na vaterpolo i tako je sve počelo. Sada sam već u potpunosti u ovom sportu. Redovno treniramo, svaki dan, uglavnom su to večernji treninzi. Nije teško uskladiti sve obveze sa školom, pogotovo kada se nešto voli, a ja zaista volim vaterpolo. Vikend donosi najčešće utakmice, kako u Subotici, tako i na strani, a ako njih nema, onda se treneri postaraju da nam organiziraju dodatne treninge.«

Pogotovo je izazovno igrati za prvi tim *Spartak Prozivke*, u Prvoj B ligi. Iako je konkurencija jaka, rivali su redom starije i iskusnije ekipe, Subotičani postižu odlične rezultate.

»Cijeli prvi tim je izuzetno mlad, a ja sam njegov dio već dvije godine. Rano smo počeli stjecati iskustvo u Prvoj B ligi, igramo protiv starijih igrača i mnogo toga naučimo i na treninzima i na utakmicama. Ako ovako nastavimo, bit će to jako dobro za sve nas.«

Matija u *Spartak Prozivci* igra na poziciji lijevog beka, a dobre igre na sjeveru Bačke primijećene su i od čelnika vaterpolo reprezentacije za koju je nastupao ljetos.

»Vaterpolo okupljanja reprezentacije su uglavnom ljeti, na raspustu. Imao sam sreću da prošle godine budem dio nacionalnog tima. Bilo je to naporno ljeto, ali i jedno super iskustvo. Nađeš se s igračima koje baš i ne poznaješ najbolje, pa se trudiš uklopiti se u rad, treninge, druženje...«

Kao i svim sportašima, i Matiji je cilj da se jednog dana otisne u inozemstvo. Ipak, to se neće dogoditi odmah.

»Naravno da bih volio zaigrati u inozemstvu, ali mi je za sada ovdje dobro. Ne bih, vjerojatno, nigdje imao ovoliko prilike igrati. Nastupam za moje godište, igram redovno i za prvi tim i to mi donosi mnogo utakmica. Automatski to nosi i mnogo više prostora za napredak.«

Naš sugovornik je trenutno učenik prvog razreda Srednje tehničke škole *Ivan Sarić*, IT smjer. Kako kaže, ima dovoljno vremena za sve.

»Kada nešto voliš, onda nije teško biti malo bolje organiziran i uskladiti obveze. Bude tu dovoljno vremena i za sport i za školu, a uvijek se nađe prostora i za društvo, izlaske«, zaključuje Matija Tonković.

Dejan Vuković

Ishrana važna

Za svakog sportaša ishrana je od izuzetne važnosti.

»Iskreno, pojedem svašta. Naporni su treninzi, potrebno je dosta energije, ali i pazim da ostanem u sportskoj formi, da se ne zapustim. Volim sve jesti, a nekako mi najbolje pašu palačinke.«

Nogomet Srpska liga Vojvodina

Poraz Subotičana na startu

PRIGREVICA – Nogometaši *Bačke 1901*, uz vrlo snažan otpor, minimalno su poraženi na vrućem travnjaku u Prigrevici od jednog od najozbiljnijih kandidata za vrh ljestvice, ekipe *Bratstva 1946*. Kako se i očekivalo, utakmica je bila teška i rezultatski

neizvjesna. Gosti su igrali vrlo solidno između dva šesnaesterca, ali nedovoljno opasno za ozbiljnije ugrožavanje odličnog domaćeg vratara **Ićitovića**, koji je dominirao u svojem kaznenom prostoru. Zgoditak odluke pao je u 41. minuti, kad su već svi pomislili da se do odmora mreže neće ni zatresti. Strijelac je bio **Bursać**, nakon munjevitve akcije **Švelje** i **Makara**. U drugom poluvremenu igralo se još angažiranije, međutim, i pored nekoliko izglednih prigoda, mreže se više nisu tresle. Ovim porazom Subotičani su pali na 14. mjesto prvenstvene ljestvice, a gostovat će i u narednom kolu, ovoga puta kod *Radničkog* u Zrenjaninu.

Vojvođanska liga Sjever

Pobjeda na otvorenju polusezone

TAVANKUT – NK *Tavankut* je na otvorenju proljetne polusezone obradovao navijače pobjedom od 3:2 (1:1), zabilježenom protiv vrlo borbene ekipe *Tekstilca* iz Odžaka, preokretom u samom finišu utakmice. Počelo je loše po domaćina. Već u 2. minuti gosti su jednu brzu kontru krunisali prednošću od 0:1. U nastavku se igralo obostrano napadački, a Tavankučani su uspjeli poravnati dvije minute prije odlaska na odmor zgoditkom **Silija**. Početkom druge dionice gosti ponovno dolaze u prednost. Igra se rasplamsala na svakom pedlju travnjaka, no, zgoditaka još dugo nije bilo. Tek u samom finišu, zgodici-ma **Vojnića** u 85. i 90. minuti domaćini su osvojili čitav plijen. Ovom pobjedom domaćin se popeo na 8. mjesto prvenstvene ljestvice, a Odžaćani su prigrabili fenjer. U narednom kolu *Tavankut* će ugostiti *Bačku* iz Pačira.

Somborci na produljenom odmoru

SOMBOR – Dok su rivali odrađivali prvo proljetno kolo, nogometaši *Radničkog* iz Sombora imali su produljeni odmor. Zbog odustajanja *Potisja* iz Kanjiže od daljeg natjecanja Somborci su ovoga vikenda bili slobodni. U narednom kolu *Radnički* će gostovati kod fenjeraša *Tekstilca* u Odžacima, pa u klubu očekuju osvajanje novih bodova.

PFL Sombor

Dočekali pobjedu

SOMBOR – Teže nego se očekivalo, nogometaši somborskog ŽAK-a su na otvorenju proljetne polusezone na stadionu kraj pruge, pred stotinak gledatelja, minimalnim rezultatom 1:0 (0:0), svladali tvrdnu ekipu *Hercegovca* iz Gajdobre. Domaćini su u prvom poluvremenu dominirali na sredini terena, držali ritam i zapucali nekoliko stopostotnih prigoda, među njima i dva opravdano dosuđena penala, u 15. i 25. minuti. Domaćini su u nastavku tjelesno pali i gostima prepustili inicijativu, na njihovu sreću, bez posljedica po vlastita vrata. Tek u 75. minuti vratar *Hercegovca* pravi jedinu grešku na utakmici, koju koristi zimsko pojačanje Somboraca **Stanković** i ovjerava svojoj ekipi tri boda, možda psihološki najvažnija u borbi za opstanak. U narednom kolu ekipa ŽAK-a je slobodna, jer je *Borac* iz Bačkog Gračaca napustio natjecanje. »Iako smo u ovoj utakmici bili favoriti i to opravdali igrom, pobjedu smo osigurali na jedvite jade, umjesto da gostima napunimo mrežu. Na svu sreću, gosti naše promašaje nisu kaznili, pa su nam iz ove utakmice ostala 3 dragocjena boda, koja će nam puno značiti u borbi za opstanak«, kaže predsjednik ŽAK-a **Tihomir Đenić**.

PFL Subotica

Očekivani poraz

SUBOTICA – Nogometaši *Subotice* katastrofalno su otvorili proljetnu polusezonu i protiv viceprvaka *Bajše* zabilježili poraz od 0:6. Gosti su pred malobrojnima gledateljima igrali s pola gasa, pa ipak su Subotičane nadigrali u svim elementima nogometne igre. Iako je rezultat visok, domaćini mogu biti sretni što nije i viši. U narednom kolu Subotičani će gostovati kod prvaka *Iskre* u Kucuri, a u klubu se ni najveći optimisti ne nadaju ničim osim porazu.

Rukomet žene

DRLS Sjever, skupina Srijem – Bačka

Zadovoljne i Sonćanke i Apatinke

SONTA – Prije početka proljetne polusezone rukometašice ŽRK *Sonta* i ORK *Apatin* međusobno su odmjerile snage na parketu

sončanske dvorane. U ovoj kontrolnoj utakmici rezultat je bio 12:17 (7:15), ali ipak u drugom planu. Treneri **Stevan Mihaljev** i **Đuro Đilas** izrazili su zadovoljstvo vide-nim na parketu. Apatinke su svakako snažnije i spremne za više domete, međutim razlo-ga za nezadovoljstvo nema ni trener Sončanki. »Najbitni-je mi je što nam se klub nije raspao i što i pored brojnih nedaća u sončanskoj dvora-ni stasava jedna nova gene-racija rukometašica. Protiv iskusnijih Apatinki nastupili smo bez osamnaestogodiš-nje **Tanje Šegrt**, koja nas je prije utakmice obavijestila da se povlači i da dalje ne raču-namo na nju, te bez nekoliko najiskusnijih, koje su na po-štedi zbog bolesti. Djevojčice koje su nastupile opravdale su svaku minutu provedenu na parketu«, rekao je Miha-ljev.

Ivan Andrašić

OBAVIJEST

Temeljem članka 7. Pravilnika o načinu i postupku dodjele sredstava proračuna Grada Subotice za ispunjavanje potreba mladih na teritoriju Grada Subotice (*Službeni list Grada Subotice*, br. 31/15),

Gradonačelnik Grada Subotice dana 9. 3. 2018. godine raspisuje

Javni natječaj za financiranje ili sufinanciranje programa i projekata u području omladinskog sektora na teritoriju Grada Subotice za 2018. godinu.

Javni natječaj i obrazac »Prijava na Natječaj za financiranje ili sufinanciranje programa od-nosno projekta u području omladinskog sektora« (Obrazac broj 1) koji je u prilogu Javnoga natječaja, dostupni su na službenoj internetskoj stranici Grada www.subotica.rs u odjeljku Na-tječaji i oglasi.

Gradonačelnik, Bogdan Laban, v.r.

OBAVIJEST

Temeljem članka 7. stavak 1. Pravilnika o načinu, postupku i kriterijima za dodjelu sredstava crkvama i vjerskim zajednicama koje djeluju na području Grada Subotice (*Službeni list Grada Subotice*, br. 15/13), gradonačelnik Grada Subotice dana 9. 3. 2018. godine raspisuje

Javni natječaj za dodjelu sredstava radi sufinanciranja projekata crkava i vjerskih zajednica koje djeluju na području Grada Subotice za 2018. godinu.

Javni natječaj i obrazac »Prijava na Natječaj za dodjelu sredstava radi sufinanciranja projekata crkava i vjerskih zajednica« (Obrazac broj 1) koji je u prilogu Javnoga natječaja, dostupni su na službenoj internetskoj stranici Grada www.subotica.rs u odjeljku Natječaji i oglasi.

Gradonačelnik, Bogdan Laban, v.r.

POGLED S TRIBINA

Drama

Jedno od najljepših obilježja nogometne igre ogleda se u njenoj dramatici koja zna biti toliko neizvjesna sve do tzv. posljednjeg sučevog zvižduka. Jer, dokle god se lopta pokreće može biti svega i niti jedan rezultat, ma koliko bio izgledan, nije siguran do samoga kraja.

Posve neočekivani domaći poraz *Dinamo* od *Lokomotive* (1:4), dramatična pobjeda *Hajduka* u posljednjim trenucima susreta s *Istrom* 1961 (3:2) nakon 25. odigranog kola 1. HNL donijeli su posve drugačiji rasplet događanja u elitnom razredu hrvatskog klupskog nogometa. Velikih zimskih 12 bodova prednosti na prvom proljetnom suncu istopilo se na već ne toliko krupnih 6 i donijelo novu dramatiku u nastavak prvenstvene utrke za naslov prvaka Hrvatske.

No, krenimo redom ovog nevjerojatnog prošlotjednog raspleta u režiji NJ. V. Najvažnije sporedne stvari ovoga svijeta. »Ludi« scenarij započeo je na Maksimiru kada je *Lokomotiva* s četiri komada šokirala vodeću momčad, zabilježivši prvu povi-jesnu pobjedu u prethodnih 27 ligaških duela. Trener *Dinamo* **Mario Cvitanović** je podnio ostavku, produbivši već neko vri-jeme dramatičnu situaciju u redovima najtrofejnijeg hrvatskog kluba (3 poraza u posljednja 4 susreta).

Na drugoj strani države, na uvijek užarenom splitskom Polju-du »bili« su se dugo mučili sa, za njih uvijek neugodnom momčadi *Istre* 1961, koja je i vodila 2:1, te do posljednjih sekundi su-dačke nadoknade držala 2:2. A onda je kao u najboljem krešen-du, mladi vratar Splitsana **Karlo Letica** (za kojeg se najozbiljnije interesira *Real Madrid*) napustio svoja vrata i zaputio se prema šesnaestercu Istrana. Uslijedio je njegov fenomenalan udarac glavom i manirom najboljeg strijelca donio je pobjedu i veoma važna tri boda svojoj momčadi.

E pa zbog svega navedenoga je nogomet to što jest. Najve-ći i najatraktivniji sport kojeg je čovjek izmislio (ma što njegovi protivnici mislili). Jer drama je oduvijek bila njegov neraskidivi dio, a dramatične situacije pred oba gola provjereni mamac koji dovodi desetke tisuća gledatelja na tribine brojnih stadiona di-ljem našeg planeta.

Poslije 25. kola zasigurno će i tribine hrvatskih stadiona, oso-bito one na kojima igraju *Dinamo* i *Hajduk* biti još punije, jer nas očekuje dramatični rasplet nogometnog prvenstva 1. HNL.

Povrh svega i *Rijeka*, aktualni branitelj naslova, konačno se probudila iz zimskog sna i sada samo 3 boda zaostaje za *Haj-duk*om.

Kada na sve ovo dodamo još i predstojeće duele u polufinalu nogometnog kupa u kojima će se za veliko finale boriti *Lokomo-tiva* i *Hajduk*, odnosno *Rijeka* i *Dinamo*, onda drame doista neće nedostajati.

Na radost svih ljubitelja nogometa!

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Dan žena u DSHV-u

Iz Ivković šora

Opcina

piše: Branko Ivković

Faljni, čeljadi. E sad sam oma mirniji, a već sam se sav ušeptrljio i zavrćo me trbu i kad pomislim ove naše paorske nevolje oko registrovanja zemlje, pa idi vamo, pa idi onamo, di si bio...? Nigdi. Šta si radio? Ništa, samo stojo u redu, slušo izderavanje kojikako i svađanje oko tog ko je na redu. A tribalo se borme i istiravat još i u katasteru s ovima što ištu kojikaka uvirenja da bi dobili koji dinar s državni jasala. Ode čovik tamo u te kojikake gospocke ustanove pa se unezviri, kugod da su na njegov bacili opcinu pa ne zna ni di ni šta. Nike godine sam se tako rasrdio, čeljadi, da sam lipo izašo iz reda. Smrzle mi se i noge i uši, trbu me zabolilo pa se lipo vratio natrag u Ivković šor. A sad, borme, moram i pofalit. Veli mi niki dan moj rođo Joso dok smo se nadimali s kafom, jel drugog nema sad je korizma, da ja samo rondzam i kudim, božem prosti. Kaže da sam isti kugod moj komšo Lajčo, on još i bandu za rondzanje opravio. Ja, doduše, ne vdim da je Lajčo ikad štogod pogrišno izrondzo al jeto, pak... Pa sad ovo stvarno moram i pofalit. Spremio se ja lipo posli ovog velikog sniga i ziomoće, pokupijo sve artije od prošlog ujavljivanja pa ajd se raspitat u selo. Kazli mi komšije da više polak papira ne triba, da samo legetimacija i brojovi njiva i kod notaroša i gotovo. Hu, ja se, čeljadi, niki sav opet nakostrušio ko moj Roko kad spazi lisicu na ogradi što se proba zavuč kroz tačke pa u košinjac. Kud baš kod notaroša, hmmm? Al moram priznat, čeljadi, ko prizna polak mu oprošteno. Lipo sam ja tako banio, nisam redovno ni opravio te artije; kojikake prijave triba napisat: pilež, svinje, ovce, goveda i šta š na koju njivu sijat. Al nit je bila gužva, čeljad samo ispada ko dvajst jedan. Pa čak i oni što rade tuđu zemlju u arendu na brzinu obave poso, svaka čast. I ono što nisam svatio: lipo mi nika cura pomogla ljubazno i još se sva smije. Ja se sav iznenadio, čeljadi. Ta, i ko ne bi? Ta već sam se spremio da ću bit ružen. Gledan popriko, poslat na ona jal ona vrata jal budžu, a sve prošlo lipo i na jednim mistu. Jeste da nisam malo platio, al i to bilo manje neg kadgod. Eto, velim: bar sam ovo rišio kako Bog zapovida, pa nek se i plaća; i svircu što lipo svira i piva ne želim platit, al onom što samo gnjavi i rasteže armonike kugod da vuče gladnog mačka za rep, jal drnda po tamburi »drva drva i čutaka« borme i želim platit. Samo kad bi me još i ovi obradovali kakom manjom cinom simena i mitrađa, čeljadi, pa da oma i ja pomislim da ide nabolje. I dok divanim ide mi onaj moj Periša, ko ga prokarto, i oma mi počme divanit o onim vokšovanju u najvećoj našoj varoši, pa ko je dobio, pa koliko je dobio, pa sad će nam bit vako pa onako... Av, baš se uvijek mora štogod jel kogod nač da mi pokvari nedilju. Ta, tio sam ga poslat oma digod da vidi jesam tamo i samo sam se opet namrgodio. Ta, baš mene sekira očel bit tog voza ispod zemlje jel neće. Ja se cigurno neću ić s njim vozat ni di ga ima. Meni je dobar i Bećar atar i Pačirski put. Ajd, zbogom.

Bać Ivin štodir

Ope ništa smrdi

piše: Ivan Andrašić

Nedilja ujutru, bać Iva uranijo, namirijo marvu, pa se još malo izvalijo na otoman u kujne. O mladi godina volji se tako ukuciti i gledat kako njegova ređuje oko špojera. Evo i sad, pristavlja supu o stare kokoše, a rizančića, žuti, sitni ko paučina, namisila još juče. Potli će napraviti guste sose i ukiselo gibanice, struku orasma i struku makom. Cure svaka na svoje strane, nji dvoj ostali sami ko tuga, pa jim srce ništa drugo ni ne išće. Zapalijo i radijon, veli baš da čuje šta ima novoga. Volji znat, mada, ruku na srce, slabo više viruje i radijonu i novinama, a televiziju već nekoliko godina ni ne gleda. Svi samo lažu na angro, samo falu no što ne valja, ne mož više virovat ni grebencijašma. Evo i sad, potukla se nika dva, vaj nomu mater vaku, naj vomu oca nakoga, pa dok to došlo do radijona, ispala i svađa između dvi države. A oni bili ožderani, jedva stojali na noga. To bilo prvo, potli oma, ne zna zašto na njevomu općinckomu radiju, obnarodovali da Bunjevci o ve države dobili njeve knjige na njevomu jeziku i pismu. O novoga još vamo ništa pokralli, tamo nikoga ubili, vaj vo zapalijo, naj se nomu naprdačijo, na fodbalu se potukli i izboli. I ope se obisijo jedan brog svoje siromaštine, nema više ni za kruv, ni za poplaćat što se mora. Ima doduše zaraditoga, al gazda nikako da isplati. E, misli se, jadna ti država u koje nema lipšega novoga. Bać Iva vidi da se vi dana i kum Tuna ništa svaj usprdošijo. Sto ope dolaziti ko njega, po tomu se vidi da ništa ima, cigurno će ope kaka politika na red. Prezniyo se, niko sa skaka sto rdat, oma se sitijo da još ni ni odrezijo vraca. Taksa se iz stražnjega dvora zatiro do vraci i sto lajat ko bisan. Zno da to ide kum Tuna, jal neće tako rano ni poštaš, ni kuršmit, ni čađar. Ni na koga drugoga Taksa ne laje tako bisno. A i nedilja je. Otiro Taksu u stražnji dvor i zapo letvice, pa istom onda odrezijo vraca. Kum Tuna mu vaj put nazvo pomoz bog, a ka unišo u kujnu, njegove dobro jutro. Na faljenisus skroz zaboravijo. No, ko zna, ka se prominji vlast možda će se ope sititi, jal koliko ga bać Iva poznaje, a poznaje ga ko staru kantu, ope će on i njegovi priletiti ko novi. »Ne znam, kume, možda si i čo, eno Bunjevci obnarodovali da sad imu njev jezik i pismo, pa o ve države zabadva dobili i knjige za škulare. I to na državnomu pismu, baš ko da su njevi. A ti koliko trukuješ i koliko znadeš, mogo bi se malo latiti klajbasa i natrukovat no što oni natrukovali, pa tako štogoda napraviti i na šokačkomu jeziku. Ja i moji bi se, ope, zauzeli da va država to što napravila Bunjevcima, napravi i Šokcima, pa bi i mi imali škole i knjige za škulare na šokačkomu jeziku. A tebe ne bi bilo zabadva, moja partija ne zaboravlja, još nikomu ko je je štogoda dobro napravijo, ni ostala dužna. Ja sad moram žurit, imamo koferenciju, a ti se dobro proštodiraj«, veli kum Tuna i nabelo izdune polučak što mu bać Ivina naljala. Digo se i ošo. Bać Iva ga ni ni ispratijo, samo duboko izdanijo i dugo gleda za njim. Njegova ga samo pogladila po obrazu i latila se gibanice.

NARODNE POSLOVICE

- Bolje vrabac u ruci, nego golub na grani.
- Domaći je dim jasniji od tuđeg plamena.
- Jezik nema kosti, ali može bosti.
- Nesreća nikad ne dolazi sama.

VICEVI, ŠALE...

Došao čovjek kod liječnika i kaže:

– Molim vas, pomozite. Supruga mi ima temperaturu.

Liječnik ga upita:

– A je li visoka?

Čovjek će:

– Ma nije nešto visoka, možda metar i šezdeset.

Zaustavio policajac bakicu od 80 godina i pita ju:

– Pa dobro, gospođo, zašto tako brzo vozite?

Bakica odgovori:

– Daj pusti me, dok još znam kuda idem!

Pita tata Pericu:

– Koga više voliš: mamu ili tatu?

– Oboje – reče Perica.

– Dobro. Mama ode u Pariz, a ja u Ameriku. Gdje bi otišao?

– U Ameriku.

– Zašto? – pita tata

– Zato što sam u Parizu već bio.

DJEČJI BISERI

- Baka nam je otišla na onaj svijet. Sad i mi imamo nekog u inozemstvu!
- Leptir je insekt iz porodice helikoptera.
- Više volim maminu sestru nego svoju. Mamina sestra mi je teta, a moja mi nije ništa!

FOTO KUTAK

Mrtva priroda

**PETAK
9.3.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:11 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:07 Riječ i život: Formula odgoja
12:00 Dnevnik 1
12:28 Zaljubljena u Ramona
13:16 Dr. Oz
14:02 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:48 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Daj pet
19:00 Dnevnik 2
19:48 Tema dana
20:05 Cafe Society, film
21:42 Velike ljubavi
20. stoljeća: Novi svijet

22:42 Dnevnik 3
23:17 Hrvatska za 5
00:10 Scott i Bailey
00:58 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
01:53 Don Matteo
02:47 Betty i njezine dijagnoze
03:30 Skica za portret
03:35 Normalan život
04:25 Dr. Oz
05:08 Kod nas doma
05:53 Zaljubljena u Ramona

05:51 Regionalni dnevnik
06:31 Vijesti iz kulture
06:41 Neustrašiva Freja
07:01 Juhuhu
09:13 Navrh jezika: Vrijeme i nevrijeme
09:27 Notica: Rokoko
09:46 Život sisavaca: Mesožderi
10:39 Lavlji brlog, serija
11:06 Kućni ljubimci Marca Morronea
11:31 McLeodove kćeri
12:16 Izradi sam: Stalak za kolače
12:23 Istina ili mit: Slušanje Mozarta pospješuje razvoj djetetovog mozga
12:31 Najljepši vrtovi - pogled iz zraka
13:17 Divlji svjetovi: Delta Okavanga
13:24 Život na drevni način: Masai

13:34 Kathe Kruse - Lutke dječjeg lica, njemački film
15:09 Zemlje - Ljudi - Pustolovine
16:00 Regionalni dnevnik
16:42 Paraolimpijske igre: Snowboard - banked slalom
17:47 U istom loncu
18:27 Stipe u gostima
19:03 Čuda svijeta
19:08 Zaplešimo: Paso Doble
19:15 POPROCK.HR
19:50 Crveni tepih
Večernjakove ruže, prijenos
20:00 Večernjakova ruža - dodjela medijskih nagrada za 2017. godinu, prijenos
21:17 Ubojstvo u Walesu
22:53 Ray Donovan
23:43 Nuspojave, film
01:25 Stipe u gostima
01:59 Dodjela diskografske nagrade Porin 2011.
03:55 Seks i grad
04:24 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
10.3.2018.**

06:44 Klasika mundi: Europski koncert
Berlinske filharmonije u Berlinu 2014.
07:39 Bijesni, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:27 Veterani mira
13:14 Sigurno u prometu
13:44 Duhovni izazovi
14:18 Prizma
15:10 Svijet aplikacija
15:39 Zdrav život
16:05 Bonton
16:12 Potrošački kod
17:19 Manjinski mozaik: Islamska gimnazija
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7/39
20:05 Kontakt, američki film
22:38 Dnevnik 3
23:12 Dobro došli u zamku, američko-britanski film
00:51 Gosti za odstel, američki film
02:22 Bijesni, američki film
04:06 Inspektorica Irene Huss
05:36 Skica za portret
05:56 Veterani mira
06:41 Prizma

06:00 Paraolimpijske igre: Alpsko skijanje - slalom
07:32 Juhuhu
08:00 Život sisavaca: Oportunisti
08:52 Glee
09:40 Are: Svjetski skijaški kup
10:40 Are: Svjetski skijaški kup
12:15 Istina ili mit: Dojenje je pouzdano kontracepcijsko sredstvo
12:25 Are: Svjetski skijaški kup
13:25 Are: Svjetski skijaški kup
14:31 Špica, riva, korzo
15:33 Kokice
16:00 Regionalni dnevnik
16:29 Smogovci, serija
17:01 Paraolimpijske igre: Alpsko skijanje - slalom
18:31 Djevojka od nula dolara, dokumentarni film
19:06 Massimo u Laubi, snimka koncerta 1.dio
20:05 Divlji Novi Zeland: Sam usred oceana
21:00 Kennedyji povjerljivo: Bogatstvo
21:45 Svete rijeke sa Simonom Reevesom: Yangtze
22:41 Igra prijestolja
23:33 Telenovela, serija
23:55 Vratim se, draga - humoristična serija
00:24 Dodjela diskografske nagrade Porin 2012.
02:20 Seks i grad
02:48 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
11.3.2018.**

07:50 Grofica iz Hong-Konga, britanski film
09:40 Biblija
09:50 Portret Crkve i mjesta
10:00 Repušnica: Misa, prijenos
11:07 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Rijeka: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:40 Atlantik: Planine pod morem
16:30 Sigurno u prometu
17:16 Bajkovita Hrvatska:
17:29 Tulipani u cvatu, film
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana

20:00 Loto 6/45
20:05 'ko te šiša, serija
20:40 Mistika uspjeha: Peter Galbright
21:40 Podrijetlo - povijest čovječanstva: Moć novca
22:35 Dnevnik 3
23:15 Tajna Procaneova dokumenta, američki film
00:45 Nedjeljom u dva
01:40 Grofica iz Hong-Konga, britanski film - Zlatna kinoteka
03:25 Inspektorica Irene Huss
04:55 Reprizni program
05:15 Manjinski mozaik: Islamska gimnazija
05:30 Znanstveni krugovi
05:55 Rijeka: More

05:47 Regionalni dnevnik
06:12 Vijesti iz kulture
07:55 Život sisavaca: Povratak u vodu
08:50 Glee
09:40 Paraolimpijske igre: Alpsko skijanje - slalom
10:40 Are: Svjetski skijaški kup
11:55 Zatvaranje paraolimpijskih igara 2018., prijenos
13:30 Are: Svjetski skijaški kup
14:28 Vrtlarica
14:58 Sjedni, odličan
15:25 Luka i prijatelji
16:20 Are: Svjetski skijaški kup
17:00 Košarka, PH - 19. kolo: KK Split - KK Zadar, prijenos
19:00 Maher za putovanja
19:30 Garaža: Detour
20:05 Poldark
21:04 Povratak u budućnost II, američki film
22:55 Graham Norton i gosti
23:45 Glas Elle Fitzgerald
00:40 Dodjela diskografske nagrade Porin 2013.
03:10 Seks i grad

**PONEDJELJAK
12.3.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:10 Treća dob
11:35 Sigurno u prometu
12:00 Dnevnik 1
12:28 Zaljubljena u Ramona
13:15 Dr. Oz
14:03 Plodovi zemlje
15:48 Zagonetni slučajevi

dr. Blakea
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Dio tebe ja nosim u sebi
21:00 Počivali u miru 3
22:01 Otvoreno
22:51 Dnevnik 3
23:26 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
00:06 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
01:01 Don Matteo
01:51 Betty i njezine dijagnoze
02:36 Labirint
03:01 Skica za portret
03:06 Treća dob
03:31 Dr. Oz
04:16 Dobar dan, Hrvatska
05:06 Kod nas doma
05:51 Zaljubljena u Ramona

05:52 Riječ i život
06:22 Vijesti iz kulture
06:32 Teletubbyji
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat: Matematički višebor 8
09:30 Život sisavaca: Život na drveću
10:30 Lavlji brlog, serija
11:05 Sjedni, odličan
11:35 McLeodove kćeri
12:35 Najljepši vrtovi - pogled iz zraka
13:25 48 sati straha, film
15:00 Zemlje - Ljudi - Pustolovine
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Posljednji bizon
17:40 City Folk 2018: Amsterdam
18:20 TV Bingo
19:00 Kronike Matta Hattera
20:05 Stadion
21:00 Carol, britansko-američki film
22:55 Zločinački umovi
23:45 Brooklyn 99
00:05 Uvijek je sunčano u Philadelphiji
00:35 Dodjela diskografske nagrade Porin 2014., snimka
02:35 Seks i grad
03:05 Noćni glazbeni program

**UTORAK
13.3.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:10 Glas domovine
11:35 Informativka
12:00 Dnevnik 1
12:28 Zaljubljena u Ramona
13:15 Dr. Oz
14:03 Znanstveni krugovi
14:28 Zdrav život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:48 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 U svom filmu
21:00 Snovi o budućnosti: Hrana budućnosti
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Scott i Bailey
00:10 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
01:05 Don Matteo
02:00 Betty i njezine dijagnoze
02:45 Skica za portret
03:00 Glas domovine
03:25 Dr. Oz
04:10 Koktel-bar
05:00 Kod nas doma
05:45 Zaljubljena u Ramona

05:42 Regionalni dnevnik
06:22 Vijesti iz kulture
06:32 Teletubbyji
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat: Putovima Vikinga
09:30 Život sisavaca: Uspon društvenom ljestvicom

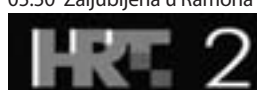
10:30 Lavliji brlog, serija
11:35 McLeodove kćeri
12:30 Najljepši vrtovi - pogled iz zraka
13:25 Der Koltzbrocken, njemački film
15:00 Na obalama Nila: Između Asuana i Luxora
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Park Gorongosa - Preporod raja: Lavliji misterij, dok.serija
17:40 U istom loncu
18:25 Stipe u gostima
19:00 Kronike Matta Hattera
19:30 POPROCK.HR
20:05 Koktel-bar
21:00 Dobar savjet, film
22:35 Mučke
23:35 Brooklyn 99
23:55 Stipe u gostima
00:35 Dodjela diskografske nagrade Porin 2015., snimka
02:55 Seks i grad
03:25 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 14.3.2018.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:10 Eko zona
12:00 Dnevnik 1
12:28 Zaljubljena u Ramona
13:15 Dr. Oz
14:28 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:48 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
17:00 Vijesti u 17

17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7/39
20:05 Mijenjamo svijet: Nafta: Trgovina koja smrdi na sumpor
20:58 Dhruv Baker: Iz Hrvatske s ljubavlju - Varaždin/Varaždinske toplice/Čakovec, dokumentarna serija
21:25 Pola ure kulture
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Scott i Bailey
00:10 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
01:05 Don Matteo
01:55 Betty i njezine dijagnoze
02:40 Skica za portret
03:00 Eko zona
03:25 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
03:50 Pola ure kulture
04:20 Dr. Oz
05:05 Kod nas doma
05:50 Zaljubljena u Ramona

05:42 Regionalni dnevnik
06:32 Teletubbyji
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat: Izbjeglice
09:30 Život sisavaca: Poticaj na mozak i razmišljanje
10:30 Lavliji brlog, serija
11:05 Luka i prijatelji
11:35 McLeodove kćeri
12:30 Domaća farmerska jela
12:56 Svijet vrtlara
13:30 Jane Doe: Da, dobro se sjećam - američki film
15:00 Na obalama Nila:

Između Luxora i pustinje
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Park Gorongosa - Preporod raja: Šaptačica slonovima
17:55 Rukomet
20:05 Što je muškarac bez brkova, serija
21:00 Londonski bulevar, američko-britanski film
22:45 Mučke
23:45 Brooklyn 99
00:05 Dodjela diskografske nagrade Porin 2016.
02:25 Seks i grad
02:55 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 15.3.2018.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
11:10 Na Musteru do Uskrsa, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:28 Zaljubljena u Ramona
13:15 Dr. Oz
14:03 Sigurno u prometu
14:28 Prometej
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:48 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 Šifra, kviz
20:55 Njemačka 83., serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Ponos i predrasude, serija

00:20 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
01:10 Don Matteo
02:00 Betty i njezine dijagnoze
02:45 Skica za portret
02:55 Na Musteru do Uskrsakulture
03:25 Dr. Oz
04:10 Žene, povjerljivo!
05:00 Kod nas doma
05:45 Zaljubljena u Ramona

05:42 Regionalni dnevnik
06:32 Teletubbyji
07:00 Juhuhu
08:30 Artur
08:55 Braća
09:00 Školski sat: Zadruga i lutke
09:30 Mačje tajne: Mačji pogled
10:30 Lavliji brlog, serija
11:05 Pozitivno
11:35 McLeodove kćeri
12:25 Domaća farmerska jela
12:51 Svijet vrtlara
13:25 Magnituda 6, njemačko-švicarski film
15:00 Na obalama Nila
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Park Gorongosa - Preporod raja: Svježa krv
17:40 U istom loncu
18:25 Stipe u gostima
19:00 Kronike Matta Hattera
20:05 Žene, povjerljivo!
21:00 Trampolin, hrvatskifilm
22:25 Mučke
23:45 Brooklyn 99
00:05 Stipe u gostima
00:40 Dodjela diskografske nagrade Porin 2017.
02:40 Seks i grad
03:10 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetionik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Zapisi s terena

Ura, proljetna FRUavantura

Ako zanemarimo vikend prošlog tjedna i nekoliko dana većeg minusa, ovu zimu možemo nazvati pokušajem zime, skinuti jaknu i potrčati proljeću. Naravno, ima još nade skrivene u šarmu Baba Marte ali ukoliko nam ona ne priprema ništa, onda je to to i proljeće je stiglo.

Protekli vikend je bio pravi proljetni i onaj koji zove van suncem i toplim vremenom i na taj poziv smo se morali odazvati i obilježiti ga pravom šetnjom i cijelim danom u prirodi. Postoje stvari, događaji, ljudi koji vas vežu za neko mjesto. Postoje mjesta koja vas vežu za mjesto. To se i nama dogodilo s Fruškom gorom, koja nas je vezala za sebe i za koju nas je vezala FRUavantura.

FRUavantura

Fruška gora je prirodna ljepota koja okuplja mnoge ljubitelje prirode, zdravog života, ekstremnih sportova i običnih ljudi, pa je stoga i mnogo udruženja koja baveći se raznim vidovima boravka u prirodi organiziraju aktivnosti na ovoj vojvođanskoj planini. Čestim odlascima na Frušku goru imali smo priliku upoznati mnoge od njih, ali smo jedno od tih organiziranih grupa ljudi posebno zavoljeli i najviše volimo šetati s njima. Oni su *Green adventure* Fruška gora, a njihove šetnje se zovu FRUaventure. Kako oni vole reći, FRUekipu čine ljubitelji prirode i života, a misija njihovog postojanja je njega prijateljstva s prirodom, nizom aktivnosti od kojih su najčešće šetnje ali su skloni i bicikliranju, sadnji drveća, borbi za prava prirode i njenih stanovnika i popravljanjem skora koji čovjek ostvaruje u interakciji s prirodom.

Ne vole FRUavanturisti velike promocije i hvale, pa ćemo se baciti na naš zapis s terena. Ova vesela družina ljubitelja prirode gotovo svake nedjelje šeta Fruškom gorom i na taj događaj uvijek pozovu radoznale prirodoljupce i one samo željne disanja u prirodi. Koliko su sjajni i široki govori i podatak da smo ih jednom pozvali u Subotičku pješčaru i organizirali im šetnju, a oni

su rado prošetali svoju zelenu avanturu našom ravnom gorom i uživali u tome.

Sve što je potrebno je gotovo ništa

Tako je bilo i ove nedjelje. Start ture je zvao na Letenku, pa smo se i mi tog nedjeljnog jutra najranije zaputili u tom pravcu. I ne, nije nam bilo teško probuditi se rano, a svima koji prošetaju jedan ovakav krug, bit će jasno zašto. Spakirali smo sve što nam je potrebno, a to je gotovo ništa, i krenuli.

Malo pretjerujemo kada kažemo da vam ništa nije potrebno, potrebno vam je sve ono što će vas činiti opuštenim i komfornim. Imali smo dobru obuću, jer je ovo ipak planina i na nekim dijelovima je bilo snijega koji se topio i činio dio terena blatnim. Nama, kao i ostalima koji su tu zbog prirode, blato ne smeta ali nitko ne voli mokre noge, pa nije loše osigurati se dobrom obućom. Inače, ovo je idealno vrijeme u godini da ponovite sebe dobrim, nepromočivim tenisicama jer je sezona popusta na ove artikle. Dalje, uz dobru obuću, ugodnu odjeću i dovoljno tekućine, uvijek dobro dođe neki slatkiš i neki sendvič ako usponi budu jači da se nadoknadi energija. Dakle, skoro pa ništa nije potrebno.

Na dogovorenom mjestu nas je dočekalo pedesetak ljudi koji su došli s istim ciljem i svi smo krenuli u nepoznatom pravcu, slijepo se prepuštajući provjerenoj FRUekipi i prirodi. I dobro je što je tako bilo jer smo dobili šetnju gljarskim potokom do Andrevlja, gdje smo pravili pauzu za čaj/kavu, potom obišli kamenolom Debeli cer, Grgurevačku pećinu, Popov čot... i uživali, uživali, uživali.

Vjerujemo da ćemo prošetati još puno zelenih gora, a možda i neka mora zajedničkim koračanjima s ovom Zelenom avanturističkom fruškogorskom ekipom. I svakome ljubitelju prirode i Fruške gore preporučujemo da pronađu poziv na njihov događaj i odvaže se na šetnju koju oni kroje. Mi jedva čekamo nove avanture.

Gorana Koporan

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

ЈКП "Суботичке пијаци"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Pčelarstvo Sudarević

Vam nudi prirodni vrcani med.

Od davnina poznat kao lijek, nezaobilazan dodatak toplim napitcima, aktivni učesnik zdrave ishrane, najbolji prijatelj naše kože i kose - njegovo veličanstvo, MED

BAGREM MED - CVETNI MED

MED SA MATIČNIM MLEČOM

MED SA POLENOM I MATIČNIM MLEČOM

PROPOLIS - POLEN

Kontakt:

Sudarević Kalman: 064/21 31 871

Sudarević Ivan: 060/036 82 27

Donosiocu ovog
kupona popust od
10%

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

POZIVNICA

Čast mi je pozvati Vas na obilježavanje jednoga od četiriju praznika hrvatske zajednice u Republici Srbiji – **blagdana sv. Josipa, zaštitnika hrvatskoga naroda, 19. ožujka 2018. godine (ponedjeljak).**

Sвета misа bit će služена **u crkvi sv. Roka u Subotici s početkom u 17.30 sati**, a nakon toga očekujemo Vas na domjenku u vjeronaučnoj dvorani (Beogradska cesta 52).

*****

U povodu ovog praznika Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata poziva Vas na **predstavljanje knjige dr. sc. Roberta Skenderovića**

Povijest podunavskih Hrvata (Bunjevaca i Šokaca)

od doseljavanja do propasti Austro-Ugarske Monarhije

u utorak, 20. ožujka s početkom u 19 sati u Velikoj vijećnici Gradske kuće.

Radujući se Vašem dolasku,

dr. sc. Slaven Bačić, v. r.
predsjednik